شهریار و حیدربابا

ـ مکتوبلار و نظیره‌لر ـ

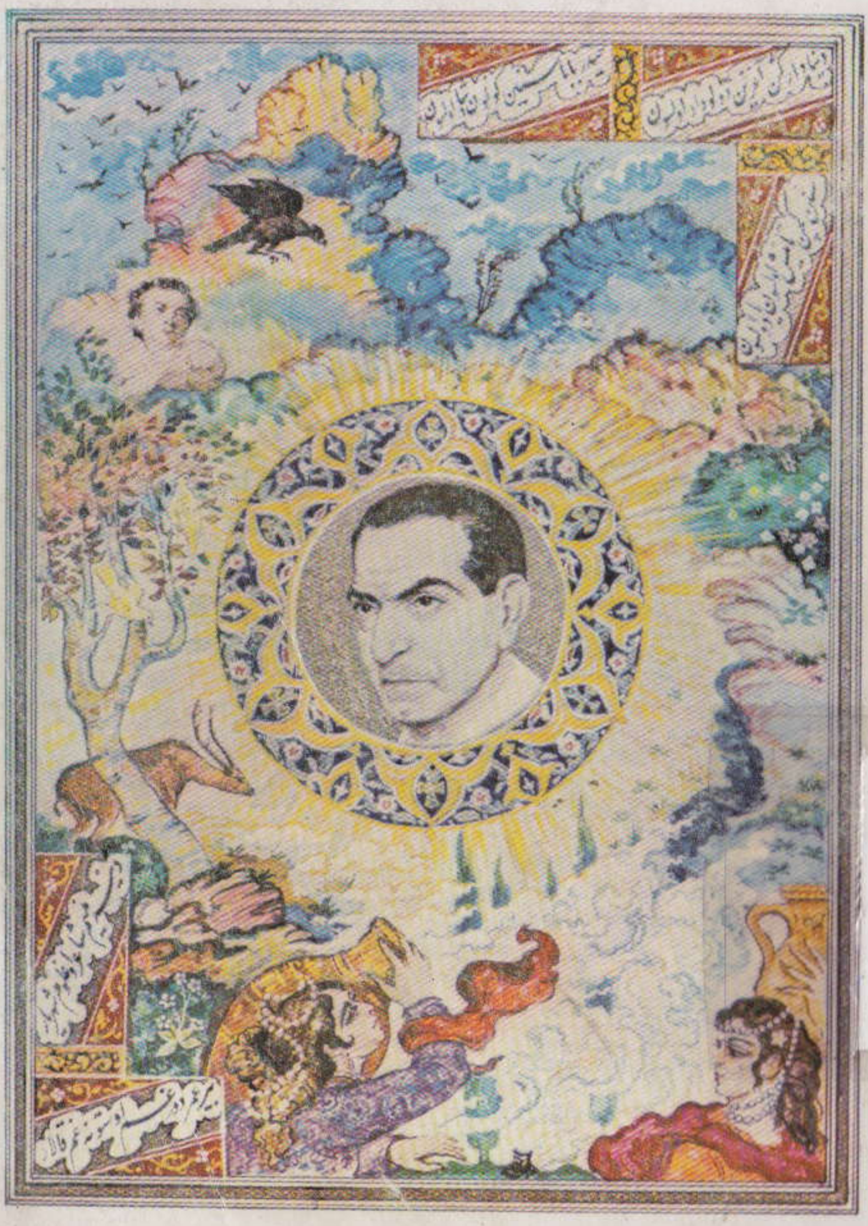

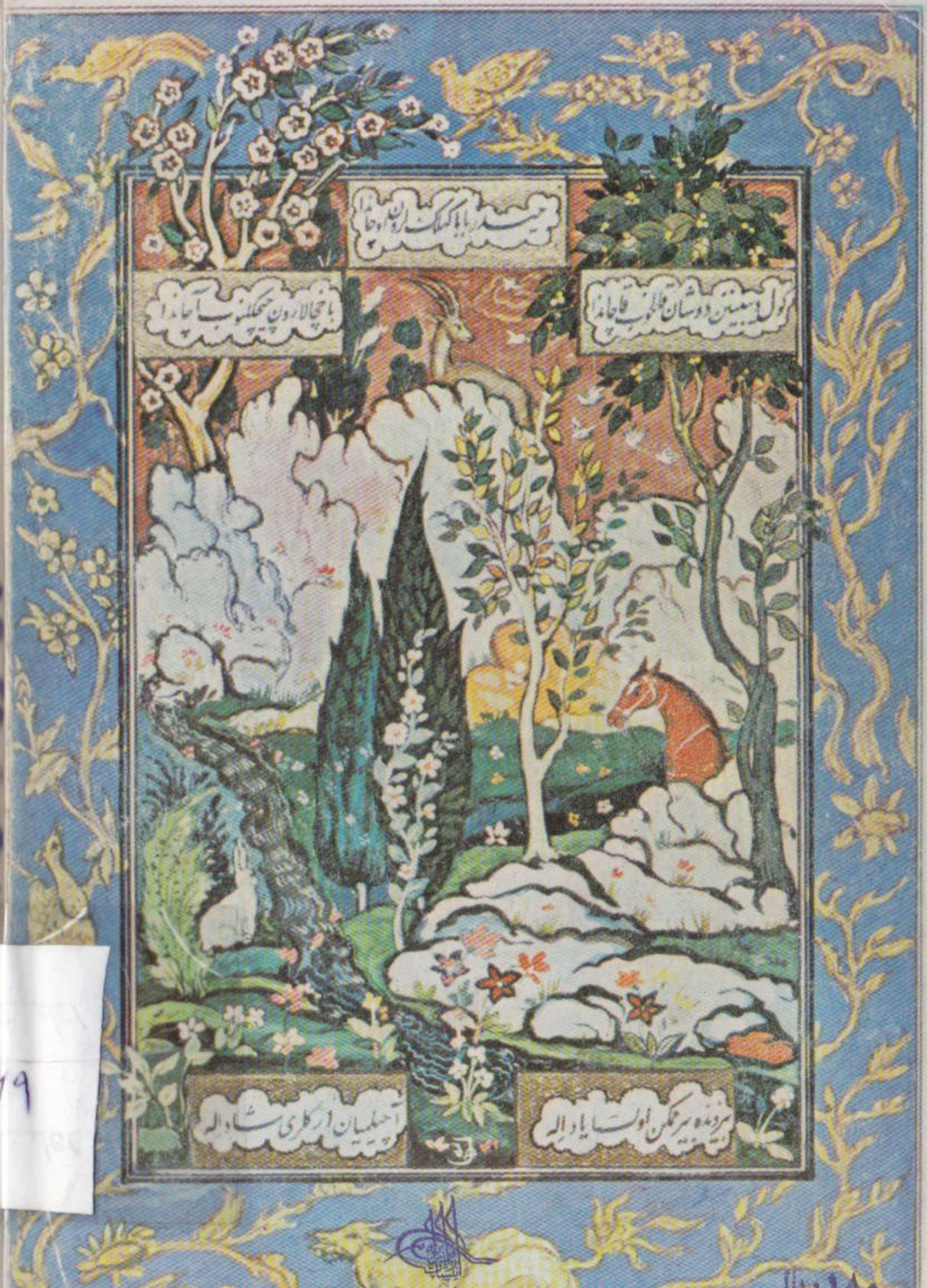

انتشارات فرزانه

۱۸۰ ریال

349

کتابدا وئریلن مینیاتورلار شمالی آذربایجانین معروف نقاشلاریندان «فخرالدین علیزاده»نین اثریدر .

انتشارات فرزانه

شهریار و حیدربابا ــ مکتوبلار و نظیره‌لر ــ
چاپ متن : چاپ الوان، تهران
چاپ مینیاتورها : چاپ افست گلشن ، تهران
چاپ اول، آذرماه ۱۳۵۸ ، ۵۰۰۰ نسخه
حقوق چاپ ونشر محفوظ است.

فهرست

۱ـ اشاره ، م. ع. فرزانه ۵
۲ـ شهریارین شعری ، غلامحسین بیگدلی ۸
۳ـ حیدربابا شاعری (مقاله‌دن‌بیرقسمت، میرزا ابراهیمف) ۲۶
۴ـ شهریارا آچیق مکتوب ، محمد راحیم ۳۱
۵ـ محمد راحیم حضرتلرینه جواب، استاد شهریار ۳۷
۶ـ قارداشیم شهریارا ایکینجی مکتوب، محمدراحیم ۴۵
۷ـ دو گؤنمه و سئوینمه ، شهریار ۴۹
۸ـ شهریارا مکتوب ، ب.ق. سهند ۵۳
۹ـ سهندیم ، استاد شهریار ۶۲
۱۰ـ شهریارا ، بختیار وهابزاده ۷۳
۱۱ـ یادیما دوشدی، مدینه گلگون ۷۷
۱۲ـ شهریارلا صحبت، قاسم جهانی ۷۹
۱۳ـ بزگوش (شهریارا جواب شعریندن) محمد مصدق ۸۲
۱۴ـ عزیز شهریارا سلاملار ، راسم کریملی ۸۵
۱۵ـ دردلی داغلا دردله شیرم ، ستار زردابی ۸۸
۱۶ـ شهریارا باش اگیرم، مسعود ادیب ۹۰
۱۷ـ ملیونلارلا اوخوجونون سئویملیسی اولان شاعر شهریارا دوستلوق‌مکتوبی (مکتوب‌ـ۱)، توفیق غفاری (دوشگون) ۹۳
۱۸ـ گلمه‌دین (مکتوب ـ۲) ، توفیق غفاری (دوشگون) ۹۷

۱۹- شهریار گلمه‌دی ، محمد آراز ۱۰۰
۲۰- گؤیجه‌دن سلاملار! عباسعلی کریمف ۱۰۵
۲۱- قازان کؤشکی- جنوبی آذربایجانین بؤیوك شاعری
شهریارا نظیره در ، خیرالله کریمف ۱۱۳
۲۲- بؤیوك آذربایجان شاعری سید محمد حسین شهریارین
«حیدربابا» منظومه سینه جواب اثریندن بیرحصه ،
ابوالفضل حسینی (حسرت) ۱۲۹

حیدربابا یلدریملار شاخاندا
سئللر سولار شاقیلدیب آخاندا
قیزلار اونا صف باغلیوب باخاندا
سلام اولسون شوکتوزه ائلوزه
منیمده بیر آدیم گلسون دیلوزه

اشاره :

بؤیوك سؤزاوستادی شهریارین «حیدربابایا سلام» منظومـه سنین اختناق و ملی حقسیزلیگین حکم سوردوگی ایللرده اورتایا چیخماسی و آز بیر مدت ایچرسینده عقله سیغمایان بیر ئولچوده یاییلماسی ، بودوروده آذربایجـانین دوغما دیل و ادبیاتی ساحـه سینده باش وئـرن ان بؤیوك حادثه لردن بیری حساب ائتمك اولور.

شاعرین اوشاقلیق دوره‌سی خاطره‌لری و حسرتلریله جاغلایـان و آذربایجان کند یاشاییشیندان جانلی تصویرلر وئره‌ن بو بدیعی اثر، خلقین ئوز آنادیلیندن محروم اولدوغی ودوغما یوردوندا غریب کیمی یاشادیغی ایللرده، اوخویانلارین و دینله ینلرین مشترك خاطره‌لر و حسرتلر دفترینه چئوریلدی و اونلارین اوره‌ك چیرپینتیلاری ایله سس سسه وئردی.

« حیدربابایا سلام » منظومه‌سی ۱۳۳۲ – نین آخرلاریندا چـاپدان چیخار – چیخماز اوگؤنلرین آغیر شرایطینه باخمایاراق سرحدلری آشیب اوزاق و یاخین هر یئره او جمله دن شمالی آذربایجانادا یول تاپدی و اورادا بوتون جماعت طرفیندن سونسوز حرمت وهیجانلاقارشیلاندی.

« حیدر بابا سلام » منظومـه سنین شمالی آذربایجاندا یـاییلماسی شهریارین یارادیجیلیغینا اولان توجه‌وعلاقه‌نی قات ـ قات آرتیردی.شاعرین حیاتی و یارادیجیلیغی باره سینده کتابلار وبیرچوخ علمی ـ تحلیلی مقاله‌لر یازیلدی ، منظومه‌نین مضمونلارینا مناسب تابلولار و مینیاتورلار چکیلدی و اثرین سؤزلری موسیقیه سالیندی. بوایشلرله بیرلیکده اونلارجا تانینمیش وتانینمامیش شاعر شهریارا منظوم مکتوبلار وحیدربابایا نظیره‌لر یازدیلار و بیر نئچه‌سی شهریاردان جوابلار آلدیلار.

بو منظوم مکتوبلاردان و نظیره لردن بیر قسمی مطبوعـاتدا درج اولماق و «رستم کؤرپوسی» یـولی ایله گلیب بیزه چـاتمیشدر . ایسترسه حیدربابا منظومه سینین یارادانی و ایسترسه ده بومکتوبلاری ونظیره‌لری یازانلاردان‌حقشناسلیق عنوانیله بونلاری نشر ائتمك قرارینا گلدیك. ضمنا بورا دا بیر نئچه نکته‌نی آرتیرماغی یئرلی بیلدیك :

۱ـ مکتوب ونظیره‌لری یازانلارین چوخونون حقنده معلومات‌الده اولمادیغی ایچون اونلارین قیسا دا اولسون ترجمه حالینی وئرمك ممکن اولمادی .

۲ـ شهریارلا مرحوم‌سهندین بیرـبیرلرینه منظوم مکتوبلاری‌مضمون جهتیندن بو مسئله‌لر ایله ایلگیلی اولدوغی‌ایچون هر ایکی شعرکتاباداخل ائدیلیر .

۳ـ آذربایجانین مدنیت خـادملریندن شرقشناس رستم علی‌یفین «رستم کؤرپوسو»نون یـارانماسیندا شهامتلی و دگرلی ایشیندن حـرمتله یاد ائتمه‌گی وظیفه بیلیریك .

م. ع. فرزانه

محقق وادیب غلامحسین بیگدلی شهریار شعرینین مفتونلاریندان و«حیدر بابایا سلام» منظومه‌سنین آدلی‌ـسانلی‌چاووشلاریندان اولموشدور. اوایللردن بری ئوز علمی ـ تحقیقی ایشلرینین عمده حصه‌سینی شهریاری و شهریار یارادیجیلیغینی تانیتدیرماغا حصر ائتمیشدر. بیگدلینین شهریار یارادیجیلیغینین آیری ـ آیری ساحه‌لرینه اختصاص وئریلمیش اونلارجا علمی ـ تحلیلی مقاله و دانیشیقلاردان علاوه، ایکی‌مستقل کتابی‌داچیخمیشدر. بوکتابلاردان بیریسی شهریارین حیات و یارادیجیلیغینا اختصاص وئریلمیش «محمد حسین شهریار (مونوگرافی)» ۱۹۶۳ ـ ده و ایکینجیسی «شهریار ـ سئچیلمیش اثرلری» ۱۹۶۶ ـ نجی ایلده باکی دا نشر اولموشدر.

گله جك صفحه‌لرده گتیریله‌ن مقاله بیگدلینین « شهریارـسئچیلمیش اثرلری» کتابینین مقدمه سیندن گؤچورولموشدر.

غلامحسین بیگدلی

شهریارین شعری

کوه به آسمانها نزدیکتر است. کوه مهبط وحی انبیا و از برجسته‌ترین شاهکارهای طبیعت است. آبی که در شکاف کوه از جگر صخره‌ها می‌تراود صافتر وزلالتر است . کـوه را با طبع و همت هنرمنـدان نسبت و پیوندیست ، حیدربابا کوه است .

محمد حسین شهریار

شهریارین دوغما آتا ـ بابا دیاریندا اوجالمیش حیدربابا داغی هله اوشاقلیق ایللریندن اونون اویلاغی ، سیرنگاهی اولموشـدر . شاعرین اوشاقلیق بشیگی خشکناب ، قاییش قورشاق ، شنگیلاوا کندلری بوعظمتلی و صفالی داغین اتکلرینده یئرلشمیشدر . شهریار عمرونون ان گؤزل چاغلارینی بوقوجامان داغین طراوتلی آغوشیندا، خیر ـ برکتلی اتکلرینده، گؤزه‌ل یاماجلاریندا، یاشیل چمنلیکلرینده، صفالی، نعمتلی، بول محصوللی کندلرینده کئچیرمیش، آنایـوردون زنگین طبیعتندن گله‌جك پوئزیاسی (شعری) ایچون، شیرین خاطره‌لر،

توکنمز قدرت وجوشغون بیر الهام توپلامیشدر . صونرا دا سئویملی آناتورپاغا، بوعظمتلی، قوجامان داغا محبتنین افاده‌سی اولان«حیدربابایا سلام » منظومه‌سینی یاراتماقلا اونون آدینی ابدی لشدیرمیشدر.

گؤرکملی عالم مهدی روشن ضمیر«حیدربابایا سلام» منظومه‌سنین مقدمـه‌سینده یازمیشدر : « بوندان سونرا قره‌چمن جاده‌سیندن گلیب ـ گئچنلر، بوتون اورك صاحبلری، بوتون اهل نظرلراوزلرینی اوطرفه توتوب، اوزاقلارداکی بیرنقطه‌یه اشاره ائده‌رك سؤیلیه‌جکلر: باخ ، او، خشکناب یولودر. او، حیـدربابا داغیدر، اورا شهریارین دوغما آنایوردودر...»

شهریار «حیدربابایا سلام» منظومـه‌سینی آنادیلینـده یازمیش، ئوزی دئدیگی کیمی، اونـی دنیالار قدر سئودیگی دوغما ـ خلقنـه ، قوهوم ـ قارداشلارینا ، عزیز یئرلیلرینه اتحاف ائتمیشدر.

شاعرین اعترافینا گؤره، بواثرین یارانیب میدانا چیخماسینـدا آناسنین بؤیوك رولی اولموشدر. تهرانا گلیب خسته اوغلونا پرستار اولارکن ائتدیگی شیرین صحبتلر، اوخودوغی گؤزه‌ل ماهنیلارشاعرین کئچمیش خاطره‌لـرینی دیلـه گتیرمیش ، اوره‌گینـده مـورگوله‌یـن حسلری اویاتمیش، کؤنول صفحه‌سینده سولماغا میل ائدن تابلولاری الوان بویالارلا جلالاندیرمیش و شهریارین «حیدربابایا سـلام» کیمی عظمتلی بیرمنظومه یاراتماسینا سبب اولـموشـدر. شهریـار ئوزی ده ایسته رهمین اثرینه یازدیغی مقدمه ده ، ایسته رسه ده آناسنین وفاتـی زمانی سؤیله دیگی « ایوای مادرم » آدلی اثرینـده بـوحقیقتی قلمـه آلمیشدر. ائله شهریارا نظیره و جواب یازانلاردان شاعر جوشغون دا بونی تصدیق ائدیر :

« ایسته‌سن کی باشا دوشم سؤزونی ،
فخرائیله‌ییب ئوپم او گول اوزونی،

سؤزلرینده باخیب گؤرم ئوزونی ،
ئوز شعرینی من دانیشان دیلده یاز،
قوی آچیلسین اوره‌گیمده باهار، یاز.»

یازیلدیقدان سونرا آز بیرزماندا دیللر ازبری اولوب، شهرتی هریانی بوروین بوائرین اوغورلی بیر طالعی واردر . جرأتله دئمك اولارکی، چوخ آز، بلکه ده نادر اثرلر تاپیلارکی، «حیدربابایاسلام» کیمی، قیسسا بیرمدتده چوخ کنیش مقیاسدا شهرت قازانیب، دیللر ازبری اولسون .

شهریار «حیدربابایا سلام» منظومه سینده جنوبی آذربایجانین فسونکار طبیعتینی، کند حیاتنین بیر سیرا خصوصیتلرینی، اوشاقلیق دورونون شیرین خاطره لرینی چوخ طبیعی، صمیمی و عین زماندا شاعرانه بیر طرزده افاده وترنم ائتمیشدر. اثری اوخودوقجا وطنین یاراشیقلی منظره لری ، آذربایجان کندینین زنگین حیاتی، دوغما یوردون بوتون گؤزه للیکلری گلیب گؤز قاباغیندا دایانیر. شهریار ئوز شعرلرینده مهارتلی بیر رسام کیمی آنایوردونون گؤزه‌للیکلرینی ائله جانلی تصویر ائدیر، یاراتدیغی بدیعی تابلولاری ائله الوان بویالارلا جانلاندیریرکی، اوخوجونی سؤزون اصیل‌معناسیندا حیران ائدیر، هانسی یئرده اولسا ، اونی خیالدا حیدربابانین سحرلی‌و صفالی اتکلرینه آپاریب چیخاریر .

«حیدربابا ، ایلدیریملار شاخاندا ،
سئللر، سولار شاققیلداییب آخاندا ،
قیزلار اوناصف‌باغلاییب باخاندا ...»

بومصراعلاری اوخویاندا آذربایجانین عظمتلی‌داغلاری،گلیب گؤز ئونونده دایانیر.

«شنگیلاوا یوردی عاشیق آلماسی،

گاه دا گئدیب اوردا قوناق قالماسی،
داش آتماسی ، آلما ـ هیوا سالماسی ،
قالیب شیرین یوخی‌کیمی یادیمدا ... »

بومصراعلاری اوخویان هانسی آذربایجانلی ئوز اوشاقلیق گونلرینی ، حیاتنین فرحلی چاغلارینی یاداسالماز ؟

شهریار آذربایجان کندینین‌یایینی ، قیشینی، یازینی ، پاییزینی ، باغینی،باغچاسینی، سوروسینی، ناخیرینی، ایلخیسینی، ائل ـ اوبانین طویونی ، بایرامینی ، خلقین عادت و عنعنه‌لرینی، معیشت طرزینی اینجه لیکلرینه قدرائله‌تصویر ائدیرکی، اوخوجی، شاعر مشاهده‌سنین دقیقلیگینه ، پوئتیك تأثراتنین وسعتنه حیران قالیر.

بوقدر درین مضمونی و اینجه مطلبلری ، مرکب حادثه لری بوجوراوره گه یاتان شکلده یاراتماق آنجاق شهریار کیمی بؤیوك سؤز استادلارینا قسمت اولان سعادتدر !

ائرده ترنم اولونان آیریلیق و هجران چیرپینتلاری ، وصال آرزوسی، وطنپرورلیك حسلری، هومانیزم دویغولاری درین‌اولدوغی قدرده طبیعی و صمیمیدر :

«بیر اوچیدیم بوچیرپینان یئلینن ،
باغلاشیدیم داغدان آشان سئلینن ،
آغلاشیدیم اوزاق دوشن ائلینن ،
بیر گؤریدیم آیریلیغی کیم سالدی ،
ئولکه میزده کیم قیریلدی ، کیم قالدی ...»

شاعرین آشاغیداکی مخمسینده (اولان) امید، آرزو ، کدر، انتظار ، اضطراب حیدربابا داغنین ئوزوندن ده آغیرو بؤیوکدر .

«حیدربابا ، گؤیلر بوتون دوماندی ،
گؤنلریمیز بیر ـ بیریندن یاماندی،

بیر ـ بیریزدن آیریلمایین آماندی ،
یاخشیلیغی الیمیزدن آلیبلار ،
یاخشی بیزی یامان گونه سالیبلار . »

شهریار آنایوردونا و دوغما خلقنه حصرائتدیگی بو اثرده درین فلسفی فکرلر یوروتموشــدر. آتم خولیاسیله بشریتی دهشته سالماق ایسته‌ین، انسانلارین دینج و فرحلـی حیاتینی پوزماغاجان آتـان امپریالیستلری قامچیلایان شاعر،صلحی وسعادتی تهلکه آلتینا آلانلاری، غضبکارلیق مقصدیله ینی ـ ینی سلاحـلار اختراع ائـدنلری لعنتلـه دامغالامیشدر .

«حیدربابا ، شیطان بیزی آزدیریب ،
محبتی اورکلردن قازدیریب ،
قره‌گونون سرنوشتین یازدیریب ،
سالیب خلقی بیر ـ بیرینین جانینا ،
باریشیغی بلشدیریب قانینا .»

***

«گؤز یاشینا باخان اولسا قان آخماز
انسان اولان خنجر بئلینه تاخماز ،
اما حیف کور توتدوغون بوراخماز
بهشتمیز جهنم اولماقدادر،
ذیحجه‌میز محرم اولماقدادر. »

شاعرین قناعتنه گؤره، بوتون وجدانلی انسانلار وار قوه‌لـری ایله ، چالیشیب محاربه‌نین ، قان تؤکمه‌نین ، یئراوزونده یئنیدن فتنه ـ فساد تـؤره‌دنلـرین علیهنـه چیخمالی ، صلحی هرجـور تهلکـه‌دن قورومالیدیلار . بیرداها انسان قانی آخماغایول وئرمه مه لیدرلـر . انسانپرورلیـك ، خیرخواهلیق و دوستلوق جلادلیغا ، فاتحلیگه غـالب

گلمه‌لی، صلح وسعادت یئراوزونده برقرار اولمالیدر .

۷۶ بندن‌دن عبارت اولان بوگؤزه‌ل و درین مضمونلی منظومه بوبند ایله قورتاریر :

«حیدربابا ، سنین گؤیلون شاد اولسون ،
دنیا وارکن آغزین دولی داد اولسون ،
سندن گئچه ن تانیش اولسون ، یاد اولسون ،
دئنه منیم شاعر اوغلوم شهریار ،
بیر عمردر ، غم اوستونه غم قالار .»

«حیدربابایـا سلام» اثرینین بئلـه موفقیت قازانمـاسینین سببی نه در ؟ سبب چوخدر : شعریت گؤزه‌للیگی، مضمون درینلیگی،ائل اوبانین عادت و عنعنه‌لرینی، اوشاقلیق خاطره لرینین، دوغمایـوردون و خلقین بـوتون مـراسملرینی بؤیـوك محبتله تـرنـم ائتمه‌سی بـو منظومه نین مزیتلریدر . م. ع. روشن چوخ حقلی اولاراق دئییرکی ، بو اثر«حیدربابا دیلینده دانیشانلارین‌وبودیلی‌باشادوشنلرین‌آراسیندا... الدن ـ اله‌گزمیش،آغیزدان ـ آغیزا کئچمیش... مینلر ویوز مینلرجه انسانلارین کونول سیر داشی اولموشدر». آنا دیلینده یارانان بو اثر، زمانین طلبلریندن ، خلقین ایسته‌ك و آرزولاریندان دوغموشـدر. خلق بئله بیراثرین یارانماسینی چوخدان گؤزله‌ییردی.

شهریارین منظومه‌سی بیرده اونا گؤره شهرت قازانمیشدرکی، بواثرصون دور جنوبی آذربایجان‌شعرینده ، شاعرین ئوزی دئمیشکن «نوروز گولی‌وقارچیچکی» مثالیندا اولان نوباردر. جنوبی‌آذربایجاندا یاشایان خلق‌آنادیلینده یارانان شعره بؤیوك احتیاج حس ائدیر. خلقین معنوی احتیاجنین ئوده نیلمه سینده صون دورده ایلك آددیم آتدیغی ایچوندرکی، هامی شهریاری سئویـر، اونـا بیر «قافله سالار» کیمی باخیر. قوجامان معارف خـادمی میرزا جبار باغچه‌بـان دوغما خلقی

آدیندان شهریارا خطاباً بئله سویله‌ییر:

«نه قدر دادلیمیش سنین بودیلین ،
ائشیدن کیمی بو، سسینی ائلین،
قوجا ، جوان ، اوشاق ، اوغلان، قیز، گلین،
سنی دینله مگه قاچدیلارچؤله ،
آنام قربان اولسون بوشیرین دیله !»

آز بیرزماندا «حیدربابایا سلام» منظومه‌سنین ایران ، ترکیه و شورالار اتفاقینیدا یاییلیب عکس صدا دوغورماسی شاعرین الهامینین داهادا جوشماسینا ، منظومه‌نین آردینین یارانماسینا سبب اولـدی . منظومـه‌نین ایکینجی حصه‌سی ده چـوخ صمیمی و طبیعـی‌در. اثـر بومصراعلارلا باشلانیر :

«حیدربابا، گلدیم سنی یوخلیام ،
بیرده یاتام، قوجاغیندا یوخلیام ،
عمری قووام ، بلکه بوردا حاخلیام ،
اوشاقلیغا دییه‌م بیزه گلسین بیر،
آیدین گونلر آغلار اوزه‌گولسون بیر.»

تخمیناً اوتوزبئش ایل غربتده دولاشیب دوغما یوردوناقاییدان شهریار، طبیعت اعتباریله بوقدر زنگین اولان‌آنایوردونون اهـالیسینی ئوز حلال امگی و آلین‌تری ایله بئجه ریب یاراتدیغی مادی نعمتلردن، صحیه ، معارف ، عادی یـاشاییش شرایطی وحتی ابتـدائی مـدنیت واسطه‌لریندن محروم‌گؤدوکده سارسیلیر،«گناهسیز ملتین مظلومیتندن، آلیشیب ـ یانماغا باشلاییر. آرتیق ، سانکی منظومـه یوخ ، حـاکم طبقه‌نین،ملکدارلارین،عمومیتله،زحمتکش کندلیلری‌بوگونه‌سالانلارین، اونلاری عادی نفت چراغینا حسرت قویـانلارین علیهنه حـدتلی بیر اتهامنامه یازیر . سـاده املك آداملارینین یـاراتـدیغی مـادی نعمتلری

منیمسه‌ییب کندلیلری‌عادی حقوقلاردان محروم ائدنلره لعنت یاغدیران شاعر،اونلاری داماغلاییر. منظومه‌نین هربیتی سانکی آغیر بیریارالینین اوره گیندن‌قوپان ناله در.شاعر ایتگین‌دوستلاری،اوشاقلیق‌یولداشلاری و همدملری ایچون گؤزیاشی تؤکه‌رك ، سینه سینده فـریاد قـوپاران هیچقیرتیلارینی گوجله ساخلاییر :

«گئدنلرین یئری بوردا گؤرونور،
خانم ننه‌م آغ کفنین بورونور،
دالیمجادر، هاراگئدیم ، سورونور ،
ـ بالا، گلدین ، نیه بئله گئج گلدین؟
صبریم سنینن گولشدی، سن گوج گلدین ...»

***

«دئدیم : ـ بالام او ممدسن نولوبدی ؟
معلوم اولان طفل بالا ئولوبدی ،
نه وار، نه وار بورنوندان قان گلیبدی ،
بیرئل اسیر، باخیرسان ممدسن یوخ ،
بوکتده بیر بورون قانی کسه ن یوخ ؟»

***

«کندلی یازیق چراغ تاپمیر یاندیرا ،
گؤروم سیزین برقیزقالسین آندیرا ،
کیم بوسؤزی اربابلارا قاندیرا ،
نه در آخر بوملتین گناهی،
توتسون گؤروم سیزی مظلوملار آهی ...»

«حیدربابایا سلام» اثری ایلك دفعه ۱۹۵۱ ـ نجی ایلده تبریزده چاپ اولونارکن بونفیس نشره معاصر عالملردن مهدی روشن ضمیر و عبدالعلی‌کارنك معنالی مقدمه‌لر یازمیش، شهریار ئوزوده اونا درین

مضمونلی، بیغجام بیر باشلا نغیج وئرمیشدر . اثرین آخرینده محمد حسین صحافین یازدیغی جواب دا چاپ ائدیلمیشدر .

شاعرین «حیدربابایا سلام» اثرینین بیرینجی و ایکینجی حصه‌لری بیرلیکده ۱۰۶ بنددن (۵۳۰ مصرعدن) عبارتدر که ، بونی یازیچی نصرت الله فتحی (آتشباك) اثره یازدیغی قیمتلی مقدمه و نظیره سیله برابر، همچنین بیر نئچه شاعرین نظیره ومنظوم جوابلاری‌ایله بیرلیکده «یادی از حیدربابا» («حیدربابانین خاطره سی») آدی ایله ۱۹۶۴ ـ نجی ایلین مارس آییندا تهراندا نشر ائتمیشدر[1].

مجموعه‌ده اونلارجا شاعرین شهریارا عکس ـ صدا شکلینده یازدیقلاری اثرلردن نمونه‌لر وئریلمیشدر. بوعکس ـ صدالارین «حیدر بابایا سلام» منظومه‌سی ایله نئجه سسلشمه‌سی ، نه‌کیمی مسئله‌لر قالدیرماسینا دقت یئتیر دیکده معلوم اولور کی، شهریارین بوضروری، تاریخی یارادیجیلیق سسینه سس وئرنلر ال وئریشلی شرایطدن درحال استفاده ائتمیشلر. جواب ونظیره یازانلار یکدیللیکله خلقین انتظارینی، آنادیلینده یارانان شعره‌احتیاجینی،شاعرین نظرینه چاتدیریر، آنادیلینده اوخـویـوب ـ یازماقدان محـروم اولان بیر ملتین تشنه اوره‌گینین ترجمانـی کیمی چیخیش ائدیـرلر. همین جـوابلارین اساس ماهیتی بودرکی ، هامی شهریارین وطن موضوعسیندا ، آنا دیلینده یازیب ـ یاراتماسینی بگه‌نیب، بو ایشی حاضرکی نسلین ، خصوصاً روشنفکر طبقه‌سنین قارشسیندا دوران تأخیره سالینماز مقدس ملی وظیفه حساب ائدیر. مسئله‌نین بوجورقویولوشی بیرداها گؤستریرکی، آذربایجانین قاباقجیل آداملاری ئوز اوره‌گینی آچماغا ، ئوز تاریخی وارلیغینی ، منلیگینی بروزه وئرمگه ، لیاقت و بارجاریغینی ثبوت ائتمکه امکان آختاریرلار.

۱ـ بومقاله ده گتیریله‌ن مثاللار همین کتابدان آلینمیشدر. م. ع. ف

شهریاردان الهام‌آلیب شاعره ایلك جواب‌یازان شخص‌تبریزلی محمد حسین صحاف جنتی مقام اولموشدر . صحاف قیسسا و معنالی جوابیندا‌آنادیلینده یازیلی ادبیاتا اولان احتیاجی چوخ گؤزه‌ل و اوره‌ك آغـریسی ایله ترنم ائدیر. او آنادیلینین محدود لاشدیریلماسینی ، بو دیلـده چـوخ آز مقداردا اثـرلـر نشر اولونماسینی ئوزونـون و ئوز سیماسیندا خلقنین بئلینین سینماسی کیمی قیمتلندیریر .

«ائللر بیلیرسن بیر گؤزه‌ل گؤلومسن،
سونبولومسن، گولومسن، بولبولومسن،
ایتی قیلیج کیمی کسکین دیلیمسن،
سنسن منیم آرخام، ائلیم، شهریار،
سن اولماسان، سینار بئلیم، شهریار.»

صحاف جنتی مقام ئوز اوره‌گینی غمللرلـه دولی یانار بیر داغا بنزه دیر . دائم منگنه ایچرسینده ، تضییق آلتیندا یاشادیغینی بیلدیریر. « قـار گئتمه‌سه یئردن چیچك چیخـامماز » دییه‌رك وطـن ملكـونون گلستانیندان غباریـن گئتمه‌سینی ، وطـن چیچكلـرینین آچیلماسینی آرزولاییر...

مجموعه‌نی ترتیب وئرن یازیچی نصرت‌الله فتحی‌ده ئوز ایسته‌ك وآرزولارینی شهریارین شعرلرینده تاپدیغینی بیلدیریر . وطنین نجاتی ایچون ئوزونی «سئللره‌ووران مرداوغوللارا» خطاب ائدره‌ك، اونلاردان کؤمك ایسته‌ییر:

«هامی گلدی، بیزه کؤمك گلمه‌دی،
هئچ اوزوموز بو دؤره‌ده گولمه‌دی،
کیمسه بیزیم دردیمیزی بیلمه‌دی.
گؤزوموزون‌یاشین بیر کس‌سیلمه‌دی...»

بو سطرلرین مؤلفی شهریاردان معنوی کؤمك دیله‌ییر، شاعری

ئوز وطنینه قاییتماغا ، آنا یوردوندا یاشاماغا ، دوغما دیلینده یازیب ـ یاراتماغا چاغیریر:

«ائشیتمیشدیم سن گئتمیشدین وطنه،
سلام اولسون ئوز یوردونا گئدنه،
طایفاسینی، ائلینی یاد ائدنه...»

قوجامان معارف خادمی میرزاجبار باغچه‌بانین جوابیناگلدیکده دئمه‌لییک‌کی، درین معنا داشییان بو شعر دنیا گؤرموش ، تجربه‌لی بیر آتانین ئوز اوغلونا ائتدیگی نصیحت شکلینده‌در. بوجوابلارتکجه قوجاباغچه‌بانین‌دیلیندن‌یوخ، سانکی بوتون جنوبی آذربایجان‌خلقنین آدیندان شهریارا سؤیله‌ییر:

«سلام ائیله‌ر بوتون ائلیمیزسنه،
باغچامیز، باغیمیز، گولوموزسنه،
اوزون مدت سوسان دیلیمیزسنه،
دۀگؤرك دئمه‌لی داها نه‌یین‌وار؟
افسوس که سن گئنج دیل آچدین، شهریار!»

***

«کیچیك اوشاق تازا سؤزه گلنده،
آیری بیر دادلیلیق اولور دیلینده،
لذتی وار آغلایاندا ، گولنده،
ایندی کی دیل آچدین، سوسما، آغلا،گول،
یامان سؤیله، یاخشی سؤیله، داغلا،گول!»

«کلنل محمد تقی خان پسیان » ، « شیخ محمد خیابانی »کیمی مشهوراثرلرین، ائله‌جه‌ده دیگر مونوگرافیلرین مولفی‌اولان گؤرکملی عـالم و یازیچی علـی آذری ، هم فارسجا ، هم‌ده آذربایجان دیلینده شاعره نظیره و جوابلار یازمیشدر:

«شهریاریم من شعرینه باخاندا،
شادلیق یاشی گؤزلریمدن آخاندا...
قارماغبنی بولبول‌گوله تاخاندا،
دئییرگوله : اننیگینی یاخاندا،
گؤزوم‌گولر،گول اوزووه باخاندا.»

دییه‌ن شاعر ، گـؤز یاشلاری ایله دولی ، آلوولی چاغیریشی بوتون مصراعلاریندا شعله چکیر.

شاعر جبیب ساهر ئوز نظیره‌سینده بـؤیـوك شاعردن ینی اثرلر یاراتماسینی دؤنـه ـ دؤنـه رجا ائدیـر . شهریاری آنادیلینده یازیب ـ یاراتماغا چاغیریر، بومسئله‌نی حاضر کی‌شرایطده اونون یارایجیلیغنین اساس وظیفه‌سی آدلاندیریر. .

گنج شاعرلردن عنایت‌الله‌امین‌پور دا شهریارین بوادبی مکتبنین یئتیشمه‌لـریندن بیریدر. «حیدر بابایا سلام» منظومه‌سی وزن و اسلوبینا صادق قـالان گنج شاعر ئوز اوره‌ك سؤزلرینی چوخ ساده و صمیمی بیر طرز ده افاده ائدیر:

«آی «پیرگؤزن» شهریارین اشعاری،
بیر ـ بیریندن‌گؤزه‌ل اولموش آثاری،
بیتلره ایشیق ساچان افکاری،
سلام اولسون اونون هر بیر سؤزونه،
اودلی سلام، سوزلرینه، ئوزونه!»

عنایت‌الله امین پورون هرسطری شهریـارین دریـن مضمونی ، شعرلرینین آلووی ایله شعله‌لنمیش، یانارقلبینین ایسته‌ك‌وآرزولاریندان قوت آلمیشدر.

شهریارین شعرقدرتینی ، سؤز الهامینی صراف نظریله سیرائدن یازیچـی جوشغون اونـی اورکدن بگه‌نیر. « . . . سنین یازدیقلارین

گؤزلدر«گوزل» ، «سن شعرین معناسی، شعرین ئوزوسن»، «صنعتین انسانا جان باغیشلاییر » ــ دییه‌ن جوشغونون خطابی تعریف وترنمدن داها چوخ طلبدر . او ، ائلین ، اوبانین ، خلقین ، وطنین منافعینی ئون پلانا چکیر، وقنیله آناسنین شهریارا سؤیله دیگی فکری وطن آدیندان بیر داها خاطرلادیر. بو بئله بیرآنادرکی :

«سؤیله‌دی: ـ گل، اوغول، اونوتما منی،
دولان ئوز یوردوندا داغی، چمنی،
بیل کی، آنا وطن اونوتمارسنی،
گل سال نفسینی آنا یوردونا،
الهام‌آل ائلیندن چات مرادینا!»

شهریارین وطنپرورآناسنین شاعر اوغلونا سؤیله‌دیگی بوفکری مولف شعردیلی ایله بئله بیان ائدیر:

«دئییرلرکی بیرگون مهربان آنان،
اوشاق ایکن سنه سؤزلر آنلادان،
دئمیشدی شعرینی ائشیدن زمان،
لاللارین آنالار دیلین بیلرکن،
اوغلومون قانمیرام شعرلرینی من.»

چوشغونون فکر ینجه، شهریارا یانیقلی و توتارلی مصراعلارلا خطاب ائدن شاعرین تکجه شاعرین دوغما آناسی یوخ ، بوتون آنالاردر :

«سنین آنان‌کیمی بیر چوخ آداملار،
گؤنده‌ریرکن سنه اودلی سلاملار،
وئریردیلر بیرده بئله پیاملار،
دیه‌ر دیلرنچون بیزیم شهریار،
ئوز آنا دیلینده یازمامیش اشعار؟»

لکن ایسته‌گیمیز بودر شهریار،
بیزه ئوز دیلینده دییه سن اشعار،
یاراداسان درین معنالی آثار،
ائلیندن آلاسان شرین الهامین،
ائلله وئره سن اوره‌ك پیغامین.»

سئویندیریجی حالدرکی ، بو ضرورتی هامیدان قاباق حس ائدن ده شهریارین ئوزی اولموشدر. ایندی ده باشقالاری اونا قوشولموشلار.

جوشغون ئوز گؤزل، درین‌معنالی مصراعلاریندا وطنین افتخار دوغوران کئچمیشینه، پارلاق‌تاریخینه، شرفلی مبارزه وحیات یوللارینا نظر سالیر، بیرچوخ حادثه وقهرمانلاری خاطرلادیر و شهریاردان رجا ائدیرکی: «شاعریم! تانیتدیر آذربایجانی.»

جوشغون آذربایجانین یئتیردیگی بیرچوخ عالملر، سرکرده‌لر وتاریخی شخصلرحقنده ائرلریاراتماق‌فکرینی اورتایاآتیر. شهریارین صنعتکارلیق‌قدرتینی‌بوتون دربنلیگی ایله درك‌ائده‌رك، اونون‌یاراتدیغی ائرلرین جهانشمول اولاجاغینا اینانیر. وطن موضوعسوندا یازیب ـ یاراتماغی آرزو ائدیر.

جوشغون ، نهایت آذربایجان دیلینین زنگینلیگینی ، هرجور درین معنالاری، مرکب فکرلری افاده ائتمکده مثلسیز امکانلارا مالك قدرتلی بیر دیل اولدوغونی ترنم ائده‌رك، بیرداها آنا دیلینین وسعتندن دانیشیر :

«بو دیلده مینلرجه بایاتیلار وار،
یوز مینلرجه وار در بو دیلده اشعار،
آنالاردان قالمیش سانیلماز آثار،
هرآغیر مضمونی بئجر در بو دیل،

هردرین معنانی گؤچوردر بو دیل.»

جوشغونون بوتأثیرلی، درین معنالی شعری ئوز دیلینی سئوەن، ئوز منلیگینی درك ائدن كنیش خلق كتلەلرینین باغریندان قوپموشدر.

بوتون بو نظیره وجوابلار، اونلارین اساس مضمونونی تشكیل ائدن وطـن موضوعسی، آنـادیلی مسئلەلـرینین بو قدر تأثیرله ایرەلی سورولمەسی تصادفی دگیل. جنوبی آذربایجاندا آنادیلینده مطبوعاتین آزلیغینی (صحیح تعبیر ایله اصلا اولمادیغینی-ف)، آنادیلینده تحصیل ویارادیجیلیق امكانلارینین محدودلیغینی (اساساً اولمادیغینی-ف) نظره آلساق، قطعیتله دییه بیلەریك كـی، بورادا آدلارینی چكیب نمونەلر گـؤستر دیگیمیز شعرلـر عمان كیمی جوشوب ـ داشان خلق عشقینین كیچیك بیردالغاسیدر.

سئویندیریجی حالدر كی، یالنیز جنوبی آذربایجاندا وایراندا دگیل، همچنین شمالـی آذربایجاندا شهریـارین سسینه سس وئرەن، اونونلاهمفكر، هم‌مسلك اولدوغینی بیلدیرن شاعرلرین‌ینی‌بیردستەسی یارانمیشدر. اونـلار ئوز آتشین مصراعـلاریندا شهریارین تمثالیندا جنوبی آذربـایجان خلقینین ان گـؤزەل نمایندەلـرینی، خلقین معنوی قدرتینی، لیاقتینی، استعداد و ذكاسینی تقدیر و ترنم ائدیرلر. یالنیز شاعرلر دگیل، یازیچیلاردا شهریار شعرینه بؤیوك ماراق گـؤستریر، احاطەلی‌مقالەلر یازیرلار. خلق یازیچیسی میرزا ابراهیموفون مقالەسی بونا پارلاق مثالدر.

«حیدر بابایا سلام» منظومەسی، شهریارین بوئولمز شاه اثری صنعتكارلیق، خـلقی‌لیك، فكر درینلیگی، خلـق مـدركلیگیندن دوغـان آفوریـزملرین گـوجی، هـابئله سلیسلیك، روانلیق جـهتدن آنادیلیمیزین زنگینلیگینی، گؤزەللیگینی و اینجه لیگینی بیرداها ثبوت ائدن پارلاق نمونەدر. بو، ائله بیر منظومەدر كی، آذربایجان كلاسیك

شعرینین ان یـاخشی عنعنەلـرینی اوریـژینال طرزده دوام ائتدیریر. نظامی شعرینده‌كی انسانپرورلیك وبشری محبت، نسیمی شعرینده‌كی مسلك عشقی، اعتقاد و دوشوندوردن متفكرلیك، خطائی شعرینده‌كی وقار، سادەلیك، خلق روحـونا یاخینلیق، فضولی شعرینده‌كی درین صنعتكارلیق، مدركلیك و تأثیر قدرتـی، قوسی و صائب شعرینده‌كی ییغجاملیق وآفوریزم، واقف شعرینده‌كی حیات وانسان گؤزەللیگینین ترنمی، صابر ومعجزشعرینده‌كی پوئتیك كسەر، احتراص... ـ سانكی بونلارین هامیسی شهریار شعرینده تجسم ائتمیشدر. «حیدربابایا سلام» منظومەسینی‌ده ابدیلشدیـرن و بو قدركوجلی عكس ـ صدا دوغوران محض بو كیفیتلردر.

مرحوم علی‌آقا واحدین شهریارا اتحاف ائتدیگی آشاغیداكی غزل‌آذربایجان خلقنین شهریار صنعتنه اولان سونسوز محبتینین پارلاق افادەسیدر:

گئچسئیدی خوش‌گونوم اگر اول گلعذار ایله،
اغیاره منت ائتمز ایدیم آه و زار ایله،
من اول صفاكی، عارض جاناندا گؤرمیشم.
هرگز دگیشمەرم اونی یو زمین باهار ایله.
بیلمز وصال قدرینی هرعاشیقەم دیەن،
تا یانماییبنجا دردوغم و آه و زار ایله.
معشوقه عاشقیله تانینمیشدر عالمه،
قیمتلەنیر قاش ایله اوزوك، زرعیار ایله.
دیوانەیممی من ینه زنجره باغلانام،
سالمیش‌كمنده عشق منی زلف یار ایله؟
كوی نگاره لایقی یوخدور هرعاشقین،
من تاپمیشام بوكعبەیه یول اعتبار ایله.

عشق اهلینی طبیعت ئوزی امتحان ائدیب،
مجنونی دردِ هجر ایله ، منصوری دار ایله،
واحد! بو شعری تبریزه گؤندرمك ایسته‌رم،
قسمت اولایدی بیرگؤروشك شهریار ایله.

افسوس کی، امانسیز ئولوم علی‌آقا واحده شهریارلاگؤروشمك امکانی وئرمه‌دی،...

« حیدربابایا سلام » منظومه‌سی شهریارین هله لیك آذربایجان دیلینده یازدیغی‌یگانه اثردر.[1] شهریارین‌اساس شعردیلی فارس‌دیلی‌در. اونا یالنیز آذربایجان شعرینده دگیل ، همچنین بوتون شرق شعرینده گنیش‌شهرت قازاندیران دورد جلددن‌عبارت مکمل دیوانیدر. شاعرین چوخلی‌چاپ ائدیلمه‌میش‌اثرلری واردرکی، بیرصبرسیزلیگله‌اونلارین نشر اولونماسینی گؤزله‌ییریك .

بومجموعـه ده ترجمه سینی اوخوجولارا تقـدیم ائتدیگیمیز «گنجه‌نین افسانه‌سی»، «ایوای آنام» ، «استالینگراد قهرمانلاری»، «قارداشیم اوغلی هوشنگه»، «شعروحکمت» ودیگرشعرلری، همچنین شاعرین بیرنئچه قصیده ، غزل، رباعی و باشقا شعرلری اونون‌عظمتلی شعرینین یالنیز بیرحصه سیدرکی، اونـلاری آذربایجـان دیلینه ح . بلوری، ع. مبارز،م. سیدزاده ، ب. آذراوغلی، م. زهتابی، خ. رضا، ا. حسینی وف. صادق چئویرمیشدیلر. بوگونکی جنوبی آذربـایجان و ایران شعرینین ان ینی و یوکسك مرحله لریندن بیرینی تشکیل‌ائدن شهریار شعری پارلاق نوواتورلوق نمونـه سیدر . بونونلا بـرابـر ،

۱ـ بومقدمه ۱۹۶۶ ـ نجی ایلده یازیلمیشدر. بو مدتده شهریـار آذربایجان دیلینده بیرچوخ دگرلی شعرلریازمیشدر. بوشعرلارین بیرقسمی حتی مطبوعاتدا دا درج ائدیلمیشدر . ف.

شهریار شرق‌شعرینین گوجلی‌عنعنه‌لری اوزه رینده یئتیشمیش، همچنین غربی اروپا و دنیا شعرینین مثبت تأثیرینی دویموش بیر صنعتکاردر .

بیز شهریارین اثرلرینده خاقانی ، نظامی ، سعدی ، مـولوی ، مراغـه‌لی اوحـدی ، جافظ، همچنین شکسپیر ، ولتـر ، تولستوی و بوکیمی بدیعی سؤز استادلارینین آدلارینین تئز ـ تئز چکیلدیگینی گؤرورك . بو بؤیوك صنعت بهـادرلارینین ، خصوصیلـه حـافظین گوجلی تأثیرینی ئوزدریـنـده حفظ ائـدن شهریـار هئچ بیراثـرینـده آچیلمیش جیغیرلا گئتمیر، همیشه ینی سؤز ، ینی فکر دئمگه چالیشیر و بونا دا نائل اولور.

شهریار شعری گوجلی، مترقی ادبی عنعنه لـرلـه صـداقتین و نووا تورلوغون وحدتیندن یارانمیش بیر شعردر .

اثرده خلق حیاتنین صحنه‌لری بئله‌جه بیر ـ بیرلرینی عوض ائدیر:

قاری ننه‌گئجه ناغیل دیینده،
کولك قالخیب قاپ ـ باجانی دؤینده،
قورد گئچینین شنگولوسون یئینده،
من قاییدیب بیرده اوشاق اولئیدیم،
بیر گول آچیب اوندان صورا سولئیدیم.

«حیدر بابایا سلام» دا صون درجه صمیمی، صون درجه طبیعی انسانی دویغولار چوخ گوجلی ، اعجازکار درجه‌ده تأثیرلی ملی بویالارلا افاده اولونموشدر. بورادا هرسؤز ، هرافاده جنوبی آذربایجان، اونون زحمت سئون، ناموسلی، آچیق فکرلی ایشچی و کندلیلرینی، خیرخواه وطنپرور آداملارینی، اونلارین یوخسول، لکن ساده و ریاسیز حیاتینی یاداسالیر:

سحر تئزدن ناخیر چیلار گله‌ردی،
قویون ـ قوزی دام ـ باجادا مله‌ردی،
عمه جانیم گؤرپه‌لرین بله‌ردی،
تندیرلرین قووزاناردی توستوسی،
چؤرکلرین گؤزه‌ل ایبی، ایستیسی.

اثرده‌لیریك دویغولار ، اوزون ایللر دوغما یئرلردن اوزاقلاردا یاشامیش آدامین حسرتی، ائل اوبا محبتی، زحمت آداملارینین ساده یاشاییشی، وطنین طبیعی گؤزه‌للیکلری، چایلارین،بولاقلارین، دومانلی داغلارین ومئشه‌لرین جاذبه‌سی، خلقین شیرین آرزو و خیاللارینین گؤزه‌للیگی ترنم ائدیلمیشدر. بوتون بونلارین ایچینده بؤیوك بیر اوره‌گین حرارتی دویولور، چوخ اوجا بیر آمالین ایشیغی‌گؤرونور، شاعرین یاخشیلیغا ، بیرلیگه چاغیران ربابنین‌سسی قولاغیمیزا گلیب چاتیر.

میرزا ابراهیمف

حیدربابا شاعری

(مقاله دن بیر قسمت)

شهریارین اثرلری ایچرسینده «حیدربابایا سلام» منظومه سی خصوصی یئرتوتور، بو اثر شاعرین وطنپرورلیك دویغولارینین وانسان سئورلیگینین پارلاق بدیعی افاده سیدر . حیدربابا جنوبی آذربایجاندا داغ آدیدر ؛ شاعر اوشاقلیق ایللرینی بوداغین اتکلرینده کی کندلرده کئچیرمیشدر . چوخ قدیم زمانلاردان بدیعی ادبیاتدا معین طبیعت جسملریندن / داغ ، آغاج ، چای ، دریا وسایره دن / بیر رمزکیمی استفاده اولونموشدر.شهریارین اثرینده «حیدربابا» داغی‌چوخ معنالی و تأثیرلی شکلده خلقین ، وطنین رمزی کیمی ترنم ائدیلیر. منظومه صون درجه تأثیرلی وقوتلی بدیعی تابلودر. اورادا دولغون اوبرازلار، تشبیه‌لر، معنالی و شیرین خلق افاده لری ، خلق حیاتنین رنگارنگ منظره‌لری بیری ـ بیرینی عوض ائدیر. اثری ورقله دیکجه سانکی قارشیدا ائله بیرگلستان آچیلیرکی ، بوگلستانین تماشاسیندان دویماق ممکن دگیل، هرگوشه‌سینده بیرگول آچیب اوبیری‌گولی چاغیریر .

حیدربابا، گؤیلر بوتون دوماندی،
گونلریمیز بیر ــ بیریندن یاماندی،
بیر ــ بیریزدن آیریلمایین، آماندی،
یاخشیلیغی الیمیزدن آلیبلار،
یاخشی بیزی یامان گونه سالیبلار.

« حیدر بابایا سلام » منظومه‌سی آذربایجان ادبیاتنین زنگین خزینه‌سینده‌قیمتلی اینجیلردندر. بو گؤزه‌ل اثرحقیقی الهاملایازیلمیشدر. بو خلق روحونون افاده‌سیدر.

استعدادین بؤیوکلو گونی ، الهامین قدرتینی گؤسترن بو علامت‌ده اودورکی، صنعتکار خلقین حیاتی ومعنوی ــ روحی‌عالمینی ئوز شخصی حیاتی و دویغولاری‌کیمی عکس ائده بیلسین؛ زمانه آدامینین مبارزه‌سینده و فکرلرینده زمانه‌نین سجیه‌وی خصوصیتلرینی تاپیب، بدیعی بویالارلا جانلاندیرسین. بئله صنعت اثرلرینده حیات و زمانه ظاهری جهتدن عکس اولونمور ، تقریبی بنزه‌ییشلر شکلینده اوخوجویا تقدیم ائدیلمیر. اونلاردا ریتوریك ندالارادا یئر یوخدور. بیزاونلاردا کونکرت بیرئولکه‌ده معین بیرخلقین حیاتنین منظره‌لرینی، تاریخی شرایطین انسان اوره گینده اویاتدیغی کونکرت حسلری و فکرلری تاپیریق. بوجور اثرلرین هر مصراعیندا ، هرآهنگینده ، هر سؤزونده بیرمعنا، بیرفکراولور. البته‌کی، بئله اثرلری بشریتدن‌گیزلی ساخلاماق ممکن دگیل ، اونلار اصل الماس پارچاسی‌کیمیدر... تورپاغین آلتیندا دا چورومورلر ، پاسلانمیرلار . زمان اونلارین یولونون اوستونده بیر دیوارا و مانعه چئوریلمیر، عکسینه اونلارا گؤرپی اولور ، یول آچیر . دوغولدوقلاری یئردن اوزاقلاردا دا یاییلماسینا ، ئوزونه ینی ــ ینی دوستلار تاپماسینا کؤمك ائدیر.

معاصر جنوبی آذربایجان ادبیاتنین بؤیوك شاعری شهریار

آرازین بوتاییندان قارداشلین سلامی کؤندرمکله آرزو ائدیریك‌کی ، او ، اوزون ایللریاشاسین و خلقی داها قیمتلی اثرلرله سئویندیرسین ؛ آذرنشرایسه باشلادیغی یاخشی ایشی دوام ائتدیرره‌ك، یاخین زمانلاردا شهریارین سئچیلمیش اثرلرینی اوخوجولارا چاتدیرسین...

محمد راحیم
خلق شاعری

شهریارا آچیق مکتوب

ینه جوشدی طبعیم ، منه ساز وئرین ،
قیشلا یوخدور ایشیم ، منه یاز وئرین ،
آیاغی آلتینا شهریاریمین ،
سالماق ایچون قالی ، پای انداز وئرین .

***

وقارلی داغ کیمی باشی قاردایام ،
طرلانام ، اوچموشام، سانما داردایام ،
من سنه حسرتم خیلی زماندر ،
گؤزلریم یول چکیر انتظار دایام .

***

ایشیق افقلره سرحددن گلیر ،
فَرح شاد مژده‌دن ، خبردن گلیر ،
وطن سعادتی مردانه لیکدن ،
سعادتدن گلیر ، هنردن گلیر .

***

داغلار حسرت چکه‌ر بیاض قار ایچون ،
باغلار بویون بورار شیرین نار ایچون ،
منیمسه بورنومون اوجی گؤینه‌ییر
تبریزلی قارداشیم شهریار ایچون .

***

تبریزین یوللاری داراق ـ داراقدر .
تبریزین اطرافی باغچادر ، باغدر .
ثویونور تبریزکی ، اوغلی شهریار
اونون شهرتینی اوجالدا جاقدر .

***

تبریزین یوللاری دولان ـ دولاندر.
صداقت دنیادا آنجاق قالاندر.
وصال حسرتیله چیر پینیر کونول ،
باشقا سؤز افسانه ، قوری یالاندر.

***

ازل مایا سیدر سودا خلقتین .
عشقدر چراغی ابدیتین .
ایتیرمه امیدین ای انسان اوغلی !
وصالدر آخری هجرین ، فرقتین

***

حقیقت آرا ، گز افسانه لرده ،
زنجیر زینت اولور دیوانه لرده ،
آلیشیب یانماغی مندن ثویره‌نیب.
شمعه یانان بوتون پروانه لرده .

***

عدالت چراغی سؤنمه‌سین گرك ،
حق بایراغی یئره یئنمه‌سین گرك .
سیزای ظلم ائتمه‌گه عادت ائدنلر ،
اوره‌ك سویوق داشا دؤنمه‌سین گرك!

***

عمرغملی گئجه‌ر دل شاد اولماسا ،
شیرین قان آغلایار فرهاد اولماسا ،
سیندیرسین قلمی صنعتکار گرك .
فکرینی یازماغا آزاد اولماسا .

***

دویموشام نشئه‌نین ، شعرین دادینی ،
دنیا غملیسینی ، دنیا شادینی ،
ئولمز اوشاعرکی خلقه حصر ائدر،
تمیز الهامینی ، استعدادینی .

***

تبریزده آز قوناق قالمیشام من ،
آز دا اوندان الهام آلمیشام من ،
حیف شهریارلاچیخیب سیرانا
آیلی گئجه‌لره دالمیشام من .

***

دنیادا مرادا چاتماق گؤزلدر ،
گول ایچره چمنده یاتماق گؤزلدر ،
گؤزلدر دوست‌ـدوستا ، یارـیارا یئتسه ،
فراغین داشینی آتماق گؤزلدر .

***

تبریز باغلاریندا نوع‌ـنوع ازوم‌وار،
تبریز اوزوموندە منیم گؤزوم‌وار ،
باکینین باغلاری حسرتدر سنه ،
دئییرکی اوغلوما چوخلی سؤزوم‌وار.

***

قارداشیم ! خزرین ساحلینه گل .
عاشیغام او طوطی ، بال دیلینه گل .
دئمیرم اوزاغا ، غریب ئولکه‌یه ،
ئوز دوغما یوردونا ، ئوز ائلینه گل !

***

عدالت دنیادا گرك وار اولسون .
حکمی هر طرفده برقرار اولسون .
ایسته‌رم شرفلی بیر مجلس قورام ،
سفره‌مین باشیندا شهریار اولسون .

***

ای فلك ، بو هجران ، بو فرقت نه‌در ؟
چکدیردیگین ظولوم ، بو محنت نه‌در ؟
نه ایچون گؤروشه قلم چکمیسه‌ن ؟
دویماییرسان وصال ، محبت نه‌در ؟

***

جهاندا نه‌کدر ، نه‌ده غم اولسون .
شادلیق مجلسینده دوستلار جمع اولسون .
دولتی نئیله‌ییر اصیل صنعتکار .
تکی بیر آغ کاغاذ ، بیر قلم اولسون .

***

من ینه آرازین قیراغینداییام ،
عزیز قارداشیمین سوراغینداییام،
بویاندا ، اویاندا اولسام نه فرقی ،
من کی ، ئوزآنامین قوجاغینداییام.

***

بؤیوك سعادتدر ، مرادا یئتمك ،
یاشیل چمنلرده گول کیمی، بیتمك،
ان بؤیوك شرفدر ، شاندر دنیادا ،
وطن توپراغینی ترنم ائتمك .

***

بالدان شیرین گئچیر روزگاریم منیم .
خزان نه بیلمه بیر باهاریم منیم .
اگر گؤروشمه‌سم شهریار ایله
اود توتوب آلیشیر مزاریم منیم .

***

ایندی پیك عصریدر، کمان نه‌لازم ،
گونش عاشیغیام ، دومان نه‌لازم ،
انسانین نصیبی وصال اولماسا ،
فرقت نیه گرك ، هجران نه‌لازم !

***

گؤزدلدر یوردومون باغچاسی ، باری.
جواهردور اونون داشی ، توپراغی .
وطن وقارینین بیر مثالیدر ،
شاه داغی ، محتشم ساوالان داغی.

***

ینه هاوالانیب طرلان خیالیم ،
وطن توپراغیندان قوی الهام آلیم.
باخسین یا شهریار قیز قالاسیندان ،
یا ارکدن تبریزه من نظر سالیم .

***

ترك ائتسین انسانی کدر بوس-بوتون،
بشر نصیبدر وصال طوی ـ دو گون.
حرمتیم وار سنه «حیدربابا»نی
ئوز آنا دیلینده یازدیغین ایچون .

***

آلماییر آلماسین دنی‌لز سایا ،
یوردومون شهرتی چاتاجاق آیا .
یئتیر سلامیمی قارداش منیم ده
ساوالان داغینا ، حیدر بابایا .

***

گز، دولان ائللری دیار-دیار، گل.
سنه بوتوپراغین حرمتی وار، گل .
گؤزله‌ییر یولونی شیروان ، قاراباغ ،
گؤی گؤله گئتمه‌یه ، آشهریار، گل.

***

دؤیوشده بر کیدك بدنیمیزی ،
سئوك چولوموزی ، چمنیمیزی ،
سن قوجا تبریزدن ، من‌ده باکیدان .
ئوتك یوردوموزی ، وطنیمیزی .

***

قیش کؤچوب گئدنده ایلك باهار گلەر.
پاییز یاغیشینین دالی قار گلەر.
داریخما ، ای کونول ، وقت اولور البت .
دوغما باکی سینا شهریار گلەر .

***

امیدله هر زمان یاشادین ئوزون.
یوللاردا حسرتله قالماسین گؤزون.
گؤندر بو شعرینی قوجا تبریزه ،
شهریار بیلیرکی ، حکمی‌وار سؤزون.

استاد محمدحسین شهریار

محمد راحیم حضرتلرینه جواب

آغ گؤیرچین آغ قانادین آچارسان ،
دام - دیواردان بیرقووزانیب اوچارسان ،
اولدوز لانیب باکی دیبه‌ن قاچارسان ،
ئوپوشلری راحیم بگه‌ سپرسن ،
قارداشیمین بال دوداغین ئوپرسن .

***

دئینه قارداش مکتوب گلدی یئتیشدی ،
سئوینجیمیر قالخیب غمله آتیشدی .
آتیشدیقجا یارالاریم بیتیشدی .
قارابختین‌ینه اوزی آغ اولسون
یاردا بیزدن یاد ائله‌ییب ساغ اولسون .

***

هئچ کیمسه‌یه بئله سووغات گلمه‌ییب ،
هئچ بیراوزه بئله بیر گول گولمه‌ییب ،
گؤز یاشیمی آنام بئله سیلمه‌ییب ،
بئله میوه گؤرمز بیزیم قانالار ،
قوجالماسین سیزی دوغان آنالار .

***

باکیدان چوخ سووغات گلیب تبریزه ،
سابق زمان بیزچوخ گله ردیك سیزه ،
سیزده نولایدی بیرگلئیدیز بیزه ،
آیریلیغین داشین بیردن آتایدیق ،
جانی جانا ، مالی مالا قاتایدیق ،

***

اوجاداغلار بیر ـ بیرلرین گؤره‌رلر ،
گؤرورشلرین باخیشلا گؤنده‌ررلر ،
صبا ایله پیام آلیب وئره‌رلر ،
شاعر اولور بیر ـ بیرینی گؤرمه‌سین ؟!
ساز ، سؤزایله پیمان آلیب وئرمه‌سین ؟!

***

قربان اولوم من اوشیرین دیللره ،
اوزاق دوشدوك ، حسرت قالدیق ائلله‌ره ،
سحرـ آخشام یالواریرام یئلله‌ره ،
قارداشیما مندن سلام یئتیرسین .
اوندان دا بیرخبر ـ اثر گتیرسین .

***

اوتایدادر شکی ، شیروان ، قره باغ ،
بوتایدادا مشکین ، اهر ، قره داغ ،
بیر ـ بیرلرین آرازدان آلمیش سراغ ،
آراز بیزی آیریلمادان داغلاییب ،
صون ئوزوده گئجه ـ گوندوز آغلاییب .

***

بوتقسیمات بوندان آرتیق اولانماز ،
آتم عصری اختلافلار قالانماز ،
بیرقانون اولماسا دنیا دولانماز ،
ایندی دنیا یوز ده دئسه‌ن ساغ ـ سولدی ،
موشك ایچون ایکی ساعتلیك یولدی .

***

انسانلاریق انسانلیغی خوشلایین ،
بیرملتیك بیرلشمه‌یه باشلایین ،
بوخان خانلیق حکومتین بوشلایین ،
بوگون بشر گرك اولسون بیرملت ،
بیرملته اولارمی یوز حکومت ؟!

***

بیزلرکی، لاپ بیردیل، بیرقان قارداشیق ،
قارداش قالسین، انسانلاریق، یولداشیق،
آیاقلارا پیس ساریشیب سارماشیق
پاسپورت ایله دئییرگئتسه‌ن سؤزوم یوخ ،
پاسپورت دئییر : آدیم واردر ، ئوزوم یوخ ،

***

هاردان گلیم رسملیکده دعوت یوخ ،
اولسادا من قوجالمیشام قوت یوخ ،
اوشاخلییام آیریلماغا طاقت یوخ ،
ایندیلیکده اوللوق اورك قوناغی ،
اورك اولسون قوناغنین یاتاغی .

***

کوشکی بالابانلار آرازا باخار ،
آرازسویی هنوز گؤزلردن آخار ،
ائل‌نیسگیلی پیس یاندیرار، پیس یاخار ،
غم وار ایکن قارداش دئییب قایناردیق ،
«یولداش منی قورد آپاردی اویناردیق» .

***

آراز دئییر اولدوز کیمی آخارام ،
گؤز آلتیلا ساغا ـ سولا باخارام ،
قهرلنیب ایلدیریم تك چاخارام ،
کسمه لییه‌م ایکی قارداش آراسین ،
آغلادیرام باغلامادان یاراسین .

***

نچون بیزدن رسمی دعـوت ائتمیسیز ،
قونشولوقدا آرتیق گلیب گئتمیسیز ،
یادیمیز تك دادیمیزا یئتمیسیز ،
سیزین الیز بیزدن آرتیق آچیقدر ،
منیم آغزیم آچیلمادان اوچوقدر .

***

ایندی بیزیم دولتلرده یانلاشیر ،
گئت به گئت ده چتینلر آسانلاشیر،
صلحون یئلی اسمگه ساهمانلاشیر ،
بیزده خوروز وظیفه‌سی بانلایاق
صون گؤروشمك سهمینی ساهمانلیاق

***

باخ خزره هنوز غمی درین گؤر ،
قیش چیخماییب روزگاری سرین گؤر ،
ایلك باهارین آنجاق سؤزون شیرین گؤر ،
امید پلوو پیشسه گؤزل بیرشیئدر ،
امیدکی ، وار دئمك ، یئمکدن یئیدر .

***

بیروقت اولور بوسؤزلرده سوووشی ،
بشرهامی قارداش‌کیمی قوووشی ،
اوندا بیزده قالخیزاریق چوووشی ،
زیارته گللیك سیزین ائللره ،
ایندیلیکده قوی یالواراق یئللره .

***

حیدربابا اوز باکییا چؤنده‌ریر ،
هی‌گول دریر ، باغلیر سیزه گؤنده‌ریر ،
سؤزلرینی هی انده‌ریر ، دؤنده‌ریر ،
سنله ، سلیمان رستمی یادائدیر ،
بوشیوه ایله شهریاری شاد ائدیر .

***

ساوالانا سلامینی یئتیردیم ،
اوندان سنه الهام آلیب گتیردیم ،
بیرنئچه‌سین یولدا سالیب ایتیردیم .
آغیرهمت ، قان قیمتی ، صداقت ،
قالسین هله ، یوخدور دیلیمده طاقت .

***

افقلره رؤیا رنگین یاخیرام ،
تمثالیوی داغلار اوسته تاخیرام .
عینالیدان ، ارك اوستوندن باخیرام ،
سن ده هنر آتین مینیب چاپارسان ،
دومانلی داغلاردا منی تا پارسان .

***

هاردا چاتدین گؤی چشمه‌نین باشینا ،
بولاق اوتی وسمه چکمیش قاشینا ،
اگله‌ن یئره بیردیرسکله‌ن داشینا ،
دومان گئچسین گؤز یاشینی صوندا گؤر ،
قارداشینین صفاسینی اوندا گؤر .

***

چوخ باکیدان فانار گلیر اوخوردوق ،
صون اودوما یانار گلیر اوخوردوق ،
گؤر باشیما نه‌لرگلیر اوخوردوق .
ایندی دویدوم اوندا گلیرمیش فانار ،
صون گله‌جگمیش اودوما بیر یانار .

***

عشق اهلیسه‌ن یاخشی منی قانارسان ،
چوخ کیپلمه اود توتوب اودلانارسان ،
گؤزلر یاغیش یاغدیرماسا یانارسان ،
منیم قاینار چشمه کیمی گؤزوم وار ،
اودور منده هرجور اودا دؤزوم وار.

***

بثله کی سن آلقیشلاییرسان منی ،
گئدنلره نیسکیل اثدیم قوی سنی ،
دورای گولون خزان اولان خرمنی ،
گؤر بیزیم ده دردیمیزی قانان وار،
بیزلره ده بیراورکدن یانان وار .

***

یاخینلاریم قویدی منی قیراخدا،
یانانلاریم قالدی مندن اوزاقدا،
ائل یایلاقدا، ئوزوم قالدیم قیشلاقدا،
ایتیردیلر خدمتیمین ائمه‌یین،
قدرین بیلین ائل ـ اوبانین، کؤمه‌یین.

***

«تمدونون» گؤزی گؤروم کور اولسون،
آغزینداکی شیرین شربت شور اولسون،
بال دا یئسه زهر اولسون، چور اولسون،
آغزیمیزین‌دادین قاپیب آپاردی،
اورکلری چکیب کؤکدن قوپاردی.

***

گاه عربی، گاه عجمی کیشله‌سین،
هی بو اونی، هی اوبونی دیشله‌سین،
اربابلارین کارخاناسی ایشله‌سین،
ایندی داخی مللتلرده آییلیب،
آغیزلارین دیشلری‌ده سایلیب.

***

بیز مللتلر چوخ قانقاللار بیچمیشیک،
آجی ـ آجی ایچگیلری ایچمیشیک،
اما داخی بورکو لری کئچمیشیک،
ایندی نسبت افق آچیق ایشیقدر،
منیمسه‌ده قبله سمتیم آچیقدر.

***

گئت به‌گئنده آرتیق دنیا آییلیر،
گیزلین قالمیر سرـ صدالار یاییلیر،
سایلمایان کیمسه لرده ساییلیر،
منی، سنی آز ـ چوخ تحویل آلان وار،
سنین کیمی منی یادا سالان وار.

***

«تمدونون» قانونلاری قوخویوب،
داخی هامی اونون الین اوخویوب،
سرحدلری توراتان تك توخویوب،
سالیب خلقی کورقوش کیمی قفسه،
سینه‌لرده یئر قالماییب نفسه.

محمد راحیم

قارداشیم شهریارا ایکینجی مکتوب

ائشیدیب سسینی عزیز شهریار
نه قدر سئویندی بو دوغما دیار.
بیرده قبول ائیله اودلار یوردوندان
سنه‌چوخلی ـ چوخلی سلامیمیزوار.

***

نه‌اولار، اوزونی گؤره بیلئیدیم،
چیچکلردن چلنگ هؤره بیلئیدیم.
خزر ساحلینین محبتنی،
سنه بوسه‌لرله وئره بیلئیدیم.

***

خوش نغمه‌لر ایچون جوره سازیندان،
بولبول شورا گلسین خوش آوازیندان،
ایسته‌رم دره‌سن سعادت گولی،
حیات باغچاسیندان، امل یازیندان.

***

بهاردا گول درکی، عطرلی اولسون،
رنگی الوان، ئوزی چترلی اولسون،
یاشادار شاعری خلق محبتی،
او گرك هرزمان خاطرلی اولسون.

***

جان قربان وطنه، جان قربان ائله،
اونون شوقیله من گلیرم دیله.
وطن‌گلزارینا چیخان، آبولبول
منیم‌ده عشقیمی ئوت قیزیل‌گوله.

***

دئمه‌ییرم منه سیز باغ گؤنده‌رین،
بیرجه یاشیل بوداق، یارپاق‌گؤنده‌رین،
تبریزدن بویاناگله‌ن تاپیلسا،
منه بیرجه اووج تورپاق‌گؤنده‌رین.

***

قربانلار کسه‌رم، باکییا گلسه‌ن،
نانه تك‌اسه‌رم، باکییا گلسه‌ن،
جارچکیب عالمه خبر وئره‌رم،
بونا تله‌سه‌رم باکییا گلسه‌ن.

***

دیلینه خو ر باخان بیر دربه‌دردر ،
نیتی معناسیز، فکری هدردر،
آذری دیلینده یازدیغین ایچون،
سنه محبتیم دریاقدردر.

***

دئمه‌کی شاعرین مطلبی یوخدور،
بو سؤزی آچماغین سببی یوخدور.
تبریزین، نه ایچون، آگاه ائله‌ین،
ئوز آنا دیلینده مکتبی یوخدور.

***

یاغی بیلمه بیرمی ئوز دیاریم وار.
ئوز دیلیم، ئوز حکموم، اختیاریم وار.
دیللرین ازبری دنیا وقاری
نظامیم، فضولیم، شهریاریم وار!

***

سازدا درین فکر، معنا یاراداق.
کونولده صاف امل، سودا یاراداق.
سیزای یئر اوزونون صاف انسانلاری،
قان ـ قارادان اوزاق دنیا یاراداق.

***

شهریار، چال ینه سؤزون تارینی،
ائللر اوزون زمان دادسین بارینی.
بختیار دئییرلر او شاعره‌کی،
یازیر وطنینین آرزولارینی.

***

صنعتی آنلایان بیلیر من کیمم،
صدفلی سازداکی اینجه بیرسیمم.
خزر ساحلینده‌گلدیم دنیایا،
شهریار قارداشی ممد راحیمم.

***

معنوی بال، شکر، نبات ایسته‌رم،
محبت آدینا سوغات ایسته‌رم.
من انسانلار ایچون محنتدن اوزاق،
نووراغی پوزولماز حیات ایسته‌رم.

***

شهریار، بیرده قوی سنه جان دئییم،
ائل ایچون یانمیسان، ینه یان دئییم.
احتشاملا دایان، خلقه‌آرخا اول،
من سنه ایکنجی ساوالان دئییم.

دؤگونمه و سئوینمه

بیر قرن‌ده قارداشدان اوزاخلاشماق اولورموش؟
قارداش دییه بیر عمر سراغلاشماق اولورموش؟
بیردن‌ده بوقاداشلا قوجاقلاشماق اولورموش؟
بو نلار بئله‌کی، عرض ائله‌دیم، گلدی واولدی،
من هرنه محال فرض ائله‌دیم، گلدی واولدی.

***

بیز آیریلالی قرن ایدی قارداشلاریمیزدان.
لشلرکیمی آیری دوشه‌لی باشلاریمیزدان،
اوزموش الی قافقازلی قاریندا‌شلاریمیزدان،
گؤرمن نه‌حال اوللام بئله دستانی گؤرنده،
بیردن‌ده «علی‌یف» کیمی اصلانی گؤرنده

***

قارداش، گؤزوم آختارمادا قوی بیرسنی تاپسین،
عشقیم، طلیسم داغلاری فرهادکیمی چاپسین،
دشمن وار ایسه امجگینی تندیره یاپسین،
حسرت قالانی بیزسیزه برقرن یاریم‌در،
آغلارگؤزمون شاهدی شعریم ، سه تاریم‌در.

***

اورش «قاش آلان حلمه» گؤزی قاشدان آییرمیش،
جلادتیه‌سیله، بدنی باشدان آییرمیش،
جاندان جگری، قارداشی قارداشدان آییرمیش،
بیر ملته دنیا بویی بیر فاجعه دوغموش،
بیز ائللرین اول قهرمان احساسینی بوغموش.

***

یاتسین یاواگؤزلر، هله لیك بختی اویاتدیم،
ائل ـ آرخاما چاندیقدا غمی غصه‌نی آتدیم،
قارداش سنی تاپدیقدا درین آرزیما چاتدیم،
سانکی، باکینی، گنجه‌نی وئردین منه قارداش
تاپدیم ائلیمی، آرخامی قربان سنه قارداش.

***

سن تحویل آلیرسان، منی قارداش داسانیرسان،
مینلر یاد ایچینده منی گؤرجکده تانیرسان،
قلبیمده، دیلیمده نه‌سؤزوم وارسا قانیرسان،
رستم، باکیدان سویله منه جان سنه قربان
تبریز سنه لایق نه‌دی، تهران سنه قربان

***

قارداش ینه سنسن کی دالیمدا دایانیبسان،
قارداش یاتابیلمزسه، اویوبکن اویانیبسان،
من هراودا یانمیشسام، اونا سنده یانیبسان،
یاد قارداش اولانماز بیزه، قارداش دا یاد اولماز
قلبیم سن ایلن شاد اولی، سن سیزده شاد اولماز.

***

سیزلرجه بؤیوك انقلابیز خلقی آییتدی،
چاپقین مال اولان، مال ـ داوار اولسون داقاییتدی،
اما بیزیم انسانلاریمیز گئتدی کی گئتدی،
قافقاز قاییدیب دؤنمه‌دی ئوزکچ مداریندان.
قسمت هله یوخ شهریارا «بختیار»یندان.

***

رستم، سنه قربان! بوسلامی گؤتور رسن،
او قهرمان ائللرده‌گزه‌رکن یئتیررسن،
اوردان داگلنده بیزه شادلیق گتیررسن،
دئیله‌ن «دومورول» بورجونی دشمان ییخابیلمز.
قارداش نه قدر یادلاشا، یاددان چیخابیلمز.

***

سارقیندی اوسوسنلره، سونبوللره گؤنلوم،
بولبول کیمی قاندر، او قیزیل گوللره گونلوم،
«واحد»لره «قابیل»لره «بولبول»لره گونلوم.
شاعر اولالی بورجلودی «صابر»لره روحوم.
«وورغون»دی، «سلیمان»کیمی ساحرلره روحوم.

***

«راحیم»لی «سیلمان»لی گؤروم «بختیار» اولسون،
«گلگون» باجیم، «آذر» قادینی برقرار اولسون،
«عثمان»، «نبی»، «کورچایلی»، «رسول»، «توده» وار اولسون
فرصتده «سهند» ایله سیزه گول سپریك بیز
هرگؤز سیزی گؤرموشسه، اوگؤزدن اوپه‌ریك بیز.

***

عشقنله گؤنول گؤز یولاتیکمیش یاری گؤزلر،
گؤنلوم یارایشمزسه آرار، آختاری گؤزلر،
دیل صبر ائله ییب دینمه‌سه‌ده یالواری گؤزلر،
عاشق گؤزودر، چشمه زمزم‌ده دییه‌رلر.
هجران اودودر، نار جهنم‌ده دییه‌رلر.

***

بیر گون اولی کی، فاتحه بیز ساغ ـ سولا وئرریک،
دنیا هامی بیر ملت اولوب، قول ـ قولا وئرریک،
دشمن‌ده محبت تاپا، بیزلر یولا وئرریک،
قارداش اوزونه حسرت اولوب چکمم او گون آه.
خلقی اودا یاندیرماغا بیر تك قالی آللاه،

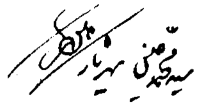

ب. ق. سهند

شهریارا مکتوب

بیر الیمده قلم، بیر الده کاغذ.
خیالیم بویلانیر دامدان، دیواردان.
باشیمدا یار باغین گزمك هاواسی،
قاپیلار باغلیدیر، یول تاپیم هاردان؟

***

حصارین دالیندا کؤنول وئردیگیم
اویار، بیر باغ سالیب سویو بولولدن.
هیواسی کهربا، ناری یاقوتدان.
طاغی فیروزه‌دن، دیواری گولدن.

***

ماوی ایوانیندا ساز چالیر زهره،
بورجوندا یای چکیب، دایانیب کیوان.
لایقی وار گیرم قصرینه من‌ده،
قیللی پاپاغیملان، سینیق سازیملان؟

***

او، بواحتشاملان، بوطمطراقلان،
قاپی‌سین اوزومه آچماسا نه‌وار.
شاهلا رعیتین صحبتی توتماز،
من بیر اوبالیام، اودیر «شهریار».

***

گرگ رخصت آلام «حیدر بابا»دان.
یوخ جوابی بلکه منه وئرمه‌سین.
بیرده شهریاردان فرمانیم واردیر:
«شاعر بیر ـ بیرینی اولودگؤزمه‌سین؟»

***

آخ من‌ده سهندم، باشیم اوجادیر،
ایچیمده سؤنمه‌ین عشق آتشی وار.
من‌ده صفاسی وارگللی باهارین.
باشیمی توتسادا قارا بولوتلار.

***

بیر الیمده اود وار، بیر الیمده‌سو،
بیر اوزوم قارا قیش، بیری باهاردی.
دوستا، ایستکلییه ایستی قوینوم وار.
دشمانا باخیشیم شاختادی، قاردی.

***

لاله‌لی، چیچکلی چمنلریمده،
گلیب یورد سالسادا چوبان ـ چولوقلار،
یالوار رام صفامدان اوز دؤندرمه‌سین
شهریارا لایق «شاه‌یوردو»مدا وار.

***

کونلوم هاواسیلا قول ـ قاناد آچیر،
«قاف قالاسین» آشماق دییه ـ اوجالیر.
قالخدیقجابوی آتیر، داش دیوارلارا،
آلیجی طرلانیم یورولور قالیر!

***

دیوارلار، دیوارلار! پولاد اولسازدا،
آلماس موشار اوللام، کسیب بیچه‌رم،
کولونگون بورج آللام «فرهاد» بابامین،
«بیستون» اولسازدا چاپیب گئچه‌رم.

***

دیوارلار، دیوارلار! یول وئرین گئچیم،
وولقانام نفسیم طوفان قوپارار.
«بولودام» ساللانسا قاشیم ـ قاباغیم،
آغلارام عالمی سئللر آپارار...

***

ایچیمده بوغولور دادیم، فریادیم،
هاییما نه دیوارهای وئریر، نه‌یار.
نه‌داشدان‌سس چیخیر، نه‌ده قارداشدان.
سانکی بوشلوقلاردا ایتیر دالغالار!..

***

بلکه‌ده خیالدیرمنی سارسیدان،
یاداکی، سحردیر یاردان آییران.
دییرلر: « دلبریم بولول قصرینده
داردادیر، آسیلیب تپه ساچیندان»

***

سهندی قورخوتماز نەسرای، نەسحر.
«محبت» دئییلن بیر افسونی وار.
هم «اسم اعظم» دیر، هم «اسم شب» دیر
باغلی قاپیلاری اوزونه آچار:

***

آچیلون ، آچیلون باغلی قاپیلار!
محبت نامنه، ایستك نامنه.
اریون، تؤکولون دمیر قفیللار!
کؤنول خاطرینه، اورەك نامنه.

***

سانکی طوفان قوپور، گؤی گورولداییر.
بولوتلار چاخناشیر، شیمشکلر شاخیر.
اود ـ آلوواله‌نیر یئرین اوزونه،
دمیر دروازەلر سواولور، آخیر.

***

گلیر قولاغیما اینیلتی‌لری :
«بوردا بیر شیر داردا قالیب باغریر»
دوغروداندا من بیر «مردنسیزم»»
قاداشیم داردادیر، منی چاغریر!

***

چکیلون ـ چکیلون یول وئرون گئچیم!
اورەگیم آلیشیب، آلووساچارام،
شهریار بوینونا زنجیر وورالار؟!
چئینەرم، گمیررم، دارتیب آچارام.

***

ایشله‌ییر قولوما دمیر پاخلالار،
زنجیر قینجیخدیریر، سانجیر اتیمی.
جان قارداش! هله‌لیك باغیشلامنی،
دییه‌سن اونوتدوم اسارتیمی.

***

عزیز شهریاریم! باغیشلامنی،
اینجیمه، داریلما، فکرون هاردادی
«مردنسیز» دگیل سنون قارداشین،
آنجاق سنون کیمی، اودا داردا دی

***

ئوزون دئمه‌میسن : « بیزیم اللرده
وکیل موکلین خرجینی چکر؟»
آنا ، عشق اوجاغی سؤنمه‌سین دییه،
اورەگین اریدر چراغا تؤکر!

***

هریانی بیلمیرم، بیزیم دیاردا،
هئچده خیال دگیل، دوستلوق، محبت.
آنجاق ایشیق ساچان ایستی گونش‌ده،
بعضاً بولوت آلتدا گیزله‌نیر البت.

***

بلکه‌ده نه‌بیلیم سلطانیم قارداش!
حقیقتده ایشین عیبی بیزده دیر.
همین بو ایلقارین دوشگونویوك بیز،
گناه یاددا دگیل، ئوزوموزده دیر!

***

بیر اووچ کلک‌باز، قمارباز ایله‌ن،
پاکباز اولموشوق، پاک اوتوزموشوق،
مرد ایکن نامرده رحم ایله میشیک،
ایندی نامردلره محتاج اولموشوق!

***

دولتلییه ساخسی لازم اولاندا،
ووروب سیندیر میشیق ئوز کوزه‌میزی.
چیخدیقیمیز قینی بگنمه میشیک،
بیزائلی آتمشیق، ائل آتیب بیزی.

***

ائلیمیزه نه‌گون آغلامیشیق بیز،
باغین شاختا ووروب، بوستانی یانیب.
ائل بیزه نیله‌سین، نه‌گون آغلاسین؟
آغزی اوچوخلاییب، دیلی باغلانیب.

***

ایندی اولان اولوب، کئچنلر کئچیب،
جالانان سو بیرده کوزه‌یه دولماز.
دالدان آتیلان داش توپوغا دگر،
گؤزیاشی تؤکمکلن یارا ساغالماز.

***

بو گون من سهندم، سن شهریارسان،
گل باشین اوجالداق قوجا تبریزین.
بیر کره یادلارین داشینی آتاق،
چکک قایغی‌سینی ئوز ائلمیزین.

***

شاعریم، دنیانی نئجه گؤرورسن؟
دوزیئیب دوزقابین سیندیرانلار وار.
قدیر بیلن یاراجان قربان ائیله،
قدیر بیلمینه حیفدیر ایلقار.

***

ئوزگه چراغینا یاغ اولماق بسدیر،
دوغما ائللریمیز قارانلیقدا دیر.
یانیب یاندیرمایاق یادین اوجاغین،
ائویمیز سویوقدیر، قیش دیر، شاختا دیر.

***

دئمیرم یانمیاق، آلولانمیاق،
یانماسین نیله‌سین یازیق پروانه؟
یانمایاق وفاسیز یارین اودونا،
یاناق ائلیمیزه، یاناق وطنه.

***

وفاسیز گوللرین اوستوندن اوچاق،
قوناق صداقتلی ائل قوجاغینا.
سؤنمز عشقمیزدن بیر پیوند سالاق،
ائلین شاختا وورموش گول بوداغینا.

***

بیریئرده قالماقدان داریلدیق، ئولدوک،
دوغما یوردوموزو دولاناق، گه‌زک.
ائل ایلن آغلیاق، ائل ایلن گولک،
اینجی میزی وطن ساپینا دوزک.

***

اوگؤزه‌ل شهرده، عزیز دیاردا،
شاعری جوشدوران صحنه‌لر چوخ وار.
نسگیل‌لری چوخدور دردلی تبریزین،
بیری‌سن ئوزونسن، عزیز شهریار!

***

هله‌لیك كچیك بیردامِلا اولساقدا،
سوزولك، دوزولك، داماق گؤل اولاق.
بیزده باشمیزی قاتاق باشلارا،
قاریشاق سولارا، آخارسئل اولاق.

***

دره‌لردن گئچك، دنیزه چاتاق،
شلتاق دالغالارا، دؤنك کوکره‌یك.
ایستی گونش ایلن قول ـ بویون اولاق،
قزیناق، ترله‌یك، بولودا دؤنك.

***

اوچاق اوقوراخلیق، پوزغون دیارا،
سوسوزوندان دیلی چیخان داغلارا.
یئه‌سیز، قایغی‌سیز، یازسیز، باهارسیز،
چیچك‌سیز، یارپاقسیز، بارسیز باغلارا.

***

شاختالار، طوفانلار، سرین کولك‌لر،
اسسین اوستوموزه بوم بوز بوزاراق.
آغلایاق، آغنایاق اوجا داغلاردان،
دانقاز قایالاری دیبدن قوپاراق.

***

چایلارا سد ووراق، دره‌لر دولسون،
داشقین آخان سولار هدر آخماسین.
یاشارسین قوروموش کوللارین کؤکی
زمیلر سوسوزدان گؤیه باخماسین.

***

«سهند»ده گول آچسین «حیدربابا»دا،
اوزه‌رینده چادر قورسون «شهریار».
باخاق چیچکله‌نن یوردا شعر یازاق،
شاعرده بختیار، شعرده بختیار.

***

کسك دنیامیزدان کینه‌نین کؤکون،
«عشقدن ینی بیر قورولوش قوراق»
وئرك شیمشکلرله قاناد قانادا،
گئدك اولدوزلارا، گونشه قوناق.

***

شاعریم سؤزومو غربته سالما،
قولاق آس دنیادا گؤر بیرنه‌سس دیر.
باغریوی سیخماسین بوهای ـ هارایلار،
قریلان زنجیر دیر، سینان قفس دیر.

تهران ۲۱ بهمن ۱۳۴۶

استاد شهریار

سهندیم

شاه داغیم ، چال پاپاغیم ، ائل داياغیم ، شانلی سهندیم ،
باشی طوفانلی سهندیم .
باشدا حیدربابا‌تك قارلا ــ قروولا قاریشیبسان ،
سون ایپك تئللی بولوتلارلا افقده ساریشیب سان ،
ساواشیرکن باریشیبسان .

***

گؤگدن الهام آلالی سری سماواته دییه‌رسن ،
هله آغ کورکی بورون ، یازدا یاشیل دون‌دا گییه‌رسن ،
قورا دان حالوا ییه رسن .

***

دؤشلروندە صونالار سینه سی‌تك شوخ ممه لرده ،
نه شیرین چشمه لرون وار.
اویا شیل تئللری یئل هؤرمه ده آینالی سحرده،
عشوه‌لی ائشمه لرون وار .

قوی یاغیش یاغسادا یاغسین ، سئل اولوب آخسادا آخسین،
یانلاروندا دره‌لر وار .
قوی قلمقاشلارون اوچسون فره‌لرله، هامی باخسین ،
باشلاروندا هره لروار ،
سیلدیریملار ، سره لر وار .
او اتکلرده نه قیزلار یاناغی لاله‌لرین وار ،
قوزولار اوتلیاراق نی ده نه خوش ناله لرین وار ،
آی کیمی هاله لرین وار .
گول ــ چیچکدن بزه‌ننده نه‌گلینلر کیمی‌نازین،
یئل اسنده اوسولاردا نه درین راز و نیازین ،
اوینایار گوللی قوتازین.
تیتره ییرسازتئلی‌تك شاخه لرون چایدا ، چمنده ،
یئل او تئللرده گزنده نه‌کوراوغلی چالی سازین ،
اوردگون خلوت ائدیب گؤلده پریلرله چیمنده،
قول ــ قاناد دان اونـا آغ حوله آچار غمزه‌لی قازیــن ،
قیش گئدیر، قوی گله یازین ،
هله نوروزگلی وار، قارچیچگین وار گله‌جکلر ،
یئل یـاغیشدا یویونارکن ده گونشلن‌گوله‌جکلر ،
اوزلرین تئز سیله جکلر.

***

قیشدا کهلیك هوسیله چؤله قاچدیقدا جوانلار ،
قاردا قاقیلدا یاراق نازلی قلمقا شلارون اولسون !
یاز او دؤشلرده ناهار منده‌سین آچدیقدا چوبانلار ،
بوللی سودلی سورولر، دادلی قاووتماشلارون اولسون !

***

آد آلیب‌سندن اوشاعرکه، سن اوندان آد آلارسان ،
اونا هر داد وئره سن،یوز اومقابل داد آلارسان،
تاریدان هرزاد آلارسان .
آداش اولدوقدا سن اونلا داها آرتیق اوجالیرسان ،
اوجلالتله دماوند داغیندان باج آلیرسان ،
شیر الیندن تاج آلیرسان .
اودا شعرین ، ادبین شاه داغیدیر، شانلی سهندی ،
اودا سن تك آثار اولدوزلارا شعریله کمندی ،
اودا سیمرغدن آلماقدادی فندی ،
شعر یازاندا قلمیندن باخا سان دور سپه‌لندی،
سانکی اولدوز لار الندی،
سؤز دئیینده گؤره‌سن قاتدی گولی، پسته‌نی، قندی ،
یاشاسین شاعر افندی !

***

اونه شاعرکه ، داغین وصفنه مصداق اونی گؤردوم ،
من سنون تك اوجالیق مشقینه مشاق اونی گؤردوم ،
عشقه ، عشق اهلینه مشتاق اونی گؤردوم .

***

اونه شاعرکه ، خیال مرکبینه شوو شیغیاندا،
او نهنگ آت آیاغین توزلی بولوتلاردا قویاندا ،
لوله لنمگده دی یئر ـ گؤی، نئجه طومار ساریاندا ،
گؤره‌جکسن او زماندا :
نه زمان وارسا ، مکان وارسا کسیب بیچدی بیر آنـدا
گئچه‌جکلر، گله‌جکلر نه بویاندا ـ نه اویاندا .
نه بیلیم قالدی هایاند ! ؟

باخ ، نه حرمت وار اونون ئوز دئمیشی توك پاپاغیندا ،
شهریارین تاجی اگمیش باشی دورموش قاباغیندا ،
باشینا ساوریلان اینجی، چاریق اولموش آیاغیندا ،
وحی دیر شعری، ملك‌لردی پیچیلدیرقولاغیندا ،
آیه لر دیر دوداغیندا .

***

اودا داغلار کیمی‌شأنینده نه یازسام یاراشاندیر.
اودا ظالم قوپاران قارلا ـ کولکله دو روشاندیر .
قودوزا، ظالمه قارشی سینه‌گرمیش ووروشاندیر .
قودوزون‌کور کونه ظالم بیره‌لرتك داراشاندیر.
اما وجهینده فقیرخلقی اگیلمیش سوروشاندیر.
قارا ملتده هنر بولسا ، هنرله آراشاندر .
قارا لارلا قاریشاندیر .
ساریشاندیر.

***

گئجه حقین گؤزودور، طور تؤرتمیش اوجاغیندا ،
اریب یاغ تك اورکلردی یانیرلار چراغیندا ،
می ـ محبتدن ایچیب لاله بیتبدیر یاناغیندا ،
اوبیر اوغلان که پریلر سو ایچرلر چاناغیندا ،
اینجی قاینار بولاغیندا ،
طبعی بیر سئوگلی‌بلبل‌که اوخور گول بوداغیندا ،
ساری سنبل قوجاغیندا ،
سولار افسانه دی سؤیلر اونون افسونلی باغیندا ،
سحرین چنلی چاغیندا .

***

شاعرین ذوقی نه افسونلی ، نه افسانه‌لی باغلار ،
آی نه باغلار که الف لیلی ده افسانه ده باغلار.
اودیاخیب داغلاری داغلار ،
گول گولرسه ، بولاغ آغلار .

***

شاعرین عالمی ئولمز، اونا عالمده زوال یوخ ،
آرزیلار اوردا نه خاطره‌یه امکاندی ، محال یوخ ،
باغ جنت کیمی اوردا بو حرامدیر، بو حلال یوخ .
او محبتده ملال یوخ ،
اوردا حالدیر ، داها قال یوخ .

***

گئجه‌لر اوردا گوموشدندی ـ قزیلداندی گونوزلر،
نه زمردکیمی باغلاردی ، نه مرمر کیمی دوزلر،
نه ساری تئللی اینکلر،نه آلاگؤزلی ئوکوزلر،
آی نئجه آی کیمی اوزلر!

***

گول آغاجلاری نه طاوس کیمی چترین آچیب الوان ،
حله کروانیدی چوللر بـزه نر سورسه بو کروان
دوه کروانی دا داغلار ، یوکی اطلسدی بوحیوان
صابرین شهرینه دوغرو قاطاری چکمه ده سروان
اوخیالیمداکی شیروان !

***

اوردا قاردا یاغار، اما داها گوللر سولا بیلمز ،
بوطبیعت او طراوتده محالدیر اولا بیلمز .
عمر پیمانه‌سی اوردا دولا بیلمز .

او افقلرده باخارسان نه دنیزلر، نه بوغازلار ،
نه پریلر کیمی قوو قوشلاری اوچماقدا نه قازلار،
گؤلده چیممکده نه قیزلار.
بالیغ اولدوز کیمی گؤللرده ، دنیزلرده پاریلدار،
آبشار مرواریسین سئل کیمی توکدوکده خاریلدار،
یئل کوشولدار، سوشاریلدار .

***

قصرلر واردی قزیلدان ، قلعه‌لر واردی عقیقدن ،
رافائیل تابلو سی‌تك صحنه‌لری عهد عتیقدن ،
دویماسان کهنه رفیقدن.

***

جنتین باغلاری تك باغلارینین حوری قصوری،
دوزولوب غرفه ده، ایواندا جواهر کیمی حوری،
الده حوریلرینین جام بلوری،
تونگونون گول کیمی (صهبای طهوری) .

***

نه ماراقلار که آییق گؤزلره رؤیادی دئییرسن،
نه‌شافاقلار که درین باخمادا دریادی دئییرسن،
اویدوران جنت مأوادی دئییرسن .

***

زهره نین قصری برلیان، حصاری اینجی‌دی، یـاقوت،
قصرجادودی مهندسلری هاروت ایله ماروت،
اوردامانی‌دایانیب قالمیش اوصورتلره مبهوت،
قاپی‌قوللوقچی‌سی هاروت.

***

اوردادیر شعر وموزیك منبعی سرچشمه‌دی قاینار،
نه پریلر کیمی فواره‌دن افشان اولوب اوینار،
شاعر آنجاق اونو آنلار.
دولو مهتاب کیمی استخردی فواره‌لری ایله،
ملکه اوردا چیمیر آی کیمی مهپاره‌لری ایله،
گوللی گوشواره‌لری ایله.
شعر وموسیقی شاباش اولمادا افشاندی پریشان،
سانکی آغ شاهیدی اولماقدا گلین باشینه افشان،
نه‌گلینلر که نه انلیك اوزه‌سورترله، نه‌کیرشان،
یاخا نه تولکی، نه‌دووشان!

***

آغ پریلر ساری‌کؤینکلی بولوتلاردان انیرلر،
سودگولونده ملکه ایله چیمیرکن سئوینیرلر،
سئوینیرلر، ئویونورلر.
قاوزاناندا هره الده دولی بیرجام آپاریرلار،
سانکی چنگی‌لره، شاعرلره الهام آپاریرلار،
دریا قیزلارینا پیغام آپاریرلار.
دنیزین‌ئورتو گی ماوی، افقین سقفی سماوی،
آینادیر هرنه باخیرسان، یئر اولوب گؤیله مساوی،
غرق اونون شعرینه راوی.

***

غرفه‌لر، آی بولود آلتیندا اولارتك گؤرونورلر
گؤز آچیب یومما چراغلارکیمی یاندیقدا سؤنورلر،
صحنه‌لر چرخ فلك تك بورولوب، گاهدا چؤنورلر،
کولگه‌لیکلر سورونورلر.

زهره ایواندا الهه شنلیده گؤرونر کن،
باخاسان حافظی‌ده اوردا جلالتله گؤررسن،
نه‌سئورسن.
گاه گؤرن حافظ شیراز ایله ایواندا دوروبلار،
گاه گؤرن اورتادا شطرنج قورارکن اوتوروبلار،
گاه گؤرن ساز ایله، آواز ایله اگلنجه قوروبلار،
سانکی ساغر ده ووروبلار.
خواجه الحان اوخویاندا هامی ایشدن دایانیرلار،
اونوالرله پریلرگاه اویوب، گاه اویانیرلار،
لاله‌لر شعله‌سی، الوان شیشه رنگی بویانیرلار،
نه‌خمار گؤزله یانیرلار.

***

قانادایستر بو فضا، قوی قالا طرلانلی سهندیم،
ائشیت ئوز قصه‌می، دستانیمی دستانلی سهندیم:
سنی حیدر بابا اول نعره‌لریله چاغیراندا،
اوسفیل داردا قالان، تولکو قووان شیر باغیراندا،
شیطانین شیللاغا قالخان قاطری نوخدا قیراندا
دده قورقوت سسین آلدیم، دئدیم ــ آرخامدی ایناندیم.
آرخا دوردیقدا «سهندیم» ساوالان تك هاوالاندیم،
سئله قارشی قاوالاندیم.
جوشغونوندا قانی داشدی، منه بیر هایلی سس اولدی.
هر سسیز بیر نفس اولدی.
باکی داغلاری‌دا های وئردی سسه، قیها اوجالدی.
اوتایین نعره‌لری سانکی بوتایدان‌دا باج آلدی.

قوردآجالدیقدا قوجالدی.
«راحمین» نعره‌سی قاوزاندی دیبه‌ن توپلار آتیلدی
سئل گلیب نهره قاتیلدی
«رستمین» توپلاری سسلندی دیبه‌ن بوملار آچیلدی
بیزه گول ـ غنچه ساچیلدی.
قورخما گلدیم دیبه، سسلرده منه جان دئدی قارداش
منه جان ـ جان دیه‌رك، دشمنه قان ـ قان دئدی قارداش
شهریار سؤیلمه‌دن گاه منه سلطان دئدی قارداش.
من‌ده جانیم چیغیریب : «جان سنه قربان!» دئدی قارداش
یاشا اوغلان ، سیزه داغدان دلی جیران دئدی قارداش
ائل سیزه قافلان دئدی قارداش.
داغ سیزه اصلان دئدی قارداش.

***

داغلی حیدر بابانین آرخاسی هریئرده داغ اولدی
داغا داغلار دایاغ اولدی
آرازیم آینا چراغ قویمادا آیدین شافاغ اولدی
اویانین نغمه‌سی قاوزاندی، اورکلر قولاغ اولدی
ینه قارداش دیه‌رك قاچمادا باشلارآ یاغ اولدی
قاچدیق، اوز لشدیك آرازدا ینه‌گؤزلر بولاغ اولدی
ینه غمللر قالاغ اولدی.
ینه قارداش سایاغی سؤزلریمیز بیر سایاغ اولدی
وصل ایگین آلمادا ال چاتمادی، عشقیم داماغ اولدی
هله‌لیك غم سارالرکن قارالار دوندی‌آغ اولدی
آرازین سودگؤلی داشدی، قایالیقلاردا باغ اولدی
ساری‌سنبللره زلف ایچره اوراخلار داراغ اولدی

یونجالیقلار ینه بیلدیر چینه یای ـ یاز یاناغ اولدی

***

گؤزده یاشلار چراغ اولدی
لاله‌بیتدی، یاناغ اولدی
غنچه گولدی، بوداغ اولدی
نه صول اولدی، نه‌ساغ اولدی.

***

ائلیمی، آرخامی گؤردیکده ظالیم اووچو قیسیلدی،
سئل کیمی ظلمی باسیلدی، زینه آرخ اولدی،کسیلدی،
گول گؤزوندن یاشی سیلدی
تورقوران اووچی آتیش قاومادا سیندی،گری قالدی
ئوزی‌گئتدی، توری قالدی.

***

اما حیدر بابادا بیلدی‌که بیزتك هامی داغلار،
باغلانیب قول ـ قولا زنجیرده، بولوتلار اودورآغلار،
نه‌بیلیم، بلکه طبیعت ئوزی، نامرده گون آغلار،
اگری یوللاری آچارکن، دوز اولان قوللاری باغلار،
صاف اولان سینه نی داغلار.
داغلارین هرنه قوچی، طرلانی، جیرانی، مارالی،
هامی دوشگون، هامی یورغون، سینه‌لر داغلی، یارالی،
گول آچان یئرده سارالی.

***

اما ظن ائتمه‌که داغلار ینه قالخان اولاجاقدیر،
محشر اولماقدادی بونلار، داها وولکان اولاجاقدیر،
ظلم دنیاسی یانارکن‌ده تلیت قان اولاجاقدیر،

وای نه‌طوفان اولاجاقدیر!

***

دئدین آذر ائلینین بیر یارالی نسگیلیه‌م من،
نسگیل اولسام‌دا گولوم، بیر ابدی سئوگیلیه‌م من،
یادمنی آتسا دا، ئوز گلشنیمین بلبلیه‌م من،
ائلیمین فارسیجا دا دردینی سؤیلر دیلیه‌م من،
حقه دوغرو نه قارانلیق ایسه، ائل مشعلیه‌م من،
ابدیت گولویم من.

***

نسگیل اول چرچیه قالسین که جواهرنه‌دی قانمیر،
مدنیت دبین ائیلیر بدویت، براوصانمیر،
گون‌گئدیر آزقالا باتسین گئجه‌سیندن بیر اویانمیر،
بیرئوز احوالینا یانمیر،
آتار انسانلیغی اما یالان انسابی‌آتانماز،
فتنه قاوزانماسا بیرگون گئجه آسوده یاتانماز،
باشی باشلارا قاتانماز

***

اما مندن ساری سن آرخایین اول شانلی «سهندیم»
دلی جیرانلی «سهندیم»
من داها عرش علاکولگه‌سی تك باشدا تاجیم وار.
الده موسی کیمی فرعونه غنیم بیر آغاجیم وار.
حرجیم یوخ، فرجیم‌وار.
من علی اوغلویام آزاده‌لرین مردی، مرادی،
اوقارانلیقلارا مشعل، او ایشیقلیقلارا هادی،
حقه، ایمانه منادی،
باشدا سینماز سپریم، الده کوتلمز قلیجیم وار.

بختیار وهابزاده

شهریارا

سن اوتوز ایل‌آیری دوشدون ائلیندن،
ئوز آنانلا دانیشدیغین دیلیندن،
سیمرغ سنه پای دا وئردی تئلیندن،
غربت ائلده او تئز دوشدی یادینا،
تئلی چکدین، وطن گلدی یادینا.

***

وطن سنی ینه باسدی باغرینا،
ملهم قویدی سنین کؤنول آغرینا.
ـ گناهیمی عفو ائت، ـ دئدین سن اونا،
هارای سنه، بابا یوردی، اود ـ اوجاق.
سندن دؤنن بوزا دؤنوب دوناجاق!

***

سن آلمیشدین گوجونی بو اوجاقدان،
اوندان دؤنوب، اوناباخدین اوزاقدان.
غنچه ایکن آیری دوشدون بوداقدان،
حیدربابا دالینجا قان آغلادی...
آنجاق آیاق ایزلرینی ساخلادی.

***

هارای سنه، ایلك هیچقیریق، ایلك نفس،
هارای سنه، آنا سودی، دوغماسس!
ائل ـ اوبا سیز عمر قوری بیر قفس
خوشدور ینه بو دنیانین جفاسی،
قدرتیمسن، آی آنامین لایلاسی!

***

نغمه آدلی چشمه‌لرین گؤزوسن،
سن ائلیمین، سن گونومون ئوزوسن،
بولایلادان، قاناد آلیب، دوزی، سن،
ای شهریار، ئوز اوبانا قاییتدین.
سؤنموش ایدین، یانا ـ یانا قاییتدین.

***

بابا یوردی، دوغما اوجاق، آی آنا!
مهربانسان دیزینه باش قویانا،
ناخلفلر غفلتیندن اویانا،
ینه‌سنین ئونونده دیز چؤکه‌لر،
تورپاغینا گؤز یاشینی تؤکه‌لر.

***

سلام وئردین بو گون حیدر بابانا،
«قایتار» دئدین سن قوزونی چوبانا،
قاییدارکن ئوز ائلینه ـ اوبانا،
هم یوردونا، هم ئوزونه قاییتدین،
سن گئجه ایدین، گوندوزونه قاییتدین.

***

حیدربابا قاناد وئردی شعرینه،
بولبوللری دیل گتیردی شعرینه،
گول ـ چیچگی بیرعطردی شعرینه،
مگر بونی سن اونوتدون شهریار؟
ئوزگه نیمی عزیز توتدون شهریار؟

***

حیدربابا اورگینده داغ اولدی،
سن آیریلدین، اوقلبینده دوغولدی،
فکرلرین، خیاللارین داغیلدی،
بس اوتوز ایل اوره‌گینده ائل داغی،
آخی، نئجه‌گیزلتمیسه‌ن بوداغی؟!

***

گونش دوغدی، یئر شفقه بوروندی،
بولود قاچیب افقلرده سوروندی،
اوره‌گیندن حیدربابا گؤروندی،
سلام وئردین بو گؤورنن داغا سن.
غربتده ایدین، ایندی دوغما ائلده‌سن.

***

حیدربابا، مرادی وار هرکسین،
ایسته‌رم‌کی، غم کؤنلونی دئشمه‌سین،
بالالارین سندن اوزاق دوشمه‌سین،
یاللی گئدك سنین اوسته بیز هرگون،
سن «آنامین کتابی» سان بیزیمچین.

***

ائل دئییب کی، بستان اکمه بگ ایلن،
یالان اولمور ائل آدیندان دئییلن،
حیدربابا قارشسیندا اگیلن ـ
اوباشینین ئونونده باش اگیرم،
وارسسیمله سنه قارداش دئییرم!

***

مدینه گلگون

یادیما دوشدی

دینله‌دیم سسینی فرحله ، شاعر ،
اوحزین بولاقلار یادیما دوشدی .
اودسالدین سینمده هرتئله ، شاعر،
یاخینلار، اوزاقلار یادیما دوشدی .

***

دانیشدین ، او دالغین گؤزونی گؤردوم ،
مهربان چهره‌نی، اوزونی گؤردوم .
من سنین سؤزونده ، ئوزونی گوردوم ،
باشی قارلی داغلار یادیما دوشدی .

***

نغمه چشمه ـ چشمه سینمه آخدی ،
ائله‌بیل گؤیلرده ایلدیریم شاخدی ،
شعردر دنیادا بختیمین تختی ،
مجلسلر، قوناقلار یادیما دوشدی.

***

بیلمیرم سئوینجدن ، یوخسا قهردن ،
سسینین آخاری قیریلدی هردن ؟
کئچدیم قارا داغدن ، کئچدیم اهردن ،
ایگیتلر ، قوچاقلار یادیما دوشدی ...

***

خیالیم دولاندی حیدربابانی ،
او بؤیوک ، مقدس ائلی ، اوبانی .
بیر آندا قایناتدی قلبیمین قانی ،
اویانان اوجاقلار یادیما دوشدی .

***

بیر گؤرپی یاراندی سؤزدن ، شعردن ،
بنفشه باشینی قالدیردی یئردن .
گلدی تولاغیما نی سسی بیردن ،
یاشیل باغچا ـ بارلار یادیما دوشدی .

***

چمنلر ، چیچکلر شهریار دئدی ،
گؤرپه بیجنکلر شهریار دئدی .
اورگی کؤیرکلر شهریار دئدی ،
نغمه‌لی دوداقلار یادیما دوشدی .

***

گلگون ، قوی کؤنلوموز دیل آچسین ینه ،
بو الفت مژده‌لر گتیرمیش منه ،
بیر بایرام هاواسی دولدی وطنه ،
قندیللر ، چراغلار یادیما دوشدی ...

***

قاسم جهانی

شهریارلا صحبت

گـؤروشمك ایسته‌دیـم شاعـرلـه من ده،
باش اگمك ایسته‌دیم اونون ئونونده .
فقط عنوانینـی بیلمه‌دیـم اونـون ،
اودلار دیـارینین اودلـو اوغـلـونـون.
بـو دم الـلـریمده اونـون کتابـی
دیـلیمده ، قـلبیمده اونـون ربـابی.
اونـون دویقوسوندان گـؤزلـریمده ایز ،
یـانیمدان ئوتـرکـن قـاراساچلی قیز ،
ـ قیزیـم عنوانینی بـلـکـه بیله سن
شاعـر شهریـاری ، آختاریـرام من .
ـ عمی جـان ، شهریار اوزاقـلاردادر ،
حیدر بـابـا آدلـی اوجا داغدا دیر .
ـ قیشین اوغلان چاغی ، چوغون ، قار ، بوران
داغدا بـو شاختا دا یاشارمی انسان ؟ !
قیز داهـا دینمه‌دی ، آیـریلـدی گتدی
دؤنگه‌نی بورولدی ، کولك تك ایتدی .

دئییرلر ایسته‌گین قولودور انسان
یولچو یولدا گرگ ، بللی دیر عنوان .
یوللاردا گئجه‌نی گوندوزه قاتدیم ،
اوجا ، قارلی داغین یانینا چاتدیم .
نیزه‌یه بنزه‌ییر بو داغین باشی ،
بولودلی داغلار دیر اونون سیرداشی .
یالچین قایاسنین آلتیندا طاق وار ،
اونون چیلچراغی ، قندیلی بوزلار .
الینده تول پرده خدمتکار دومان ،
زمانین توزونی سیلیر دورمادان ،
سکوتدان اطرافدا اوجا بیر حصار
دئدیم اوره‌گیمده ـ هانی شهریار ؟
سس گلدی ـ بوردایام ! زیروه‌یه یاخدیم
کیمسه‌نی گؤرمه‌دیم ، چاشدیم ، کاریخدیم .
صونرا دا سس سیزجه گؤزله‌دیم بیر آز
سالیندی داغ بویو قیزیل پای انداز
الینده عصاسی نورانی قوجا
قامتی چنارتک وقارلی ، اوجا
اندی آشاغییا ، گؤره‌رك اونی
اودلار ئولکه‌سنین مدرك اوغلونو
ـ نیه داغدا سنیز ، دئدیم ـ ای استاد ؟
ـ دئدی‌که ، داغلاری چاپمیردی فرهاد
ـ دئدیم‌که، سویوقدور ، شاختا دیر ، قیشدیر
ـ دئدی ، قلبیم منی ایستی‌لتمیشدر

ـ دئدیم ، بو زیروه ده یالقیز می‌سان سن؟
ـ دئدی ، هم صحبتیم وطن دیر ، وطن.
ـ دیدیم بیزه ینی ارمغانین وار؟
یازماسا یاشاماز ـ دئدی شهریار
ـ دئدیم هانسی آرزو یاشا دیر سنی؟
آغ گونه چیخمارتماق ـ دئدی وطنی.

محمد مصدق

شهریارا جواب شعریندن

بزگوش

وطنیمین شاعر اوغلی شهریار،
چیچکلنسین قلبینده‌کی آرزولار ،
گؤزه‌ل وطن، صداقتلی ائلین وار،
سلام سنه ، وطنینه ، ائلینه ،
محبته ، صداقته ، دیلینه .

***

«حیدربابا» گلیب چاتدی بیزلره ،
حیران اولدوق دادلی ، شیرین سؤزلره ،
بیز بلدیك جیغیرلارا ، ایزلره .
بیر گون گلیب الینیزی سیخاریق ،
آیریلیغی تملیندن ییخاریق .

***

«حیدربابا»، قوللارینی چیرمالا ،
قالخ آیاغا، بیرده وئره‌ك دال‌ـدالا،
آتلاریمیز قوشا گئتسین یال‌ـیالا ،
بیز آچماساق یوللارینی وطنین ،
کیم آچاجاق قوللارینی وطنین؟

***

قوی چیچکلر آچیلمامیش سولماسین ،
خمار گؤزلر قان یاشلا دولماسین ،
اورتالیقدا بیرده حسرت اولماسین .
دوغما یوردوم چیچکلنسین‌گول آچسین ،
بولبوللرده نطقه‌گلسین، دیل آچسین .

***

«بزگوش» داغی وورولموشام من سنه ،
هی باخیرام اوردان گلیب گئده‌نه ،
آرزوم بودور بیرده او گؤی مسکنه ،
گلیم ئوپوم تورپاغینی ، داشینی ،
تئز قورودوم گؤزلریمین یاشینی .

***

شاهین قونماز قایالارا چیخایدیم ،
وطنیمین هر یئرینه باخایدیم ،
سونرا سنین سولارینلا آخایدیم .
بیر دییئیدیم اوجا باشین وار اولسون ،
ائللر سنه همدم اولسون ، یار اولسون .

***

«بزگوش» سنین داغ‌ـداشینی گزئیدیم ،
یاشیلباش تك سولاریندا اوزئیدیم ،
سوسن ، سونبول ، بنفشه‌دن اوزئیدیم ،
بیر گؤرئیدیم نه اوزولوب ، نه قالیب
ائل ایچینه آیریلیغی کیم سالیب ؟

***

آیری دوشدوك کیمسه چاتمیر هارایا ،
بو آیریلیق هاردان دوشدی آرایا ،
هانسی یارا بنزەر بیزیم یارایا ؟
ایللر کئچدی ، قرینه‌لر دولاندی .
دوست قلبینده اود ، اود اوسته قالاندی .

***

«گورگور» اوسته بیر «قووتماچ» یئینده ،
نی چالاندا چوپان نغمه دئینده ،
تپه میزه یاغیش ، دولی دؤینده ،
«آللاه نه خوش غمسیز‌ـغمسیز یاشاردیق»
آیاقلاییب بوزداغلاری آشاردیق .

***

«بزگوش» قیزلار اتگینده گزنده ،
یاماجلاردان گول‌ـچیچگی اوزنده ،
ساچلارینا تر بنفشه دوزنده ،
آچیلاندا لاله‌لرین ، گوللرین ،
شن گئچردی عمری بیزیم ائللرین .

***

بیر اولماسا «چهل‌چشمه» ، «دماوند» ،
«بزگوش»ولا ، «حیدربابا» ، «قوچ» ، «سهند» ،
قوشولماساسیزه «ساوالان» ، «الوند» ،
دوزولمه‌سه ائللریمیز یان‌ـیانا ،
سون قویولماز اورتاداکی هجرانا .

***

راسم کریملی

عزیز شهریارا سلاملار

سلام ! عزیز شاعر ، محتشم استاد ،
کیفنیز نئجه‌در سیزین ، شهریار؟!
ئوپردیم آیاغین دگه‌ن یئرلری ،
بیلسئیدیم هاردا وار ایزین ، شهریار !

***

خداداان ایسته‌رم دگمه‌سین نظر،
شعرین گونش کیمی عالمی بزه‌ر ،
قلبلری اوخشار ، دیللرده گزه‌ر ،
نه خوشدور ، صحبتین ، سؤزون ، شهریار!

***

سن اوجا بیر داغا سالدین نفسی ،
قایتاردی گؤیلره اودا بوسسی ،
چوخ چکمز هر یاندا گولر چهره‌سی ،
حقین ، عدالتین ، دوزون ، شهریار!

***

هامی سنین تکی سئوسه ائلینی ،
کیم آلا بیلردی الدن دیلینی ،
سنه دعا چیدر قیزی ، گلینی ،
بؤیوك بیر دیارین ، دوزون ، شهریار!

***

هئچ باغچا باغبانسیز ، باشسیز اولماسین ،
گوللرین اوستونی تیکان آلماسین ،
کؤلگه‌ن اوستوموزدن اسگیك اولماسین ،
اولماییب نئجه‌کی گؤزون ، شهریار !

***

آرزون ، دیلکلرین هامیبا چاتدی ،
اوخ اولوب بعضی‌نین گؤزونه باتدی ،
چوخ نجیب مطلبی بیزه آنلاتدی ،
گؤنولده جاغلایان سؤزون ، شهریار !

***

مین شاعر اولسادا ساغ و سولوندا .
آیریجا قدرت وار ، گوج وار قولوندا ،
گئتدیگین اوغورلی صنعت یولوندا ،
هئچ وقت بوکولمه‌سین دیزین ، شهریار !

***

چکدیگین لوحه‌لر جانلی حیاتدر.
معنالار دولوسی بیرکائنات در .
هر سؤزون انسانا قولدور ، قاناد در.
شعرینده عطری وار یازین ، شهریار !

***

ایسته‌رسن بیزیمله آغلاییب گولمك ،
قلبلردن چووغونی ، بورانی سیلمك ،
ممکن دگلسه ده بو یئره گلمه‌ك ،
آغدر ائل یانیندا اوزون ، شهریار!

***

اوشاقدا ، بؤیوکده «شهریار» دئییر ،
صنعتین ئونونده هامی باش اگیر ،
سنی اوره‌گیمیز نئجه ایسته‌ییر ،
بیر گلسه‌ن گؤره‌رسن ئوزون ، شهریار!

ستار زردابی

دردلی داغلا دردله شیرم

حیدربابا ، ائشیت سنه سؤزوم وار ،
بوسینمده اوجاغیم وار ، کؤزوم وار
نه یاخشی کی ، سنده درده دؤزوم وار
بس دگیلمی غمله وئردیك باش ـ باشا
نیه حسرت قالسین قارداش قارداشا .

***

ایسته‌ردیم کی، یانیمدا دوست ـ آشینا ،
دولانایدیق پروانه تك باشینا ،
اوز سورتئیدیك تورپاغینا ، داشینا .
شهریاریم گئچه ن یئردن گئچئیدیك ،
او، ایچدیگی چشمه لردن ایچئیدیك .

***

اوره گیمده دایم سنی آنیرام ،
دوغروسی لاپ آلوولانیب یانیرام ،
نئینیم آخی هربیردردی قانیرام ،
دئییلمه‌میش قالیب منیم سؤزلریم ،
تیکیلیبدر یوللارینا گؤزلریم .

***

نه اولایدی جمالینی گؤرئیدیم ،
سینندن من بیردسته گول دره‌ئیدیم ،
ئوز الیمله شهریارا وئرئیدیم .
اللرینی چکئیدی بیر تئلیمه .
چاتایدیم او آیری دوشن ائلیمه .

***

قارداشیمین اوچ یاشیندا اوغلی وار،
اونون قویدوق بیز آدینی شهریار ،
بوگؤرپه میز نه وقت تاپار اختیار ؟
بیرساریلسین شهریارین بوینونا ،
بیرسیغینسین آنا تبریز قوینونا ...

***

سؤیله مکله بیته‌ن دگیل حکایت.
هاردا قالدی گؤرك بیزیم سعادت ؟
ائیله میرم زمانه دن شکایت
بخت اولدوزوم دومانلاردان چیخاجاق .
غضب سئلیم فلك گلسه ییخاجاق .

***

مسعود ادیب

شهریارا باش اگیرم

شهریاریم ، یازدین گؤزه‌ل کلاملار ،
بیزدن سنه چوخ آتشین سلاملار ،
خلقین سنه باغیشلامیش الهاملار ،
بیزا وخودوق لذت ، آلدیق سؤزوندن ،
اوزا قلاردان ئوپدوك او قاش ـ گؤزوندن .

***

آرزوم بودور باشین ـ جانین ساغ اولسون ،
دؤرد بیریانین باغچا اولسون ، باغ اولسون ،
گؤروم مدام سنین کئفین ساغ اولسون ،
شاگردلرین نغمه قوشسون آدینا ،
ائشیدنده اونلاری سال یادینا .

***

سن عالمه گوجلی بیرسس سالیبسان ،
حیدربابا شاعری آد آلیبسان ،
نظامینین یور دوندا سن قالیبسان ،
ائرینی چیچك کیمی ایبله دیك
هامی سنه بؤیوك شاعر سؤیله دیك ،

***

من وورغونام وطنیمین یازینا ،
دؤزه جگم جفاسینا ، نازینا ،
من عاشقم ائلین صحبت سازینا ،
من دردلییه‌م ، دردلی بیلمز نئیله سین ،
قوی دردیمی ائل ـ اوبامیز دینله سین .

***

شهریاریم ، ئولکه میزده یانان چوخ ،
خلق قیریلیر ، هئچ دردینه قالان یوخ ،
ظلم ائتمه‌گی کیمسه گناه سایان یوخ ،
حق دییه‌نین واریوخونی آلیرلار ،
اسیر ائدیب زندانلارا سالیرلار .

***

شهریاریم ، موغان دوزون اکئیدیك ،
سوسوز چؤله سولی آرخلار چکئیدیك ،
کندلی ایچون گؤزه‌ل ائولر تیکئیدیك ،
شیرین سویی بیز آرازدان ایچئیدیك ،
بیر بوللوجا محصول اکیب بیچئیدیك .

***

من سئویرم بیزیم دوغما ائللری ،
تمیز اولور اورکلری ، دیللری ،
خائن اولماز بیر ـ بیرینه ائللری ،
خانلار ، بگلر ، بیربهانه تاپارلار ،
یازیقلارین وار ـ یوخونی چاپارلار .

***

شهریاریم ، یاخشی دینله سؤزلری ،
کور اولایدی غصبکارین گؤزلری ،
تاریخ بویی قارا اولسون اوزلری ،
بیر اوره‌گی ایکی یثره بؤلدولر
بیز آغلادیق، اونلار باخیب گولدولر...

توفیق غفارلی (دوشگون)

مکتوب ـ۱ـ

ملیونلارلا اوخوجونون سئویملیسی اولان شاعر شهریارا دوستلوق مکتوبی

شاعر شهریارا سلاملار اولسون،
صفالی تبریزده دائم وار اولسون،
طالعی همیشه اونا یار اولسون ،
اوخویوب شعرلرین شاداولاق بیزده ،
بیلك نه وار، نه یوخ وطنیمیزده ،

***

شهریار دریادر ، شهریار دنیز،
حقی‌وار افتخار ائله‌سین تبریز،
اسدی‌خزان یئلی، آیری دوشدوك بیز،
تیکانلی مفتوللارکسدی یوللاری،
قویدی انتظاردا دوغما دیاری.

***

ای شاعرلر شاهی ، داهی صنعتکار،
عالمی مات قویان شأن‌ـشوکتین‌وار.
منی ده، بیر دفعه یاد ائت نه اولار ؟
گؤروم قارا اولسون فلکین اوزی ،
قارانلیق ائله دی بیزه گوندوزی .

***

قارغی آتی مینیب تئز-تئز چاپاردیم ،
اوشاقلارین آشیقلارین قاپاردیم .
آتام آجیقلانسا بهانا تاپاردیم ،
آه، نه گؤزه‌ل ایام ایدی اوشاقلیق !
خیالیمیز لاپ خام ایدی ، اوشاقلیق!

***

گونش ئوز یئرینه گلیب باتاندا ،
ناخیر گلیب اینك ائوه چاتاندا ،
بوزوو ئوزون اونون اوسته آتاندا ،
کلله ووروب منی یئره ییخاردی ،
هاراییما آنام گلیب چیخاردی.

***

من توتاردیم باجیم اینه‌ك ساغاردی،
ممه سیندن سود سئل کیمی آخاردی،
بوزوو غضبله نیب ترس-ترس باخاردی،
قاباغینا بیر دسته اوت آتاردیق ،
سونرا دؤنوب خرمنلره چاپاردیق.

***

دولاندیقجا ایللر بوی آتیردیق بیز،
فرحله دولاردی جوشغون قلبمیز،
قایالیق اولاردی گؤروش یئریمیز،
آخشام اولجاق قایالیغا قاچاردیق،
ائلدن گیزلین سؤزی اوردا آچاردیق.

***

آنام منه یاغلی کوکه یاپاردی ،
آلا توفیق ، دئجلك رافیق قاپاردی ،
قوش کیمی شیغییب چؤله چاپاردی،
آرخاسینجا باخا-باخا قالاردیم ،
دیله توتوب اونی اله سالاردیم .

***

هئچ بیلمیرم یازیق آنام دورورمی،
یون دارایبب سونرا جهره قوررورمی؟
اگیردیگی اییی ایلمه وورورمی ،
توخودیغی جورابی من گییه‌ردیم ،
ئوپوب اللریندن ساغ اول ، دییه‌ردیم .

***

قیشدا قارباغاندا اووا چیخاردیق،
کوللارین دیبیندن کهلیك توتاردیق،
وورا بیلمیه‌نی لاغا قویاردیق،
کنده قاییداندا کباب ییه‌ردیك ،
چوخ شکر آللاها اولسون، دییه‌ردیك.

***

اثله کی، یوردوما گله‌ردی باهار،
مسکنیم اولاردی یاشیل یاماجلار.
اوخویاردیم «چوبان قوزونی قایتار»،
نوروزگولی دریب دسته باغلاردیم،
اونی یارا وئرمك ایچون ساخلاردیم.

***

قوزی اوتاراردیم قیزیل قالادا ،
یورولسام یاتاردیم سرین سایادا ،
قاچیب گیزله نردیم دامدا ، تایادا ،
نشانلیم گلنده توتوب ئوپردیم ،
ناخیشلی یایلیقلا اوزون سیلردیم.

***

کیم تانیمیر او، میرهاشم چوبانی؟
سسی بورویردی ائلی ـ اوبانی .
ایتیب دؤرد ـ بش قوزوم، دئنشیدی،
مینیب قودوقلاری چؤله چاپاردیق،
ایته‌ن قوزولاری گئدیب تاپاردیق.

***

تبریز شهرینده عصیان اولاندا ،
اربابلار تهرانا قاچیب دولاندا ،
قان ایچن خان ـ بگین رنگی سولاندا ،
شبلی گدیگینده آت چاپاردیم من،
هیهات‌هارا گئتدی اوگونلر گؤرن.[1]

***

۱ ـ شعرین صون بندلری الیمیزه چاتمامیشدر.

توفیق غفاری (دوشگون)

مکتوب ـ۲ـ

گلمه‌دین

واقفین شأنینه بایرام ائدنده،
نئجه‌گون‌بوش‌قالدی‌مجلسده‌یئرین.
قارداشین طویونا قارداش گئدنده ،
مگر آپارمازمی هدیه ئوز شعرین ؟

***

نه قضا اوز وئردی گلنمه‌دین سن ،
آرازمی قویمادی گئجه سن بری؟
قربان کسمك ایچون چیخدیم یولا من،
ائشیتجك «شهریار گلیر» خبری.

***

گونش می چیخمادی ، کولك می اسدی؟
دوشوب قارانلیغا گله بیلمه‌دین.
تیکانلی مفتوللار یولونی کسدی،
هجرانین باغرینی دله بیلمه‌دین.

***

شیمشکلرچاخناشیب یاغیش می یاغدی؟
آرزونون ایلك اوخی ایلیشدی داشا
سنین گلمه‌یین سینمه داغدی،
کدرگؤزلریمی بولادی یاشا.

***

دئییرلر چاتیلدی خزرین قاشی،
گؤردی گلمه‌میسن دوشوندی درین،
غضبدن یالادی تورپاغی، داشی
چیر پیر ساحللره ئوز لپه‌لرین.

***

بلکه خسته‌له‌نیب یثرده یاتیرسان؟
قیزدیرما قویمابیر آچاسان گؤزون.
اوزونی‌تورشودوب‌درمان‌آتیرسان،
یانیر اورکده‌کی آلوولی سؤزون.

***

یوخسا قوجالمیسان ای‌داهی انسان!
اوزاق‌یول‌گئتمه گه یوخدورطاقتین.
کسیلمه‌میش دورور آدینا قربان،
قویدون پنجه‌سینده بیزی، حسرتین.

***

هئچ بیر ولایتده، هئچ بیر اولکه‌ده،
یوخدور بیزیم قدرغصه، غم چکه‌ن.
داغدا تاب گتیرمز قارداش، بلکه‌ده،
الیندن آلینا وطنده، وطن.

***

شهریار، قورخورام واحد کیمی‌من،
کؤچم‌بودنیادان‌گؤروشمه‌میش‌بیز،
سن هر کلمه باشی باکی دیبه سن،
منیمده دیلیمدن دوشمیه تبریز.

۳۰ ژوئن ۱۹۷۰

محمد آراز

شهریار گلمه‌دی

باخیشلار آسیلدی طیاره لردن،
امیدلر یوللارا سریلی قالدی،
بو آغیر خبردن، بو نس خبردن،
گوللر گوللو کلرده دریلی قالدی.
شهریار گلمه‌دی...
گمانلار دیپلومات پالتاری گئیدی،
گمانلار ئوزوندن یوللار دوزلتدی،
گمانلار بیر سالدات پالتاری گئیدی،
ـ دنیزه گؤزتچی، گؤیه گؤزتچی...
گمانلار آچمامیش قاپی قویمادی ،
گمانلار سیاست ساپی قویمادی،
دارتیب چؤزه‌له‌دی، دویونلر آچدی،
هارداسا ساپ قاچدی، دویون دولاشدی،
هانسی «حیله» نینسه دوداغی قاچدی،

هانسی «نیه» نینسه بارماغی چاشدی،
قلم «اولماز» آتدی «اولار» یئرینه،
«او» بورجلی‌دا قالدی «اونلار» یئرینه،
ائشیتدیم سسینی من علی بگین :
«آی آتا بو سنین بختیندر یقین،
سنین شنلیگینه او آی گلمه‌دی،
سنین شنلیگینه اوتای گلمه‌دی،
شهریارگلمه‌دی».
بو حقیقتدی .
اینادیق اینانماق ایسته‌مه سك‌ده ،
حسرتلر بوینونی بیردن دیکلتدی،
قاچدی آیاق‌ـیالین داشلا‌ـکسکله...
حسرتلر آرازا یولونی بوردی،
حسرتلر سرحدده اوزـاوزه دوردی...
حسرتله او تایا کولك یوللادی،
جواب گتیره .
کپنك یوللادی ، جواب گتیره .
ئولموش بیر بالیغین سوموکلرینه
جواب یازسالار ،
آرازا آتسالار،
گلمزمی نه‌دی ؟
شهریار گلمه‌دی .
نیه گلمه‌دی ؟
حسرتلر بیر قاری دونونا گیردی ،
سسی یوماق‌کیمی چوُزه‌له نیردی:

ـ گؤروم لیمانلارا دنیز قابارسین،
گؤروم قاتارلاری طوفان قوپارسین ،
اوچاق میدانلاری قالانسین بوزلا .
بیز کی گؤروشمه‌دیك ئوز اوغلوموزلا ...
اویاندا بیرتپه تورپاق دیکلدی ،
بیرسوموك بویلانیب بیانا گلدی :
ـ من داشلار آلتیندا بیرتاریخ داشام ،
مین دفعه داشلارا دگن بیرباشام .
یاتمارام بیرقاریش تورپا قخانادا.
بیرزمان دئمیشدیم ستارخانادا...
نه دئسه‌ك ـ دئمه‌سك ، حقیقت بودی :
اونی گؤرمه گیمیز چوخ مشکل اولدی .
آلقیشلار قوللاردا کیربندی آرتیق ،
امیدلر یوللاردان کورندی آرتیق ...
قاییتدی گئریه طویلار ، یالليلار ،
آخاری کسیله‌ن گؤی سولار کیمی .
قاییتدی ائولره فرشلر، قالیلار .
هوسی گؤزونده آرزولار کیمی .
پلوولار سویودی ، دملر آچیلدی
توستولر قاییتدی اودون عمرونه ،
بو حال نئچه ساعات سکوت قیجیدی .
ماشینین عمرونه ، آتین عمرونه .
سندن سوروشورام : بیگدلی جناب ،
سندن سوروشورام طاهری سهراب ،
سندن سوروشورام یولداش حسینی ،

تبریز اوغوللاری اوردا بس نئینیر ؟ !
شهریار گلمه‌دی،
او گلسه ، باشا ـ باش آذربایجانی ،
گئییملی ـ کئچیملی مغرور گؤره ردی .
قاراگؤز ، قارا قاش آذربایجانی ،
قیزیل نور گؤره ردی ، آغ نور گؤره ردی .
زروه‌لی عمرلر، قانادلی بختلر
اونون گؤزلرینی یاشاتمازدیمی ؟
بوخوش گونلرینی عمرونه باغلار ،
عمرونه اللی ایل یاش آرتمازدیمی ؟
نغمه اوخویاردی مکتبلر اونا
ئوز آنادیلینده
تبریك یاغدیرادی مکتبلر اونا
ئوز آنا دیلینده ...
. . . .
هرنه ده سؤیله‌سك حقیقت بودی :
اونونلا گؤروشمك چوخ مشکل اولدی .
حقیقت بودورسا ، مین لعنت اونا :
لعنت بودوغرونون دوغرولوغونا .
بئله حقیقتدن یالان یاخشیدیر ،
دولاشیق ـ بولاشیق گمان یاخشیدیر .
سیزای بودنیانین سؤز درگیلری ،
دنیانین غزتچی خبرگیرلری
یالان دانیشین ، یالان ،
غضبلره‌سوسپه‌ن یالان ،

عصبلره موم تپه‌ن یالان .
بیر ئولکه دوزلدین : یالاندان یالان ،
یازین نه گؤزلدر ... ـ یالاندان یالان ـ
بؤیوك شاعرینی یولاسالیر باخ ،
هوادا یئلله‌نیر مین ال، مین پاپاق ...
مارالّلار قوشولوب دارتیر قطاری ،
قارداشی قارداشا قوناق آپاری ...
یالان حقیقتی اهلیلشدیره ر ،
خبرلر، خبرلر قاچار هریانا
شهریار یوللانیر آذربایجانا !
یول هانی، یول هانی آذربایجانا ! ؟

۱۹۶۷

عباسعلی کریمف

گؤیجه‌دن سلاملارا *

سلام حیدربابا ، سلام شهریارا
سلام ای آرازلا بؤلونموش دیارا
قبول ائدین دئییم شیرین آرزولار،
دینله‌یین قارداشی اوزونوز گولسون،
گونش پاریلداسین، ظلمت سؤکولسون.

***

دور گل گؤزله‌ییرم، گونی، گنجه‌نی،
قلبن ئوپوم سیزی، سیز ئوپون منی،
باشدان باشا گزین بیزیم گلشنی،
گولسون حیاتنیز، گولسون قلبنیز،
تئزجه نصیب اولسون ، قوجاقلاشان بیزا

***

* اختصارلا وئریلمیشدر.

وطنیم گؤیجه‌در، کندیم غاردانیش،
سؤیله‌ییم وصفینی سیز اولون تانیش،
سرین کشچیربایی ، قارلی اولور قیش،
آزاد نفس آلیر بوردا هر انسان ،
قایغیسیز یاشاییر قوجا ، هم جوان.

***

بیزیم بویئرلرین ئوزگه سری وار،
بیرجه دفعه گؤرن یاشاماق اومار،
اویانیب قالخاندا گون خومار-خومار،
قیزیلی رنگ آلیر داغلار، دره‌لر،
دوزلرده بیرلشیر امکله هنر.

***

افسوس کی، حق سیزلیك سیزده دور ائدیر،
مقدس کؤکسونی اصطراب دیدیر،
اوره‌ك یاخین اولسا ، اوزاق یول نه‌در؟
نه دئییم بیزلری آیری سالانا ،
بونا نئجه دؤزور آغ ساچلی آنا !

***

آغ انقلاب گؤزه قارا پرده در ،
کندلی آیاق آلتدا ، ارباب سرده در،
بیلیرم ، قارداشیم ، ایش نه یئرده در.
«خانه عدالت» قورویور شاهی ،
ایراندا یوخسولون کیمدر پناهی ؟

***

تانیش اولدوم چیلده ایشله‌ین زمان ،
قیردی قانادیمی « ابدی خزان »
طرلانلار اوولایان کؤنلوم اولدی قان ،
نچین آزاد دگیل شاعر شهریار !
آمانسیز طبیعت نه پیس حکمون وار ؟!

***

اولوبسادا دردین ، آغیرزحمتین ،
گوهرین صافیدر « شعروحکمت » ین ،
قارداشیم ، شهریار ، چتیندر - چتین ،
نظیره یازاسان اودلوسؤزونه ،
یاریشدا میدانی آلا ئوزونه !

***

بیر زیان وئرمه‌سه شوکت - شانینا ،
کیسه می قویورام چووال یانینا .
ایتمه‌یه آرادا بلکه تانینا ،
بودوغما گؤیجه‌نین آجی - شیرینی ،
ائللره یاییلا دیاز - درینی .

***

گزینتیه چیخاق آخشام سرینی ،
اینجه کولك آچسین شاعرسرینی ،
ایشله ، یارات تازا شاه ائرینی ،
سوان ساحلینده ، ماوی اودا دا ،
گمی لنگر سالسین «قارماقادا» دا .

***

آیلی گئجه لرده سیرینه دالین ،
قوتی ، الهامی ، داغلاردان آلین ،
سوانلا برابر قالخین ، اوجالین ،
مین داستان اوخویون آینا سولاردان ،
راضی قالین بیزیم دوغما دیاردان .

***

چوخ یئمه‌لی اولور تندیر چؤره‌یی ،
نارین پیشیر، قالمیر چیبیی ، خره‌یی ،
یازلیغین لاواشی ، پندیر دورمه‌یی ،
چیخاریق قارشینا دوزلا ، چؤرکله ،
قوناغی ایسته‌ین آچیق اورکله .

***

آخ ! نئجه گیزله‌دیم کئچمیشیمی من ،
یادیما دوشنده قان سیزیر قلم ،
اوزون سؤز نه لازم ئوزون گؤرورسن ،
ائشیت ، ینه دئییم بیر نئچه کلمه ،
عادتیمیز بیردر ، لاغ ائدیب گولمه !

***

وراکند حیاتنین ئوز منظره سی ،
اوشاقلیق‌گونلری ، دجللیك سسی ،
تورپاغین عطری ، انسان نفسی ،
قایناییب قاریشیر بیری ـ بیرینه ،
چؤره‌یی بولاشیر زحمت ترینه .

***

کیشی سن دردینی نه دان ، نه گیزلت ،
بیزده یئر کردیك جوتله ، ئوکوزله ،
گونوموز گئچه‌ردی چاریقلا ، بیزله ،
یاغیش ـ سووورواندا کؤشه قوپاردی ،
گونش قوروداندا سیخیب قیراردی ،

***

وقت واردی چاخماقدان بیز اودآلاردیق ،
قیرچین ، گوه‌ن ، قانقال ، چیرپی یولاردیق ،
تندیرده ، اوجاقدا کرمه قالاردیق ،
حسرت ایدیك نفته ، .کبریت چؤپونه ،
یازیق بابالاریم دؤزدی او گونه !

***

گناهسیز انسانلار آیاقدا چاریق ،
اوزی قیریش ـ قیریش، بدندن آریق ،
گونلری کدرلی ، گؤزونده ساریق ،
شله آرخاسیندا یاشادی ، گئتدی ،
داخمادا دوغولدی ، داخمادا بیتدی .

***

اوره‌گینی آچیب سؤز دیینمه دی ،
چوخ قازاندی اما ، چوخ یینمه دی ،
حقه ، عدالته هئچ گوونمه دی ،
اینله‌دی ، اینله‌دی سینیق نی‌کیمی،
تالاندی یاراماز کهنه شئی‌کیمی .

***

آروادا ، اوشاغا سؤزی کئچمه‌دی،
بوتون گونی اکدی ، لکن بیچمه‌دی،
بیر قارین دولوسی یئییب‌ـایچمه‌دی،
مأموردان ، کداداان اوره‌گی یاسلی ،
آیاقلاری چات‌ـچات، دوداغی پاسلی.

***

چووغوندا ، شاختادا چالیشدی چپلاق،
دریدن گئیندی قولونا قولچاق ،
اوزونه تر تؤکن اودری پاپاق،
هم یاستیغی اولدی، هم ده ناموسی،
جانیندان گلیردی سادیر قوخوسی.

***

اوره‌گی قابارلی ، الی قابارلی ،
آغیر یوکدن بوکوك بئلی قابارلی،
باغلی گؤزی یاشلی ، دیلی قابارلی ،
یاز اولدی اکینچی، قیش دا دیلنچی،
صونا یئتیشدیردی عمری بئلنچی...

***

دگیشدی زمانا ، دگیشدی دوران ،
آزاد حیات قوردی امکچی انسان ،
بیر یارپاق دا دئییم اوشاقلیغیمدان ،
بیر یئرده اویناپاق گؤنلون شاد اولسون،
خاطره‌گونلرین شیرین داد اولسون...

***

گؤزله بیر یولونی گل شهریاریم،
عاشیق، شاعر یوردی، قوجادیاریم،
اللی یاشا چاتمیش آبادگلزاریم،
قدمین آلتینا گوللر چیلنسین،
آنانین دیلینده اوجالسین سسین...

***

دومانلی داغلاردان یئننده چیسگین ،
یارانان ناخیشلار، چاغیریر سنی.
دره‌دن زیروه‌یه قالخاندا آزگین،
اوزانان یوخوشلار، چاغیریر سنی.

***

یارپیزلی بولاقلار، چیچکلی چؤللر،
موروقلی قوولار، ملایم یئللر،
لیلپارلی گؤه‌زللر، صونالی گؤللر،
گونشلی یاغیشلار، چاغیریر سنی.

***

بهره‌لی پاییزلار، ایش‌گزار یازلار،
فراوان بیغناقلار، صدقلی سازلار،
دیللری نغمه‌لی گلینلر، قیزلار،
مهربان باخیشلار چاغیریر سنی.

***

قاتانین استونده و قارلی قارتال،
قوروغون ایچینده غصه سیر مارال.
گؤزله بیر یولونی اوغورلی اقبال،
سئویملی تانیشلار، چاغیریر سنی؟

***

ساغلامدر یوردوموز گؤرونمز خسته،
انسانلار قارداشدر، گیرمزلر قصده.
الینده قدحی، سفره‌نین اوسته،
صمیمی چیخیشلار چاغیریرسنی.

خیرالله کریمف

قازان کؤشکی

جنوبی آذربایجانین بؤیوک شاعری
شهریارا نظیره در ۰.

«قازان کؤشکی» بنفشه‌لر آچاندا ،
شیناپالار گولوب عطر ساچاندا ،
قارانقوشلار دامدان ـ داما اوچاندا ،
«قوجا دنیا» ـ دئییب بیر آز فکره دال،
بیزی‌ده بیر خاطرلاییب یادا سال .

***

باشین اوسته ایلدیریملار چاخاندا ،
طوفان گلیب پالیدلاری ییخاندا ،
دره‌لرین شاریل ـ شاریل آخاندا ،
سئلین ، سویون سرعتینی گؤرموشم ،
طبیعتین قدرتینی گؤرموشم ...

***

« قازان کؤشکی » ، مین ایللر در یاشارسان ،
بیز گئده ریك سن ینه ده یاخارسان ،
یاخیشلاری ، یاما نلاری سانارسان ،
قایدا بودور، یاخیشلاری ئؤیرسن ،
یامانلاری آرخاسینجا سؤیرسن .

***

« قازان کؤشکی » ، سحرگونش دوغاندا ،
یارپاقلارین قیزیل رنگه چالاندا ،
قوشلار بودا قلاردا هارای سالاندا ،
گؤزه للیگین معناسینی دویموشام ،
شیرین ـ شیرین خیاللارا اویموشام .

***

اوشاقلیغین خاطره‌سی دریندی،
اونودولماز ائله بیل کی بو گوندی،
او گونلرین آجیسی دا شیریندی .
اوشاقلیقدان شیرین بیر عمر وارمی ؟
او گونلره بیرده دؤنمك اولارمی ؟

***

بولاق اوستن سوروشردیك آشاغی،
تورپاق تؤکوب لیلله دردیك بولاغی ،
آناگلیب بئله گؤرسه اوشاغی ،
اوز تورشودوب اونا آجیقلاناردی
شامدان سونرا شالوارینی یاماردی .

***

سحر ـ سحر خوروزلارین زیل سسی ،
کؤپکلرین قارالتیا هورمه‌سی ،
چالاغانین یئرله کئچن کولگه‌سی ،
بیر تابلودر خاطرلردن سیلینمز ،
خاطره‌نین ایلکی ، سونی بیلینمز ...

***

آخشام یئلی چیرپیناندا گئجه‌لر ،
آی افقده باشین قویوب دینجه‌لر ،
اولدوز آخیب کائناتا نور چیلر ،
اوزاقلاردا هاوا زیرینگ نی‌چالار ،
گؤزه‌ل اولور بیزیم یئرده ایلك باهار،

***

آیدینلیقدا یئریمیزی سالاردیق ،
آرزومیزی بیر ـ بیرینه چالاردیق ،
گاهدا سوسوب خیاللارا دالاردیق ،
گؤزوموزدن یوخو قاچیب گئدردی ،
بیرده گؤردون ایشیقلانیب سحردی .

***

آنام بیزه شیرین ناغیل دییه‌ردی ،
قارا دئوی بیر جیرتدان ئولدورردی ،
بیرکئچلی قالدیریب شاه ائدردی ،
شاه دا تختدن ییخیلاردی ، ئولردی ،
ائشیدنلر قارنین توتوب گولردی .

***

پیسپیسانین ناز و غمزه ائتمه‌سی ،
سیچان بگه بیر گون اره گئتمه‌سی ،
بودره‌مه‌سی ، گؤلمه‌چه ده باتماسی ،
ناغیلسا دا بیزیم ایچون شیریندی ،
خیالیمیز گؤلمه‌چه تك دریندی .

***

سویوق دوشسه بخارینی قالاریق ،
تورپاق ائوه حصیر ـ پالاز سالاریق .
هرناغیلدان تازا لذت آلاریق ،
« قوری کلله » مات قویاندا عاغیلی
رؤیا گلیب تاماملاردی ناغیلی .

***

باهار گلیب گولدورنده چمنی ،
یوخ اولاندا سویوق غمی ، قیش غمی ،
قونوم ـ قونشی آساردیلار سمنی ،
سمنی ده پیقیلدایيب پیشردی ،
دوره سینده اوشاقلار گولوشردی .

***

قویونلاری آلاکولا سورردیك ،
ئوزوموزی سوجاغلیغا وئرردیگ ،
قیندیرغانی دسته ـ دسته درردیك ،
دریب اوندان یاشیل تفنگ آساردیق ،
پاپاق هوروپ باشیمیزا باساردیق .

***

کول دیبیندن جیبه‌لگی اوزردیك ،
اوزوب ییغیب ، دسته ـ دسته دوزردیك .
دورنا کیمی کنده طرف اوزردیك .
ائوده هر کیم جیبه لکدن یيه ردی ،
تعریف قالخیب آغ بولودا دگردی .

***

پاییز وقتی بوداقلاری اگردیك ،
سالخیم ، سالخیم قاراگیله دررديك ،
قایدا ایله یارپاق اوسته سرردیك ،
ائوه گلجه‌ك تخته ـ تاباق دولاردی ،
قونشولارین پایی آیری اولاردی .

***

گردکانین زغلینی سویاردیق ،
سانین توتوب هیبه میزه قویاردیق ،
الیمیزین قاراسینی یویاردیق ،
صباح چولده داشلا ازیب یيه‌ردیك ،
هاوالانیب «کوراوغلو» دان دیيه ردیك .

***

قار یاغاندا قوشا جله قورارديق ،
جله میزین کشیگینده دورارديق ،
دوشن قوشی تئز جله دن قیرراديق ،
اوره‌گیمیز قوش کیمی چیرپینارди .
آیاغیمیز قار ایچینه جوماردی .

***

« قازان کؤشکی » کهنه کندین گؤللر ،
یازگلنده داغ ـ دره‌نین سئللری ،
سلطانکندین لاله بیته ن چؤللری ،
خاطریمده سیلینمه‌ین ایز سالیب .
او لاله‌لر اوره‌گیمه کؤز سالیب .

***

« سویوق بولاق » بوداغلارین گؤزودر ،
جوانلارین صحبتیدر ، سؤزو در ،
« گوگرد بولاق » لاپ لقمانین ئوزو در ،
من ده بیر وقت بوسولاردان ایچمیشه‌م ،
هاوالانیب دولایلاردان کئچمیشه‌م .

***

« قازان کؤشکی » ، «آت اوچانین » مئشه‌سی ،
یئمیشانی ، نیل اودونی ، وله‌سی ،
دالیمیزین زندان کیمی شله‌سی ،
بو گون بئله آغری قویوب بئلیمده ،
دانیشماغا داها گلمیر دیلیم ده .

***

یادیمدا در ، اووما گؤنون چاریغی ،
چارباغیسی ، پاتا واسی ، ساریغی ،
آیاغیمین پیچیلغانی ، یاریغی ،
مودا بازلار اوگونلری گؤرئیدی ،
بوگونلرین بلکه قدرین بیلئیدی .

***

«قازان کؤشکی» ، ال داشینی چکردیك ،
بوغازینا آرپا ، بوغدا تؤکردیك ،
یادیمدا در یئری خیشلا سؤکردیك ،
کنده ایشیق گلدی اونلار یوخ اولدی،
ائل ـ اوبانین گؤیلی ـ گؤزی توخ اولدی.

***

کولگه یئرده قالاشکی قورارديق ،
چکیلردیك بیر آز گئنده دورارديق،
سققه‌میزی توشلایارديق ، وورادیق،
ایستی گونده آیاق یالین گزه‌ردیك .
تیکان باتسا آغریسینا دؤزه‌ردیك .

***

بللوخان دا یاخشی سققه آتاردی،
گولمه‌لیدی، هردن «جنی توتاردی»
مهرباندی، یاخشی دوستلیغی واردی،
هئچ بیلمه‌دیك گئتدی نه‌یین بادینا ،
ایندی اونی سالان وارمی یادینا .

***

بینه‌لره گئدیب قوناق قالارديق ،
قامیش کسیب یاخشی توتك چالارديق،
بولاق اوسته یوز قالماقال سالارديق ،
بؤیوکلردن بیری گلسه سوساردیق ،
هر بیریمیز بیر طرفده میساردیق .

***

«قازان کؤشکی» بینه‌لره نظر سال،
صمد ایله علمیرزانی خبر آل ،
جیغیرلاردان، بولاقلاردان بیر احوال ...
او گؤزه‌للر اجل می‌ین اچیبلر،
ساغ قالانلار بینه لردن کؤچوبلر ،

***

یورد یئرینی گؤروب آیاق ساخلادیم ،
بیرآه چکیب ، ایچریدن آغلادیم ،
گؤز یاشیملا جگریمی داغلادیم ،
ازل گوندن گئچه ن گونه گون چاتماز ،
گئچه ن گونلر گری دؤنمز، قاییتماز .

***

قارا انجیر یوخ اولوبدور ، ایتیبدر ،
یئرینده سه جوان شیولر بیتبدر ،
گوگرد بولاق لیلله‌نیبدر، باتیبدر ،
باشی اوسته فکره دالیب آغاجلار ،
بویئرلره گله‌ن ، نه ده گئدن وار ...

***

یادیمدا در یاشیل مشه ، گؤی تالا ،
او گؤزه‌للیك هاچان گلمیش زوالا .
اونی گؤره‌ن نئجه دؤزسون بوحالا ؟
کچل باشا دؤنده ریبلر مشه‌نی ،
او دنیایا گؤنده ریبلر مشه‌نی .

***

بو عالمین وفاسی یوخ ازلدن،
کیم قورتاریب وقتسیز گله‌ن اجلدن.
بیر دنیادر جوانلاری قوجالدان
گاه آتلینی توتوب آتدان اندیریر،
پیادانی گاهدان آتا میندیریر.

***

التفاتی، جهانگیری آنیرام،
توستی چیخیر باشیمدان اودلانیرام،
صیفره‌نین طالعینه یانیرام
یئرینده بیر نشانلیسی قالمادی،
ئولنه‌جن وطن دئیب آغلادی.

***

مشد عززالی، کالبا احد وارایدی،
باغلاریندا شاه‌توت، اریك، نارایدی.
بوداقلاری سالخیم ـ سالخیم بارایدی،
بار گئیره‌ن او بوداقلار نئج اولدی؟
او کیشیلر کؤچدی، باغلار نئج اولدی؟

***

فاطی تئز ـ تئز پاپیروسی اشه‌ردی،
سانسورادان کنار سؤزلر قوشاردی.
قوجا ـ جوان دینله‌ییب گولوشردی،
هردنده بیر سسله نردی قاسمخان
«فلان ـ فلان اولسون آی سنی دوغان»

***

منیم آنام شاعرکیمی جوشاردی،
یالنیشلارا مزه‌لی سؤز قوشاردی،
دده‌مه‌ده هردن بیر ساتاشاردی.
کیشی قالخیب مشه‌یه ال اٸدنده،
یازیق آرواد قاچیب دواراردی‌گئنده.

***

گؤزه‌للرین گؤزه‌لی خاور ایدی
کندمیزده یگانه گوهر ایدی.
حاتم‌کیمی سخاوتی وارایدی،
چرشنبه‌ده بیزه پای گؤنده‌رردی،
آتام اونا شویوت ـ کشنیش‌ده‌رردی.

***

میرسه قلی زنجیرینی قیراردی،
کند ایچینده نعره چکیب دوراردی.
چپیشلرین قولاغینی بوراردی،
اوشان ـ موشاق یاواشجا سیپخیراردی،
اٸوه گیریب پنجره‌دن باخاردی.

***

یازیق بگلر آچیلمامیش چیچکدی،
جوان ایدی، گؤزه‌ل ایدی، زیرکدی.
مرده باهار، نامردلره شیمشکدی،
ظالم فلك اونی بیزدن تئز آلدی،
عمروموزون باغ ـ باغچاسی سارالدی.

***

سلمان‌کیشی بو دنیا دان کؤچوبدور،
یوزدن سونرا اجل جامین ایچیبدر،
قوجا دنیا اکدیگینی بیچیبدر،
کروان‌گئدیب دالدا قالان بیر منم،
من‌ده بوردا اوزون عمر سورمه‌رم.

***

اوشاقلغین لذتینی بیلمه‌دیك،
حرب باشلاندی دورد ایل یاریم گولمه‌دیك،
قلبیمیزدن غم توزونی سیلمه‌دیك،
یامان‌گونلر بختمیزه یار اولدی،
جوان عمر وقتسیز سارالدی، سولدی.

***

توپ سسیندن‌گوی بوداقلار سارالدی،
داغ باشینی دومان توتدی، چن آلدی،
مرد ایگیتلر دؤیوشلرده قوجالدی،
قوجالانلار بیرجه ـ بیرجه کؤچدولر،
آیریلیغین شربتینی ایچدیلر.

***

قازان‌کؤشکی، یادا دوشدی بیر آنلیق،
جیره ایله گئچیردیك زندگانلیق،
قلب آغریسی اولدی بیزه یاوانلیق،
داخما میزا گلهن قوناق تیف اولدی،
قوجا ، جوان عمروموز حیف اولدی.

***

بیر ـ بیریندن قارا گلدی گونوموز،
فلکلره یئتیشمه‌دی اونوموز.
یادیمدادر نئجه یاندی ائویمیز،
اودایچینده پارچالانان ال داشی،
آنامیزین اولدی آهی، گؤزیاشی...

***

ازل‌گوندن بو دنیایا گله‌لی،
قانلی اولموش انسانلارین بیر الی،
دنیا ایشی مزه‌لیدر، مزه‌لی...
بو حکمتین سرینی بیر آچان یوخ،
بو قورقودان گیزله‌نن یوخ، قاچان یوخ.

***

اوزوموزه دوغدی بیرگون آل سحر،
بوز دوماندان تمیزلندی افقلر.
ئولدی دشمن، بیز قازاندیق مین ظفر.
انسانلیغین خلاصکاری بیز اولدوق،
بین‌الملل عهدیمیزه دوز اولدوق.

***

بایراغیمیز برلین اوسته اوجالدی،
رایشتاغا گؤلگه سالدی، نه‌سالدی.
قوجا قاشیزم زهر ایچیب پوچ اولدی.
گرك لنین بو ظفری گؤرئیدی،
گرك گؤروب، اوندان سونرا ئولیدی،

***

قاشیستلرین کسیلنده گله گی،
قلبیمیزده اسدی باهار کوله‌گی.
اللرینده آلماسیا چیچگی،
تبریك ایچون گلدی نئجه یار ـ یولداش،
سئوینجیدن گؤزوموزدن آخدی یاش.

***

ایندی ده وار ظلمکارلار یاتیبدیر.
داها بیلمیر ظلمون صونی چاتیبدیر.
دوزی آتیب، اگری یولی توتوبدور.
اهریمن تك ظلمتلره بویانمیش
انسانلیغا جومماق ایچون دایانمیش.

***

ریاست چین وجدانیندان گئچنلر،
شیطانلیغا ال باسیب، آند ایچنلر،
بو دنیادان مغرورلوقلا کؤچنلر،
ئولکه‌لری آلتدان ـ آلتدان سویورلار،
ملتلری قوری یئرده قویورلار.

***

قازان‌کؤشکی، مرد ایگیتلر گؤرموسن،
ساچیلارینی دومانلاردان هورموسن.
اگیلمه‌دن مین ایل عمر سورموسن،
ظلمکارا سن ده دهٔ نفرت باری،
صلح گتیرسین ویتنامین بهاری.

***

قازان‌کؤشکی، هامیمیزدان اوجاسان،
دنیا گؤرموش قوجالادان قوجاسان،
تاریخلری سیر ائتمه دین بیرجه‌سن،
سن‌کی بو گون یاخین ـ اوزاق تانیشسان،
بیر اوتایا نظر یئتیر، دانیش سن...

***

بیلیرمیسن نه زماندر باغری قان.
یول‌گؤزله ییر گؤزی یاشلی ساوالان.
آرزولاری بنده دوشن پوچ اولان
آنالاری، بابالاری یاداسال،
آیری دوشن اوبالاری یادا سال.

***

یئر اوزونه قان چیله‌ین، اود ووران،
عنادیندان دؤنه جکمی بیر زمان؟
وقت‌گله‌رمی، تاپیلارمی بیر انسان؟
یئر اوزوندن چپرلری‌گؤتورسون،
قارداشلاری قارداشلارا یئتیرسین.

***

بو چمنین تازا گولون درئیدیم،
ئوز الیمله بیرجه دسته هؤرئیدیم،
ئولمه ییدیم شهریاری‌گؤرئیدیم،
من ده اونون « دردلریله آغلاردیم،
بوز دوندوران اورکلری داغلاردیم».

***

قازان‌کؤشکی، بیر نظر سال جنگانا،
قاراگوندن قالمامیشدر نشانا،
قیزلار چیخیر یاراشیقلی ایوانا...
بو ائللرین جوانلاری بخته‌ور،
گلینلره دسته توتوب، چیچك‌در.

***

یاناقلاری لاله رنگلی کؤرپه‌لر،
یاتاغیندان ارکن دوروب‌گولومسه‌ر.
باغچالاردان‌گولوش سسی یوکسه‌لر،
بو یئرلرده قیزدیرمادان ائثر یوخ،
کند ایچینده «یامان‌گؤز»، «بدنظر» یوخ.

***

طوی ـ بایرامدر درس ایلینین‌گلمه‌سی،
کندی بورور نغمه‌سسی، زنگ‌سسی،
مکتبلینین ئورگنمه‌یه هوسی:
تنفسده شعر دئییب جوشارلار،
هردم ده بیر ئوز لریندن قوشارلار.

***

تراکتورلار داغ دؤشونده نریلدر،
دگیرمانلار آشاغیدا گورولدار،
گاز ماشینلار ساغا ـ سولا فیریلدار،
هرقاپیدا آخشام بیر اولدوز یانار،
آی دا چیخیب دام اوستوندن بویلانار.

***

قازان کؤشکی مجلسلرده سؤزوم وار،
یوللارینده ، ایزلرینده ایزیم وار.
آینا گؤزلی چشمه‌لرده گؤزوم وار.
بو دنیایا گلەن قالماز، هاقالماز،
من گئتسەم‌ده کونلوم‌سندن آیریلماز.

۲۳ مارس ۱۹۶۷ ـ چنگان‌کندی

ابوالفضل حسینی (حسرت)

بؤیـوك آذربایجان شاعـری سیـد محمد حسین شهریـاریـن « حیدربابا » منظومه سینه جواب اثریندن بیرحصه

یوردوموزون خزانووران چؤلوندن ،
باهارینا حسرت قالان گولوندن ،
اثللرینین باغلی قالان دیلیندن ،
استادلارین استادینا سلاملار !
تورپاغنین اولادینا سلاملار !

***

شهریاریم ، شهریارلار تاجیسان ،
اورك شکار اثتمه‌یه ، قئیقاجیسان ،
« مرده شیرین ، نامردلره آجیسان »
الماسلارلا یازیلمیش بیراثرسن ،
« ظالملری قیلیج کیمی کسه رسن ! »

***

اثر یازدین ، هئچ بیلمیرم توپ آتدین !
ایللر بویی یاتانلاری اویاتدین !
یارامیزین گؤزمه‌یینی قوپارتدین !
«کهف» اوچوب ، تورقیریلیب گؤزومدن ،
اوتانیرام من باخاندا ئوزومدن .

***

دولاییدا سیره چیخان گونلری ،
باش آشاغی دوروب باخان گونلری ،
کوره‌ك زویوب سنی ییخان گونلری ،
من ده باخیب اوزاقلاردان گؤرورم ،
سئل آخیدان بولاقلاردان گؤرورم ،

***

یارپاق کیمی کولك قیریب بوداقدان ،
چیرپا ـ چیرپا آشیرسادا مین داغدان ،
دنیزلرین اوباشیندان اوزاقدان ،
ئوز باغچامی ، ئوزباغیمی گؤرورم ،
حیدر بابا ـ شاه داغینی گؤرورم .

***

داشلی بولاق بیرسئل کیمی داشایدی ،
گؤزیاشیمی ئوز سویونا قوشایدی ،
شبلیدن ده سهند دن ده آشایدی ،
سینمده کی بوداغلارا آخایدی ،
زندانلاری ، چپرلری ییخایدی .

***

آیریلیغی حیله ایله سالدیلار ،
وصله چاتیب ئوزلری ذوق آلدیلار ،
ئوز اثویمده منه حاکم اولدولار ،
قفسده‌یم گؤزه‌للیگین اوجوندان ،
قیزیل اوسته ئولدورورلر آجیندان .

***

بالیق کیمی اوره‌گیمین دیلی یوخ ،
عصرلری گؤزله‌میشم ، ایلی یوخ ،
بیرسازیم وار قیریق ـ قیریق تئلی یوخ ،
هئچ بیلمیرم اونی نئجه چالیم من ،
یئراوزونه قیامتلر سالیم من ،

***

ظلمله اولدی خزان گوللری حیدر بابانین ،
آه چکیب ، ناله ائدیر یئللری حیدربابانین ،

***

آیلاری داردا قالیب ، گونلری ظلمتده کچیب ،
گؤزله ییر بایرامینی ائللری حیدربابانین .

***

قوشلارین اوچدی ییواسی ، چمنی توتدی دومان ،
بورونوب آغ کفنه چوللری حیدربابانین

***

چن توتوب قله‌سینی ، گؤزلری یوللاردا قالیب ،
نوباهار ایسته‌ییر اوتئللری حیدربابانین .

***

گؤزلریم هجران الینده ایکی قان چشمه سیدی ،
ییخاجاق غیرائوینی سؤزلری حیدربابانین .

***

آچاجاق شیرینینی بئیله آغیر زنجیردن ،
کوجله فرهادکیمی ائللری حیدربابانین .

***

باغرینا باسماق ایچون اوغلونی یعقوب کیمی ،
آچیلیب حسرتله قوللاری حیدربابانین .

***

یاز گلنده سئل آخسین ، طوفان اولسون ،
افقلرین گؤزی دولی قان اولسون ،
گورلاماغا بولوتلاردا جان اولسون ،
یاغیش دگیل ، گؤیدن آلوو توکولسون ،
سکونتین حصارلاری سؤکولسون .

***

دام قایانین قله‌سینه چیخئیدیم ،
کئچمیشینه ، ایندیسینه باخئیدیم ،
سو اولئیدیم دره‌سیله آخئیدیم ،
دولانئیدیم داشلارینین باشینا
« بیرگؤرئیدیم نه‌لر گلیب باشینا »

***

بلی ، من ده او تورپاغین اوغلویام ،
حقیم وار کی ، وطن دئییب آغلییام ،
« قیش دوندوران اورکلری داغلییام »
بلکه بیری یانا منیم حالیما ،
غمدن دوشن اورکده‌کی خالیما .

***

ملیك نیاز منیم دوغما عمیمدی ،
او قیرغی تك اوچان ایگید منیمدر ،
خاطره‌سی ابدیلیك غمیمدر ،
قربان اولوم اونون ورندیلینه ،
سنین اونا شهرت وئرن دیلینه .

تفنگینی کاش کی، بیرده سالئیدی .
آتا مینیب چاپرازیدان چالئیدی ،
نامردلردن بیر انتقام آلئیدی ،
قوپارایدی کدیکلری یولومدان ،
قیرایدی بوزنجیرلری قولومدان ،

***

سید رضا دوستوم ، عزیز قارداشیم ،
آنلی آچیق ، قلبی تمیز قارداشیم ،
دئمه چیخدی منیم فرسیز قارداشیم ،
جوانلیقدا عقل آزار ، هوش آزار ،
هردن ـ بیردن یوواسیندان قوش آزار .

***

میر کریمین تاریخ ـ معجم کتابی ،
ملا علینین اونا شیرین جوابی ،
اوشاق ایدیك اوخویوردوق نصابی ،
بایرام پایی بوشقابلاردا گلردی ،
ایبده ـ یئمیش گوللر کیمی گولردی .

***

ملا ابراهیم درسدن آزاد ائدردی ،
قلبیمیزی قوش کیمی شاد ائدردی .
« ممد حسین » اوغلونو یاد ائدردی ،
دییردی کی، « الیمیزدن آلدیلار ،
بالامیزی بیزدن آیری سالدیلار . »

***

ای کاش بیرده اونا شاگرد اولئیدیم ،
قلمیندن یئنی سرمشق آلئیدیم .
عمروم بویی خدمتینده قالئیدیم ،
هانی منیم گؤزدن ایتن گونلریم ؟
خیال کیمی ایتیب ئوتن گونلریم ؟

***

بو داغلانان سینمدن بیر گول دریم ،
صبا ، دایان ، اونی سننن گؤندریم ،
ایپله‌سین او، اوبالاریم ، ائللریم ،
بلکه باخیب صونرا گئری دؤندره
بیرجه دانه هوو یارپاقی گؤندره .

***

تؤکولوم داش گؤرن هله قالیرسان ؟
بو کؤرپه‌نی هئچ یادینا سالیرسان ؟
اوشاقلاردان یازدا خبر آلیرسان ؟
بیر دئییرسن منیم بالام هاردا در ؟
نه اولوبدور ، ئولوب ، قالیب ، داردا در ؟

***

هفته ده بیر چؤله سئیره چیخاردیق ،
قویونلاری بیر ـ بیر توتوب ساغاردیق ،
سپه لشیب اودونلا داش ییغاردیق ،
قوورد ماجی بیشیرردیك ، یئیردیك ،
ممی‌یه ده ، چوخ ـ چوخ ـ ساغ اول دئیردیك .

***

شاهین کیمی قانادیمی آچیرام .
او داغلارین هاواسیلا اوچورام ،
روحاً قونوب داشدان داشا ـ قاچیرام !
گل ـ گل دئیر منه گؤزه‌ل گورگوروم
دائیم سنی آخار گؤروم ، گور گؤروم .

***

صونرا دوروب جووجامانی قورارديق ،
جووجامانین آرخاسیندان دورارديق ،
ککلیك لری خاملایاردیق ، ووراردیق ،
آی اونلارین قاقیلتیسی ، آهنگی !
جووجامانین بیر پرده ده مین رنگی ! ...

***

آپار منی ئوز کندیمده بنده وور ،
عصمتیمین زلفونده کمنده وور ،
اغیار ووردی اسیر گمه سنده وور ،
بیرجه ساعات ئوز یوردومدا قالئیدیم ،
ئولنده بیر راحت نفس آلئیدیم .

***

نامرد فلك داغی قوبور داغ اوسته ،
یارما یاوان یاغی تؤکور یاغ اوسته ،
بیر چوبانام اوتورموشام داغ اوسته ،
بلکه آزان قویونلاری قایتارام ،
قورد الیندن بیر شیرکیمی قورتارام .

***

شنگیل آوا یوردوموزون گلینی،
الیم چاتمیر درەم قیزیل گولونی،
بیردە گؤروم اوباسینی، ائلینی،
آنام گزەن یئرلری بیر ئوپم من،
بولودکیمی گؤزومدن یاش سپم من.

***

حیاتیمدا خوش بیر گونوم اولمایيب،
اولوبسادا هئچ یادیمدا قالماییب،
فلك بیر یول اورگیمی آلماییب،
سالیب بندە قانادیمی آچاندا،
قانادلانیب من یووامدان اوچاندا.

***

ئوز قلبیمیزی تاکی، قارا تئللره وئردیك،
آتشلری گیزلتمك اوچون گوللره وئردیك،

***

بیرموج کیمی ساحله چیخماق دیلر ایکن!
ئوز یوردوموزون تورپاغینی یئللره وئردیك!

***

زولفوندن اوزاق هجر سماسیندا گونش تك!
یاندیقجا لطافت، بیز او سونبوللره وئردیك!

***

داشلاردان آخان چشمەکیمی بیر چؤپوموز یوخ!
گئت گؤرکی، بو فقریله نەلر چؤللره وئردیك.

***

هرچند اوزوموز گولمەدی دنیادە بولوت تك!
هرقطرەدە مین رنگ آچیلان گوللره وئردیك!

***

مبهوت باخیب داغ کیمی دورساقدا بوگون لال،
فرهادلارین شهرتینی دیللره وئردیك!

***

حسرتدە هلال تك بیزی اینجیتسەدە دؤران!
شادیق کی، قارانلیقدا شفق ائللره وئردیك!..

***

غم ئونوندە داغلار کیمی دایاندیم،
سئللرکیمی چؤللر، چایلار دولاندیم،
پروانە تك اوددا ، آلوودا یاندیم،
نە وای دئدیم ، نە سسیمی اوجالتدیم،
سکوتوملا دشمنیمی قوجالتدیم...

***

گئتمز اوزوموزدن بوگولوش ایزلری هئچ آن!
طوفان نەقدر برك اولا برك چاغلایار عمان!

***

سؤنمز اورەگیم شمع کیمی صبح آچیلینجا!
ظلمتدە اونی یاندیراجاقدر قارا هجران!

***

ال توتما منیم قارشیما ، گل کئچ قاباغیمدان!
سئل داشسا ییخار سدی ، ائدر عالمی ویران!

***

بیر زنگ کیمی سوسما یاجاقدر بوگؤنوللر!
تاچاتمایا ئوز منزلینه یولداکی کاروان!

***

حسرتده یانان قلبیمیزه دگمه‌سین اغیار!
اوینارسا اود ایله یاناجاق بیلسین او نادان!..

***

اوتورموشدوم فکرلرده اوزوردوم،
بهار ایدی، کندیمیزده گزیردیم،
چیچك دریب من یاخاما دوزوردوم،
خیال قوشوم چمنلردن کئچیردی،
هردن دؤنوب بولاقلاردان ایچیردی.

***

ناصرخان گیل گئتمیشدی قیز قاچیردا،
طوی أیله‌یه کؤهلنلری چاپیردا،
دعوا دوشدی اورتادا، وورها ـ ووردا،
اسکندری ماماندا ئولدوردولر،
ئوزلرینی عالمه گولدوردولر.

***

یازیق داییم اوردان گئتدی گودازا،
حیف دگیل مرد ایگیدلر یول آزا؟
نیشانلیبیدی لاله آدلی بیر قیزا،
یاد ئولکه‌ده یاتاقدا گولله‌لندی،
باشیمیزا داغ اوچدی، کول الندی...

***

مشد آجعلی منیم بیبیم اریدی،
آخیرینجی گؤزه‌للردن بیری ایدی،
یاخیناجان یازیق کیشی دیریدی،
مشدشریف ئولدی بئلی بوکولوی،
اوغول داغی اونا هاسات دگیلدی.

***

هردن گئدیب خرمنده ول سورردیك،
ول سورمه‌یی آخ نه‌قدر سئوردیك،
دانالاری ناحق یئره دؤیردیك،
یادا سالیب آخورونو، طؤیله‌نی،
بویون وئریب سیندیراردی زؤوله‌نی.

***

دانادان پیس تاپدا ییرلار انسانی،
انسانلاردا دانا کیمی حس هانی؟!
یاخشی تاپیب دانادان پیس نادانی،
ایشله‌دیرلر بویوندوروق بوینوندا،
آغزی باغلی، نعمتلرین قوینوندا.

***

سوسما کؤنول، هی داد ائله، فریاد ائله، فریاد ائله!
عالملری فریاد ایله برباد ائله، برباد ائله!

***

یاخ حالینا، احوالینا ئوز ایسته‌یین آمالینا،
آنجاق ئوزون ئوز حالینا امداد ائله، امداد ائله.

***

قیر زنجیری، آچ دیللری، یاندیر قیزیل مشعللری،
گون‌گؤرمه‌ین مرد ائللری آزاد ائله، آزاد ائله.

***

بیگانه‌لر، بیگانه‌در، افسانه‌لر افسانه‌در،
یوردون اوچوب ویرانه‌در، آباد ائله، آباد ائله.

***

حسرتله‌گل فریاد ائله، گل داد ائله، بیداد ائله،
یا ئول، یاقال پاك آدیله، بیر آد ائله، بیر آد ائله!

***

هی دئییرم، سؤزلریمده اثر یوخ!
دیلیم قیلنج، اللریمده کسر یوخ!
یوخ، یوخ، دئمه بو کؤشنده ثمر یوخ!
اك توخومی، یاغیش یاغار بار وئرر،
گون گلرسه دونموش تورپاق نار وئرر!..

***

عزیز استاد! بوتون سؤزلر یالانمیش!
یالان ایله یازیق ائللر تالانمیش!
ایللردرکی، «غم اوسته غم قالانمیش!»
ابلیسلرین چهره‌سینی گؤرن یوخ!
جلادلارین جزاسینی وئرن یوخ!

***

هرمظلومون سسی واردی دنیادا،
هارای چکیر، رد اول دئییر جلادا،
فقط بالیق دیلسیز اولور دریادا،
دیلسیرلیکدن مینی بیردن توتولور
حراج اولوب بازارلاردا ساتیلیر!

***

بابانیزیق دئییر بیزه کئچیرلر!
بو ساققاللار عمروموزی هئچ ائیلر!
دیوان ائیلر، آنجاق نییه گئج ائیلر؟!
آهلاریمیز نه‌وقت دؤنر طوفانا!
ووروب ییخار، نه‌وار قویار ویرانا؟

***

طؤفانلارین نعره‌سینده گوزوم وار،
بیر انسانام، دریا قدر سؤزوم وار.
زمیم، باغیم، داغیم، دره‌م، دوزوم وار!
هامیسینین سو آشیبدر باشیندان،
گون اوزونه حسرت قالیب یاشیندان.

***

توتوب داغا عظمتله اوزونی،
سئیر ائدیرسن سولی یئرین دوزونی.
دئییرسن کی، «چوبان قایتار قوزونی»،
سسین گلیر ائللرینه، دور دئییر
آزغینلارا دوروب، محشر قور دئییر.

***

کئچللره زلفعلی؟! آد قویورلار،
گؤزه‌للرین دریسینی سویورلار،
تولکولوکدن بیرجه مگر دویورلار؟
ایش ـ گوجلری بیر ـ بیرینه کللک‌در؟!
عهد ـ پیمان یئل ئونونده‌للکدر...

***

تاپدار فلك حیاتدا بیزی مین بلا وئرر!
سورتدوکجه‌گوهری اونا زرگر جلا وئرر!

***

دویماز بو دردی کؤکسونه مین داغ چکیلمه‌ین،
نی‌در فقط کی، ناله‌نی دینلر، نوا وئرر!

***

یالنیر بؤیوك اورکلره تأثیر ائدر فغان!
داغلار همیشه سئللره عکس ـ صدا وئرر!

***

سندن سوای هئچ کیمه آچمام بو قلبیمی،
آنجاق بهار گوللره ذوق و صفا وئرر!

***

حسرت گئجه‌م او وقت منیمچون سحر اولور.
تاکی صبا او زلفی اوزوندن یانا وئرر!

***

یانان یئردن توستی چیخار مثلدر،
یئرینده‌در، معنالی‌در، گؤزه‌ل‌در
شعرلرین سؤز قصرینه تملدر
«ایلك کرپیجی کج قویمابیب معماری،
چاتدیراجاق فلك‌لره دیواری».

***

چوخ ستونلی قصرلر دوران ییخیب، برباد ائدیب،
بیستون ویران ائدیلمز چونکه عشق آباد ائدیب.

***

کؤلکه سالماقدر ایشی سروین، چنارین باشلارا،
میوه وئرمکدن طبیعت اونلاری آزاد ائدیب.

***

حقی وار کی، سؤیله‌سین عمر ائیلمیش انسان کیمی،
کیم کی، بیر قلبی حیاتدا بیرجه دفعه شاد ائدیب.

***

هر آدام بیر ایشده ماهر، هر گولون ئوز حسنی وار.
سینه‌یه اود سالماغا خلقت سنی استاد ائدیب.

***

سئل کیمی چؤللر کئچیب، قارتال کیمی داغلار آشیب،
آلمابیب عکس ـ صدا قلبیم بو قدری داد ائدیب.

***

گاه قویی، گاه زندانا بیز دوشموشوك یوسف کیمی،
قول ائدیب ساتمیش بازاردا کیم کی، بیر امداد ائدیب.

***

وصل، هجران هر بیری بیر جور سالیب اود جانیما،
هردفه بیردرد ایله «حسرت» یانیب فریاد ائدیب.

***

«حب‌الوطن» معناسینی بیلمه‌ین.
ائل یاسینا بیرجه دفعه گلمه‌ین،
بایرامیندا آغیز دولی گولمه‌ین
منصب اوچون «وطن» دیبه قیشقیریر،
بوغاز ییرتیر، قول سیندیریر، قیچ قیریر.

***

تعلقلر رنگی توتوب دنیانی،
لکه‌له‌ییب، زده‌له‌ییب وجدانی،
پالچیقلاردا چیخسین ایندی قوی جانی!
قیزیل قالار لحیمده ده پاسلانماز،
دردانه‌لر دریادا دا ایسلانماز.

***

فلك طاغی ازل گوندن ترسه‌در،
اولدوز آخیر گونشه یول گؤستریر،
میدان گئنیش، ایشلر بحثه ـ بحثه‌در،
منجم‌لر رصدلری باغلاسین،
دوربین‌لری بیر آز یاخین ساخلاسین.

***

بو سینه‌ده درد آیری، درمان آیری،
دردی دویان حکمتلی لقمان آیری،
آزقین آیری، یاد آیری، مهمان آیری،
اولجه سن قیلنجینی تاپگیلن،
پاراداخلاییب جلادلاری چاپگیلن!

***

یاخشی دئیب «هم ثیاب فی ذئاب»
ترسه‌سینه «اوذئاب فی ثیاب»
بودر منده نادانلارا صون جواب،
کاروانیمیز قرینه‌لر کئچه‌جك،
یوسفینه توی پالتاری بیچه‌جك.

***

«یوسفی آخر آلار آغوشه کعنان غم یئمه،
گول آچار بیر گون ینه سولموش گلستان غم یئمه.

***

پوزما سن احوالینی بو یاره‌لی مفتون کؤنول،
ائیله‌یر ئوز دردینه البته، درمان، غم یئمه.

***

میلمیزله دؤنمه‌دی بیر کون اگر چرخ فلك،
دایما بیر حالدا قالماز هئچ‌ده دوران، غم یئمه.

***

ناامید اولما کؤنول، مین بیر اویون وار پرده ده،
سرلر چوخدور هله خلقتده پنهان، غم یئمه.

***

غم الینده کیم اسیردر یارسیز دلدارسیز ،
سؤیله‌کی، غمخوار اولار آخیر بیرانسان ، غم یئمه .

***

کعبهٔ مقصد دالینجا پا پیاده وور قدم،
مین تیکان توتسا یولون ، یورسا بیابان ، غم یئمه .

***

قالمیشیق دلداره حسرت ، کام آلیر ظالم رقیب،
عیبی یوخدور ، محو اولار آخرده هجران ، غم یئمه .

***

باخما یول دهشتلی در ، مقصد نظرلردن اوزاق ،
هانسی مشکل اولماییب آخرده آسان ، غم یئمه .

***

سؤیلمه حافظ ، منه بسدیر دعا قران ایله ،
صدق ایله اولسان عملده سن سلمان، غم یئمه[1]!»

***

« مغنی » دن دونن بیر بیت آلمیشام ،
قدرتینه دوغروسنی مات قالمیشام .
بونغمه‌یه فارسجا ادنی سالمیشام :
« شبانی ندارد مگراین رمه ؟
جهانست برکام گرگان همه ؟! »

***

۱ـ غزل حافظدن ترجمه ائدیلمیشدر.

بونی دئدیم توتدی الیمدن الم ،
بیر مصراع دا عرب دن آلدی قلم :
« اذافسدالعالم، فسدالعالم »
نغمه بیر در . سؤزده بیردر، دیل آیری
درد ده بیردر ، غم ده بیردر ، ائل آیری.

***

جیرتدان گئدیب آغ دئو گیله قوناق در ،
هامی بیلیر جیرتدان دئودن اویاق در ،
یاتمامیشیق ایلك آخشامدان هاچاق در ،
ائو چاپیلیب ، بیرجه دانا قلبیر یوخ ،
دئوی سویا گؤندرمه‌یه البیر یوخ!

***

گون سمانین چمنینده سارالدی .
دومان چؤکدی ، آل افق‌لر قارالدی ،
آی گلمه‌دی ، حوصله‌میز دارالدی ،
بخت اولدوزوم بولوتلاردا باتیب در ،
سعادتین داشین بیزدن آتیب در ،

***

باجالارین بورولاردی توستوسی ،
دادلی اولور کرسی‌لرین ایستی‌سی ،
خوروزلارین باننماسی«بیستی‌سی»
قوقولی قوقو ، نه ده ایتی بیچاقدی ،
آنام دئییر: کیم یاتیب ، کیم اویاقدی ؟

***

رخشنده ایله آنام صیغه باجیدی ،
کندیمیزده گؤزللرین تاجیدی ،
هلال اونون بیر قاشینین اوجیدی ،
میرجبارین ئولمه‌سی وقت سیز اولدی ،
یازیق خالا نئجه ده بخت سیز اولدی ،

***

دئییرم کی، عمر ایکی اولئیدی ،
بیرینی بویالان ایشلر آلئیدی ،
بیری بیزیم ئوزوموزه قالئیدی ،
اوزاق باشی آلتمیش ایلدر یاشیمیز
۲۵ ـ ده آغاریبدر باشیمیز .

***

دیوانه‌یم، رؤیا دا در گؤزلریم ،
مین قاپیدان گلیب کئچیر ایزلریم ،
مین بیر درد دن خبر وئریر سؤزلریم،
بندلریمی زنجیر کیمی قیرمیشام ،
ویران یوردا من قراول دورموشام .

***

یئر آلماسی کبابیدر ، ایستیدر ،
بونه بوغدر ، بونه هیسدر ، توستی در ،
بورا هارا ؟ سید حمزه اوستی در . ؟
عباس‌آقا دئیه‌سن یول آزمیسان ؟
نه وار ، نه یوخ ، ائـوه کاغذ یازمیسان ؟

***

گؤزلریمده آچیلیب در پنجره ،
پنجره ده اوره‌ك یاخان منظره ،
کیم ایسته‌ییر قوشولسون بوسؤزلره ،
قوش تك قونسون حیتده بر بوداغا ،
انسان کیمی باخسین بیزیم اوتاغا .

***

آنام دوروب آتاما بیرچای تؤکر ،
صونرا باخیب آلوولو بیرآه چکر،
دییه‌رکیشی، کیشی دگیلسن مگر ؟
بیر سراغ توت ، بیر خبر بیل اوشاقدان ،
سسلرینی ائشیدیرم اوزاقدان !

***

اوزاق دئییرلر عشقدن‌کی ، جانلارین بلاسیدر،
یاخین دئییر اوره‌ك منه حیاتیمین صفاسیدر !

***

کؤنول، فرحله‌وورداها، بودرده حرمت ائیله سن ،
کی سئوگیلی نگاریمین سنه اولان عطاسیدر .

***

آچین ـ آچین او پرده‌نی، دورون نوازش ائیله‌یك ،
بو نازایله گلن قوناق بیزیم یئرین صبا سیدر .

***

گل آل بوجانی . بوسه وئر ، نولار سئویملی ساقیمیز !
سنین او اینجه لبلرین خومارلیغین دواسیدر !

***

دئمه نه در، بوسس منه ، مگر تانیش دگیل سنه ؟!
او قیردیغین کمانیمین اوجالتدیغی نواسیدر .

***

هاوایلا دولسا بتنیمیز کؤبوك تك اوزده اویناریق .
صدف کیمی بو حالیمیز آغیرلیغین بلاسیدر !

***

سینمده کی بو حسرتی بوتون جهانه وئرمه رم !
جفالی ، غملی گونلرین وفالی آشناسیدر !

***

مکتوب آلدیم، گؤز اوستونده ساخلادیم ،
اوزده گولدوم ، اوره‌کده برك آغلادیم ،
پال ـ پالتاری ، چمدانی باغلادیم ،
سینیق قاناد اوچماغا یول وئرمه‌دی ،
یقین منیم دردلریمی گؤرمه‌دی !

***

دومان گلیر سمالاردا توز سالیر ،
افقلرده زماندان بیر توز قالیر .
زمان کئچیر ، هرکسدن بیر ایز قالیر ،
شاعر ، سنین هر سؤزون بیر یول آچدی ،
کؤرپه کؤنول آیاق توتدی ، دیل آچدی .

***

خانیم ننم مزارینی گؤره‌نلر ،
جمعه آخشامی گئدیب دعا وئره‌نلر،
ئوز یوردوندا خوشبخت عمر سوره‌نلر ،
عزرائیله دئسینلر کی گئنج گلسین ،
وصال اونا یان‌باغلاسین گوج گلسین.

***

یانسین بیزیم قبیله‌نین اوجاغی ،
کوله دؤنسون قورد ـ قوشلارین یاتاغی ،
گونش اولسون شهریارین چراغی ،
گؤزوموزه ایشیق اولسون ، نوراولسون ،
دشمنلری باخسین اوناکور اولسون !

***

دگیرمانچی هارای چکیر دن دئییر .
یئر اوزونده بو گون منم ، من دئییر ،
دن گتیره‌ن باش‌اگیر، احسن دئییر ،
نییه گلیر دنلر ، بیلمیر گلنده ،
بشریت آییلاجاق ئولنده !

***

دولابنین اوستونده گون دوغاندا ،
آغ بولوتلار گوللره سود ساغاندا ،
بهاراییی دام ـ دیواردان یاغاندا ،
اینکلری آیرئیدیم ناخیردان ،
قاییدئیدیم من اوله آخیردان ! ...

***

کروانچیلار شهره یول آلاندا ،
زینقروولار چؤللره سس سالاندا ،
اینانین کی ، یوخودا دا اولاندا ،
داغی ، داشی اونلارلا بیر کئچیرم ،
قلبلریندن کئچنلری سئچیرم .

***

گلدی بیزی یوخلاماغا شهریار ،
گؤردی گئدیب ترك ائله‌ییب شهری یار،
ائیله مك چین خلقینه بو شهری یار ،
هارای چکدی ، داغ دیلیله آغلادی .
آییلتماق چین اوره‌کلری داغلادی .

***

حیدربابا شعریمیزه درس اولوب .
داغلار ، داشلار هرسؤزونده عکس اولوب،
قدرتیمیز غریبه بیر بحث اولوب ،
باغلاییرام بو باره ده مطلبی ،
عالم آچیب شهریارین مکتبی .

***

سکته ووردی، میراصلان خان ییخیلدی .
چنارسیندی ، بیر دخمه‌یه سیخیلدی !
باتان باتدی ، ایتن ایتدی ، یوخ اولدی !
حیف اولسون صون نفسده گؤرمه‌دیم !
ئوز اوغوللوق بورجومی من وئرمه‌دیم !

***

یازیق آتا ، خسته آتا ، جان آتا !
ای اوره‌گی لاله کیمی قان آتا !
قان ایله‌دی باغرینی هجران آتا ،
آتا دئیب، هارای چکیب آغلارام ،
عمروم بویبی من سنه یاس ساخلارام .

***

آتاسیزلیق هر بیر درد دن یاماندر ،
یتیملرین قدی غمدن کماندر ،
حیاتینین افق‌لری دوماندر ،
یاخشیلیغی اللریندن آلیرلار ،
دانیشانی یامان گونه سالیرلار .

***

سکته دگیل، آتا ، سنی ییخان وار
حیاتینا اود ووران وار ، یاخان وار ،
یانغین سالیب ، صونرا دوروب باخان وار ،
گؤز یاشیمیز مرواریدر یادلارا ،
من نه دئییم وجدانی بربادلارا !

***

قوی سؤز آچیم ئوزوم سنین دیلیندن ،
توتوم محبوس سؤزلرینین الیندن ،
کئچیم بو غم چؤللرینین سئلیندن ،
بیر سس سالیم بوتون دنیامات قالسین ،
یاتانلاردا اویانسین، عبرت آلسین.

***

بشر بو گون کائناتی فتح ائدیر،
قانادلانیر ـ مریخه قوناق گئدیر،
بیله‌ن وارسا، دئسین بو درد بس نه در ؟؟
آتا ئولور بالاسینی گؤرمه‌دن،
باغچاسینین محصولینی درمه‌دن؟

***

اوچ آد دیمدر ائل، اوبانین آراسی،
سئل آخیدیر اوره‌گیمین یاراسی ،
گؤزلریمین نوری ، آغی قاراسی،
ظلمتلرین ایچینده غرق اولوبدر،
باغبانسیز بیر چیچک کیمی سولوبدر!

***

یوخو گؤردوم، هارداسا بیر مجلس وار،
اوتوروبدور باشدان ـ باشا آداملار،
ایلک دفعه‌در من تاپمیشام اختیار،
اوره‌گیمی ساخلامیشام الیمده،
میلیونلارین دردی ـ غمی دیلیمده:

***

دئیین کیمین توپراغیندا ایزیم وار!
دئیین کیمین بیر چؤپونده گؤزوم وار!
دئیین کیمین بیر سؤزونه سؤزوم وار!
ئوز ائویمده سیز نییه حاکم منه؟
حکم ائله‌ییر گلین، گؤرون کیم منه!!!

***

شیخ محمودون اسرار دولی گلشنی،
بؤیوک شمسین، شهریارین وطنی،
صائب‌لرین، معجزلرین مسکنی
اولموش ایندی بیگانه‌لر اویناغی !
سولوب بوتون عظمتی، نوراغی !

***

شیخ صفی‌نین مقبره‌سی سویولدی ،
خزینه‌میز موزه‌لره قویولدی ،
بیز آغلادیق دشمنگیلده طوی اولدوی!
شاه شاعرین شمشیری گل، هارداسان!
یوخسا منیم قلبیم کیمی دارداسان؟!

***

گؤی مسجدین قاپیسینی سؤکدولر،
ارکین مین ـ بیر کرپیجینی تؤکدورلر،
گول یئرینده دار آغاجی اکدیلر،
ایندی اونون میوه‌سینی یئییرلر،
ئوزوموزه «قولوموزسوز» دئییرلر!

***

مرد اوغوللار درد الیندن قوجالدی،
هجوم چکیب نامرد اوندان باج آلدی،
بو آلچاقلار بیردن ـ بیره اوجالدی،
کسدی، باسدی، آسدی، ییخدی، داغیتدی!
اورکلردن قارا قانلار آخیتدی !

***

وطن ایچون ئولن ، ئولمز دنیادا !
ئولر، آنجاق او باش اگمز جلادا!
انسان اولان عمر سوره‌ر آزادا ،
جواهر لعل وطن دیبه‌کول اولدوی ،
اوره‌کلرده سولوب گئتمز گول اولدوی .

***

سایا گلسه ، دئیین کیمدن آزیق بیز؟
سایمایینیر دیلسیز ، آغیزسیزیق بیز !
داها بسدر سایبلمیشیق یازیق بیز !
نظر سالین تاریخلرین فصلینه !
بابک‌لرین ، ختابینین نسلینه !

***

کوراوغلونون شیر قدرتی قولومدا ،
شیخ محمد مشعل کیمی یولومدا ،
شهپر کیمی هم ساغیم ، هم سولومدا ،
قارتال کیمی قانادلانیر اوره‌کلر ،
آراز کیمی جوشوب ، داشیر دیلک‌لر .

***

اتم ایله فخر ائتمه‌یین، گولمه‌یین !
اود وورماغی بیر افتخار بیلمه‌یین !
سیچان اولوب چووال دیبی دلمه‌یین!
آلوو اولسا هر بیرکسین دایاغی ،
بیر کولک‌له سؤنر اونون اوجاغی .

***

جهانگیرلر گلیب ـ توتوب هر یئری ،
زنجیرله‌ییب، اسیر ائدیب ائللری،
زمانه‌نین ظالم ییخان یئللری ،
اسنده بیر میلچک کیمی گئدیبلر !
یئر اوزوندن ابدیلیک ایتیبلر !

***

افلاطونلار بو دنیادان گئدیبدر ،
نوحی زمان تورپاقدا غرق ائدیبدر ،
یئر آلتیندا گمیسیله ایتیبدر ،
آختاردیلار یئر اوزونده هر یئری ،
تاپان یوخدر «منم» دیه‌ن هینلری.

***

بو عصریمیز قطعی قرار عصریدر !
انسانلیغا تام اختیار عصریدر !
الجزایر ، هندوستانلار عصریدر ،
بهار ایستر محبوسلارین مکانی ،
گئتمه لیدر اسارتین خزانی .

***

ئوزلرینه سیز ای انسان دئینلر !
قوردلار کیمی آدام اتی یئینلر !
جانا وارکن قویون دونی گئینلر،
دؤندردینیز جهنمه بهشتی !
جواب وئرین بونه‌گوجدی ، نه ایشدی ؟!

***

اوتورانلار هامی دوردوی آیاغا ،
احسن دئییب‌باشلادی ال وورماغا،
اوچ ــ دورد نفر آددیملاییب قاباغا ،
اوردان ــ بوردان بهتان آتیب دانیشدی ،
چوخدان بری اونلار بیزه تانیشدی .

***

دئدیم، بسدر! پرگار دؤنوب دؤوره‌نی ،
کئچیب داها جلادلارین دؤورانی!
بیرگؤز آچین سئیر ائله‌یین دنیانی!
خلق حقنی آلمالیدر ، آلمالی !
ایستکلری اولمالیدر ، اولمالی !

***

یارپاق کیمی اسدی اونلار سؤزومدن ،
اود یاغیردی آلوولانان گؤزومدن ،
ئوزوم ده من قورخوردوم ئوز ئوزومدن !
پلنگ کیمی کورسوده قیشقیریردیم ،
قیشقیردیقجا زنجیرلری قیریردیم .

***

بیر سانمایین شراب ایله آل قانی،
بیر توتمایین آزغین ایله مهمانی ،
اوچ نفره وئرمه‌ییب‌لر دنیانی ،
ال گؤتورون، صبیر کاسام داشیبدر!
دریا کیمی سرحدینی آشیبدر !

***

ملت‌لرین تشکیلاتی تیتره‌ییر ،
آللاهین‌دا کائناتی تیتره‌ییر،
آزغینلارین پوچ حیاتی تیتره‌ییر،
دانیشدیقجا اود یاغدیریر نفسیم ،
هارای سالیب یئر اوزونه گور سسیم!

***

سؤزون وقتی آز تاپیر اولسون تمام ،
وطنیمدن آلیرام بیر تلگرام،
دالغالارنیر او مجلسده ازدحام ،
اوخویورام احتراملا ، ادب‌له ،
عقله سیغماز دهشتلی بیر غضب‌له :

***

بوتون ئولکه اوروج توتوب حق دئییر،
آزادلیغی گاندی تك مطلق دئییر ،
منصورکیمی ئولور «انالحق» دئیر ،
اون میلیونی کیم حق وئریر قیرماغا ،
کئچیب داها آغیزلاردان وورماغا.

***

قانلارلا یازیلمیش اثریم، مین واراغیم وار !
هرکلمه‌ده ، هر سؤزده بیر اوددان سراغیم وار !

***

قیردیقجا توکنمز بونی بیلسین قارا یئللر!
من بیر چنارام‌کی ، سایا گلمز بوداغیم وار !

***

سن سیزمنه ظلمت دگیل عالم، گؤزه‌لیم ، بیل !
سینمده یانار شم کیمی یوزلرله داغیم وار !

***

آزاده‌لیگین عاشیقیه‌یم من بو جهاندا !
یؤخ باشقا سؤزوم تاکی ، دیلیم‌وار ، دوداغیم وار !

***

تك سانما منی سن بئله حسرتلر ایچینده !
تبریز کیمی آرخامدا یئنیلمز داياغيم‌وار !

***

ئوزومی‌ده آیلداندا ئوز سسیم ،
بیر آنلیغا تنگه دوشدی نفسیم ،
گؤردوم دوروب باشیم اوسته قفسیم ،
«حیدربابا» مشعل کیمی الیمده ،
شهریارین بؤیوك آدی دیلیمده .

***

قامت دگیل، قیامتدر او قامت ،
قیامتدن علامتدر او قامت ،
شهرتیمدن عبارت در او قامت،
سمالاردان ئوتنده باخ اونی‌گؤر.
باشی قارلی سهنده باخ اونی‌گؤر.

***

گولوم سن سن ، باغیم سن سن ، گلستانیم ، بهاریمسان ،
اگر بیر قوش اولارسام من ، خزانسیز لالمه زاریمسان،

***

منه مریم ، منه عیسا ، منه تورات ، منه قرآن ،
سنین عشقینده صنعانم ، منیم نازلی خوماریمسان ،

***

دیلیم ، آغزیم ، سؤزوم سن سن ، قلبیم ، گیلم، گؤزوم سن سن .
منیم جانیم ، ئوزوم سن سن ، منیم صبریم ، قراریمسان .

***

منیم دردیم ، منیم چاره‌م ، هلال ابرولی مه پاره‌م .
کدر سندن، سؤینج سندن، نشاطیمسان ، غباریمسان .

***

اوره‌ك هرنه دیلر سن سن ، یگانه بیر دیلك سن سن ،
جوابیمسان ، سؤالیمسان ، مقدس بیر شعاریمسان .

***

گوجوم ، آرخام ، یاخین دوستوم ، یاخیندان‌دا یاخین دوستوم ،
پولاد عزمیم و اراده‌م سن ، توکنمز اقتداریمسان .

***

منه بیرمی دولی جام سان ، الهی عالی الهامسان ،
ائلیم ، طایفام ، یئریم ، یوردوم ، شیرین دوغما دیاریمسان ،

***

محبت سن ، صداقت سن ، ملاحت سن ، سعادت سن ،
خزینه‌م ، ثروتیم، واریم منیم سن ، هرنه واریمسان .

***

دوشونجم ، آرزیم ، امیدیم، خیالیم، ان بؤیوك فیكریم ،
منیم سرریم ، منیم گیزلین نهانیم ، آشکاریمسان .

***

متیم گوندوز گونوم سن سن ، گئجه آییم سمالاردا ،
جلالیم، شهرتیم ، شأنیم، حیاتیم ، افتخاریمسان .

***

منه شیرین ، منه لیلی ، منیم زهره‌م ، زلیخامسان ،
منیم اصلیم ، منیم فخریم ، غروروم‌سان ، وقاریمسان .

***

منیم نغمم، منیم‌سازیم ، سازیمد ان لطیف تئلسن ،
منه ان دادلی بیر مجلس ، او مجلسده نیگاریمسان .

***

یئریم زندان ، ئوزوم محبوس ، منی بیر یوخلایان سن سن .
گئجه طوفانلی دریادا ، ایشیقلی بیر کناریمسان .

***

نه اولسون غم قشون چکمیش ، توتوب اطرافیمی دشمن ،
باشی داغلار قدر یوکسک ، اوچولماز بیر حصاریمسان .

***

قاشین طاقی منه معبد ، او رعنا قامتین مقصد ،
قیامتلر قیام ائتسه ، منیم پروردگاریمسان .

***

منیم عالی مقامیمسان ، منیم عالی مرامیمسان،
حیاتدا هرنه ایسترسم ، صونونجی انتظاریمسان .

***

سنی قلبیمله من سئودیم، اونی چیرپیندیران سن‌سن !
دئمک‌کی وارلیغیم سن سن ، اوره‌کده شاه‌داماریمسان .

***

عزیزیم ، بیر دانام ، اینجیم ، ظریفیم ، اینجه دلداریم ،
بو یوز بیر سؤزله بیر سؤز وار کی ، یعنی شهریاریمسان !

***

بیرگون گلر فلک‌لر اولدوز الر ،
ووروب ییخار ، عالمی دومدوز ائلر ،
ایش ـ گوجوموز ، قامتیمیز دوزه‌لر ،
سن اگیلمه ، دوست ـ دشمن‌وار ، آماندی ،
« هرچندکی ، اوره‌ك غذاسی قاندی » .

***

همتیمیز یئنیلمه‌سین ، ائنمه‌سین ،
یئلکنیمیز ئوزیولوندان دؤنمه‌سین،
گؤزلرینین قوی ایشیغی سؤنمه‌سین ،
سؤنوب گئتمز یانار اوجاقسان بیزه ،
داغلار کیمی محکم دایاقسان بیزه ،

***

گؤزل قله چیچك آچسین ، گول آچسین !
شن قیزلارین سفره سالسین ، تئل آچسین !
شاعرلرین بولبول‌کیمی دیل آچسین !
سازا سالسین ، سؤزه سالسین آدینی !
آغیزلاردان ایتیب گئتمز دادینی !

***

تبریز سنین شیرین دیلین قوربانی !
عطیر ساچان قیزیل گولون قوربانی !
اوره‌ك آچان «قره‌گیله»ن قوربانی !
آچ آغزینی ، اوخوش سسین اوجالسین !
ایسته‌مه‌ین قوی کور اولسون ، قوجالسین !

***

شهریاریم ، «سنین کؤنلون شاد اولسون» !
«دنیا وارکن آغزین دولی داد اولسون» !
غصه ـ کدر اوزاق اولسون ، یاد اولسون !
مکتبینده قلم توتاق ، درس آلاق !
صحبتیندن ، صنعتیندن حظ آلاق !

***